



**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
Τραπεζική και Χρηματοοικονομική**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**Οι εξελίξεις στον ευρωπαϊκό τραπεζικό κλάδο στον τομέα
των εξαγορών και συγχωνεύσεων τραπεζών**

INNA ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ: ΝΙΚΟΣ ΒΑΦΕΑΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΜΑΙΟΣ, 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα

Σύνοψη

Ευχαριστίες

Κεφάλαιο 1

1.1. Ιστορική εξέλιξη των Τραπεζών

1.2.2. Το Τραπεζικό Σύστημα

1.3. Το Ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα

1.3.1 Τα στάδια υλοποίησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE)

1.3.1.1 Το Πρώτο Στάδιο της ONE

1.3.1.2 Το Δεύτερο Στάδιο της ONE

1.3.1.3 Το Τρίτο Στάδιο της ONE

1.3.1.3.1 Αμετάκλητος καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών

1.3.1.3.2 Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1.4. Η εποπτεία του Τραπεζικού Συστήματος

1.4.1 Ο Έλεγχος των Τραπεζικών εξαγορών και συγχωνεύσεων

1.5. Η ενοποίηση των τραπεζικών τομέων στην Ευρωζώνη

1.5.1 Η σημασία της ενοποίησης των τραπεζικών τομέων σε μια νομισματική ένωση

1.5.2 Τα βασικά χαρακτηριστικά της Τραπεζικής Ένωσης

Κεφάλαιο 2

2.1. Εξαγορές και συγχωνεύσεις

2.1.2 Μορφές εξαγορών και συγχωνεύσεων

2.1.3 Κίνητρα Εξαγορών και Συγχωνεύσεων

2.1.4 Αντικίνητρα Εξαγορών και Συγχωνεύσεων

2.2. Οι παράγοντες επιτυχίας των εξαγορών και συγχωνεύσεων σύμφωνα με Έρευνα του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

2.3. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις στον διεθνή Τραπεζικό κλάδο

Κεφάλαιο 3

3.1. Τα είδη των Εξαγορών και Συγχωνεύσεων στην τραπεζική βιομηχανία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.2. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις στον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα

3.3. Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 –Κατάρρευση τραπεζών, Κρατικοποιήσεις, Εξαγορές και Συγχωνεύσεις

Κεφάλαιο 4

4.1. Τράπεζα Πειραιώς – Ιστορική Αναδρομή

4.2. Μελέτη περίπτωσης – Η γιγάντωση του ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς με τις εξαγορές της «υγιούς» ATEbank, της Γενικής Τράπεζας, των εγχώριων τραπεζικών δραστηριοτήτων των Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank και Ελληνικής Τράπεζας και της Millennium Bank Ελλάδας

4.2.1 Απόκτηση περιουσιακών στοιχείων της ATEbank

4.2.2 Εξαγορά της Γενικής Τράπεζας

4.2.3 Εξαγορά των Ελληνικών Δραστηριοτήτων των Κυπριακών Τραπεζών –Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank και Ελληνικής Τράπεζας

4.2.4 Εξαγορά της MBG

4.3. Κύρια Σημεία Αποτελεσμάτων -9μήνου 2013

4.3.1 Κύρια Σημεία Μεγεθών -30 Σεπτεμβρίου 2013

4.3.2 Εξέλιξη Μεγεθών -30 Σεπτεμβρίου 2013

4.3.3 Ποιότητα Δανειακού Χαρτοφυλακίου

4.3.4 Επάρκεια Κεφαλαίων

4.3.5 Εξέλιξη Αποτελεσμάτων

4.3.6 Πρόσφατες Εξελίξεις

4.4. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα των εξαγορών για την Τράπεζα Πειραιώς

4.4.1 Το αποτέλεσμα της εξαγοράς για της Κυπριακές Τράπεζες

Κεφάλαιο 5

Τα αποτελέσματα των εξαγορών και συγχωνεύσεων

Βιβλιογραφία

Παράρτημα

1. Πώληση των εργασιών των υποκαταστημάτων των τριών Κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα (02 Απριλίου 2013), Ανακοίνωση Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου
2. Πώληση των δραστηριοτήτων των Κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα, Ανακοίνωση Υπουργείου Οικονομικών και Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

Σύνοψη

Αντικείμενο της παρούσας διατριβής αποτέλεσαν οι εξελίξεις στον ευρωπαϊκό τραπεζικό κλάδο στον τομέα των εξαγορών και συγχωνεύσεων τραπεζών. Η παγκοσμιοποίηση και η δημιουργία οικονομιών κλίμακας και φάσματος αποτέλεσαν τα βασικά αίτια εξαγορών και συγχωνεύσεων. Σημαντικά επίσης συνέβαλαν η εξέλιξη της τεχνολογίας, η ανάγκη για εξειδίκευση, η δημιουργία νέων αγορών και η ανάγκη επέκτασης των τραπεζικών ιδρυμάτων ως αποτέλεσμα του συνεχώς αυξανόμενου ανταγωνισμού.

Αρχικά στην εργασία γίνεται μια γενική περιγραφή του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος. Παρουσιάζονται τα στάδια υλοποίησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, γίνεται λόγος για την εποπτεία του τραπεζικού συστήματος και τον έλεγχο των τραπεζικών εξαγορών και συγχωνεύσεων και τη σημασία της ενοποίησης των τραπεζικών τομέων σε μια νομισματική ένωση. Έπειτα περιγράφεται το θεωρητικό πλαίσιο των εξαγορών και συγχωνεύσεων, όπως οι βασικές μορφές, τα κίνητρα και αντικίνητρα. Επίσης, αναλύεται η εξέλιξη των τραπεζικών εξαγορών και συγχωνεύσεων διεθνώς. Ακολουθεί συζήτηση για τις εξαγορές και συγχωνεύσεις στον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα, τόσο ιστορικά όσο και στην πρόσφατη περίοδο της κρίσης. Στη συνέχεια εξετάζεται ενδεικτικά σαν παράδειγμα η γιγάντωση του ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, με τις εξαγορές που πραγματοποίησε μέσα σε ένα χρόνο, οι οποίες περιλαμβάνουν την ΑΤΕbank, την Γενική Τράπεζα, τις εγχώριες τραπεζικές δραστηριότητες των Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank και Ελληνικής Τράπεζας και την Millennium Bank Ελλάδας. Τέλος, η εργασία κλείνει παρουσιάζοντας τα αποτελέσματα των εξαγορών και συγχωνεύσεων.

Λέξεις κλειδιά: Τράπεζες, Τραπεζικό σύστημα, Ευρωπαϊκό Τραπεζικό σύστημα, Εξαγορές, Συγχωνεύσεις, Αποτελεσματικότητα

Abstract

Subject of the present thesis were the developments in the European banking sector in the field of mergers and acquisitions of banks. Globalization and economies of scale and scope were the main reasons of mergers and acquisitions. Also, the development of technology, the need for specialization, the creation of new markets and the need for expansion of banking industry as a result of the increasing competition significantly contributed.

Firstly in this paper there is a general description of the European banking system. The first part presents the Stages of Economic and Monetary Union, refers to the supervision of the banking system and the control of bank mergers and acquisitions and the importance of consolidating the banking sectors in a monetary union. Furthermore follows the theoretical framework of mergers and acquisitions, such as base forms, incentives and disincentives. Also, the evolution of bank mergers and acquisitions internationally is presented. A discussion follows for acquisitions and mergers in the European banking sector, both historically and in the recent period of financial crisis. Then is examined an indicative example of the growth of the group of Piraeus Bank, with the acquisitions made in one year, which include ATEbank, the General Bank, the domestic banking activities of Bank of Cyprus, Cyprus Popular Bank and Hellenic Bank and the Greek Millennium Bank. Finally, the paper ends by presenting the results of acquisitions and mergers.

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διατριβής αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω όλους εκείνους που συνέβαλαν στην αποπεράτωση της.

Η παρούσα διατριβή δεν θα μπορούσε να είχε ολοκληρωθεί χωρίς την αμέριστη καθοδήγηση και υποστήριξη του επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Νίκου Βαφέα, στον οποίο θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες και την ευγνωμοσύνη μου. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου που διδάξανε στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών Τραπεζική και Χρηματοοικονομική για τις γνώσεις και εμπειρίες που αποκόμισα και τους συναδέλφους μου που συμμετείχαν στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

Ευχαριστώ ακόμη από καρδιάς την οικογένεια μου, τους γονείς μου Βαλέριο και Κυριακή και την αδερφή μου Νέλλη, για την αμέριστη συμπαράσταση, υποστήριξη και κατανόηση που μου έδειξαν κατά όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Τέλος, ευχαριστώ και τον φίλο και συνάδελφο Χρίστο για τη συμπαράσταση που μου παρείχε τις ατελείωτες ώρες που πέρασα στην βιβλιοθήκη για την ολοκλήρωση της διατριβής.

Κεφάλαιο 1

1.1. Ιστορική εξέλιξη των Τραπεζών

Η ιστορία των τραπεζών ξεκινάει από τις πανάρχαιες εποχές. Ο Ναός του Ουρούκ στην αρχαία Βαβυλώνα, γύρω στο 3400-3200 π.Χ., είναι η αρχαιότερη γνωστή τράπεζα. Ο Ναός του Ουρούκ διέθετε αξιολογα περιουσιακά στοιχεία, από τις δωρεές και προσφορές που δεχόταν, τα οποία αξιοποιούσε προσφέροντας δάνεια. Επιπλέον, στον κώδικα του Χαμουραμί, βασιλιά της πρώτης βαβυλωνιακής δυναστείας (1955-1913 π.Χ.), συναντάται ο αρχαιότερος ρυθμιστικός κανονισμός, ο οποίος επέβαλε την επικύρωση όλων των δανειακών συμβάσεων από τους βασιλικούς δημόσιους λειτουργούς έτσι ώστε να αποφεύγεται η τοκογλυφία. (Σαπουντζόγλου Γ., Πεντότης Χ., 2009, τόμος Α)

Όμως οι πρώτες πραγματικές τραπεζικές εργασίες μπορούν να εντοπιστούν στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Στην αρχαία Ελλάδα οι ιδιωτικοί θησαυροί για λόγους ασφάλειας, κυρίως σε περιόδους πολέμου, δίνονταν για φύλαξη σε ναούς, δεδομένου ότι οι ιεροί χώροι θεωρούνταν απαραβίαστοι. (Bernard Boringer, 1973) Οι ναοί των Δελφών, της Δήλου και της Ολυμπίας έγιναν τα πρώτα θησαυροφυλάκια και κατέληξαν να λειτουργούν ως περιφερειακά πιστωτικά ιδρύματα.

Οι «τραπεζίτες» του 5^{ου} π.Χ. αιώνα άρχισαν να εκμεταλλεύονται την ανάγκη του κοινού για εξασφάλιση των περιουσιακών του στοιχείων και σε αντίθεση με τους ναούς, παρείχαν προς τους πελάτες τους τόκο για τα κεφάλαια που κατέθεταν. Συνεπώς, οι τραπεζίτες της εποχής εκείνης ανέπτυξαν τις εργασίες τους διαμεσολαβώντας ανάμεσα στους καταθέτες και τους δανειολήπτες. Ο όρος «τράπεζα» προέρχεται από το τραπεζί («τράπεζα» στα αρχαία ελληνικά) ή τον πάγκο (εξ ου και οι λατινογενείς όροι banca, banque και bank) που χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι τραπεζίτες για να έρθουν σε επικοινωνία με τους πελάτες τους και να τους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους δημιουργώντας έτσι το δικό τους κατάστημα «τραπεζικών συναλλαγών». Τέτοιες απλές τράπεζες υπήρχαν ήδη στην αρχαία Αθήνα, προσφέροντας κυρίως υπηρεσίες ανταλλαγής διαφόρων νομισμάτων, λόγω της πληθώρας των νομισμάτων που κυκλοφορούσαν την εποχή εκείνη, αλλά και πιστώσεις για την χρηματοδότηση του τότε διεθνούς εμπορίου. Πλέον είχε γίνει απαραίτητη η ύπαρξη εξειδικευμένων ατόμων για την εκτίμηση του τίτλου, του βάρους και των υπόλοιπων χαρακτηριστικών του κάθε νομίσματος για την διευκόλυνση των εμπορευματικών συναλλαγών και τη σωστή λειτουργία του ανταλλακτικού συστήματος των νομισμάτων. Οι πόλεις-κράτη της αρχαίας Ελλάδας ιδρύουν κατά τον 4^ο π.Χ. αιώνα «τράπεζες δημοσίου ελέγχου», οπότε οι τραπεζίτες δραστηριοποιούνται υπό την εποπτεία του κράτους και μόνο όταν θεωρηθούν αξιόπιστοι και φερέγγυοι διενεργούν τις συναλλαγές τους χωρίς την

ύπαρξη μαρτύρων. Παράλληλα, οι Έλληνες τραπεζίτες της εποχής εκείνης είναι οι πρώτοι που επινοούν την επιταγή. Ο Ισοκράτης (436-338 π.Χ.) κάνει εκτενή αναφορά στο ρόλο, τη σημασία και την τραπεζική τεχνική της επιταγής. (Σαπουντζόγλου Γ., Πεντότης Χ., 2009, τόμος Α)

Αργότερα, στην Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, τον ρόλο των τραπεζιτών έχουν οι *argentarii*. Οι εργασίες τους περιλάμβαναν την ανταλλαγή νομισμάτων, την αποδοχή χρημάτων και την έκδοση ισόποσων «πιστωτικών επιστολών» πληρωτέων από κάποιο άλλο τραπεζίτη στον τόπο ρευστοποίησης τους, την αποδοχή άτοκων παρακαταθηκών ή έντοκων καταθέσεων και την υπόσχεση πληρωμής ή παράδοσης ορισμένου είδους σε μια ορισμένη ημερομηνία –η απαρχή της κυκλοφορίας του σημερινού τραπεζογραμματίου. Οι *argentarii* τηρούν βιβλία με υποδειγματική τάξη, ακρίβεια και αξιοπιστία. Δραστηριοποιούνται ως δημόσιοι πραγματογνώμονες σε θέματα γνησιότητας νομισμάτων και έχουν την υποχρέωση να αγοράζουν τα νέα νομίσματα που εκδίδει ο αυτοκράτορας με σκοπό τη διάθεση τους στην κυκλοφορία. Μετά την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας το εμπόριο και οι τραπεζικές δραστηριότητες ατονούν.

Κάποτε ως χρήμα χρησιμοποιούσαν τις ράβδους χρυσού. Η μετατροπή των χρυσοχόων σε τραπεζίτες οφείλεται σε δύο εξελίξεις. Καταρχάς, οι συναλλασσόμενοι αντί να χρησιμοποιούν τις ράβδους χρυσού ως μέσο πληρωμής άρχισαν να χρησιμοποιούν βεβαιώσεις μεταβίβασης της ιδιοκτησίας του χρυσού που είχαν καταθέσει στους χρυσοχόους. Οπότε, οι βεβαιώσεις αυτές έπαιζαν το ρόλο που παίζουν σήμερα οι επιταγές. Επιπρόσθετα, οι χρυσοχόοι διαπίστωσαν ότι είχαν μεγάλες ποσότητες χρυσού που έμειναν αχρησιμοποίητες στα χρηματοκιβώτια τους, αφού ανταλλάσσονταν όλο και πιο συχνά οι τίτλοι ιδιοκτησίας. Συνεπώς, οι χρυσοχόοι άρχισαν να χορηγούν τραπεζικά δάνεια σε επιχειρήσεις κερδίζοντας και κάποιο τόκο, αφού ήταν απίθανο να ζητήσουν όλοι οι καταθέτες χρυσού ξαφνικά την ίδια στιγμή τον χρυσό τους. (David Begg, 1998)

Οι επόμενες μορφές τραπεζικών συναλλαγών εμφανίζονται στο Μεσαίωνα (7-11^ο μ.Χ. αιώνα), όπου η τραπεζική δραστηριότητα ασκείται κυρίως από τα μοναστήρια, τα οποία παρέχουν πιστώσεις στους άρχοντες και τους φεουδάρχες, καθώς επίσης από τους Σύριους και Εβραίους. Στα τέλη του 12^{ου} μ.Χ. αιώνα δημιουργούνται οι «σύγχρονες τράπεζες» σε ιταλικές πόλεις-κρατίδια (Ρώμη, Βενετία, Γένοβα), οι οποίες αναπτύσσουν μεγάλο φάσμα δραστηριοτήτων, στις οποίες περιλαμβάνεται η χρηματοδότηση του ναυτιλιακού εμπορίου της εποχής σε συνδυασμό με τις πράξεις συναλλάγματος. Στις αρχές του 16^{ου} μ.Χ. αιώνα δημιουργούνται οι μεγάλες τράπεζες καταθέσεων, όπως η Τράπεζα του Άμστερνταμ (1609), η Τράπεζα του Αμβούργου και η Τράπεζα της Βενετίας (1619), όπου οι τράπεζες αυτές, μεταξύ άλλων, δέχονται και καταθέσεις πολύτιμων μετάλλων, ενώ ταυτόχρονα προσφέρουν στην πελατεία τους και τη διενέργεια είσπραξης και πληρωμής εμβασμάτων. Η Τράπεζα της Βενετίας έδινε σε όλους τους καταθέτες αποδείξεις για το συνολικό ποσό της κατάθεσης, που έφεραν και επιτόκιο και αποτέλεσαν την πρώτη επίσημη εμφάνιση του χάρτινου χρήματος.

Η Τράπεζα της Σουηδίας το 1650 μετατρέπει το πιστοποιητικό κατάθεσης νομισμάτων σε τραπεζογραμμάτιο, το οποίο είναι άτοκο και κυκλοφορεί σε ολόκληρο το σουηδικό βασίλειο. Περίπου την ίδια περίοδο οι χρυσοχόοι του Λονδίνου κατανέμουν τα πιστοποιητικά καταθέσεων σε ισόποσα τεμάχια τα οποία σύντομα θα κυκλοφορούν ευρέως. Η πτώχευση αυτών των χρυσοχόων οδήγησε το 1694 στη δημιουργία μιας ιδιωτικής εκδοτικής τράπεζας υπό κρατικό έλεγχο, με τίτλο «The Governor and Company of the Bank of England». Στη Γαλλία το 1716 ιδρύεται η «Banque Generale» η οποία έχει το προνόμιο της έκδοσης τραπεζογραμμάτων για μια εικοσαετία και το 1800 ιδρύεται η κεντρική τράπεζα της Γαλλίας. Στην Ελλάδα ο Καποδίστριας ιδρύει το 1828 την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, στην οποία απονέμει και το εκδοτικό προνόμιο. Η Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε και λειτούργησε το 1927 ως κεντρική τράπεζα της χώρας. (Σαπουντζόγλου Γ., Πεντότης Χ., 2009, τόμος Α)

1.2. Το Τραπεζικό Σύστημα

Οι τράπεζες αποτελούν τον πιο παραδοσιακό και χαρακτηριστικό τύπο ενδιάμεσου χρηματοδοτικού οργανισμού, που διαμεσολαβεί ανάμεσα στις πλεονασματικές και τις ελλειμματικές μονάδες της οικονομίας, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα του χρηματοδοτικού της συστήματος. Δηλαδή, ο ρόλος τους είναι η συγκέντρωση των πλεοναζόντων κεφαλαίων της οικονομίας και η αποτελεσματική διοχέτευσή τους στις οικονομικές μονάδες που χρειάζονται αυτά τα κεφάλαια για επενδυτικούς ή καταναλωτικούς σκοπούς.

Γενικότερα, οι τράπεζες επιτελούν πολυσύνθετο ρόλο στη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας και στη διαμόρφωση μακροοικονομικών και μικροοικονομικών επιδόσεων επιτελώντας τις εξής συγκεκριμένες λειτουργίες:

- Ως συστατικοί φορείς του νομισματοπιστωτικού συστήματος μιας οικονομίας διαχειρίζονται χρηματικά κεφάλαια, απαιτήσεις και υποχρεώσεις. Συνεπώς, επενεργούν στη ρύθμιση της ρευστότητας της οικονομίας, σύμφωνα με τους κανόνες που επιβάλλουν οι νομισματικές αρχές.
- Αποτελούν συντελεστές δημιουργίας χρήματος, το οποίο παράγεται μέσα από τη δυναμική αλληλουχία των καταθέσεων που δέχονται και των δανείων που χορηγούν.
- Είναι φορείς που εποπτεύονται και ελέγχονται, ως προς την αξιοπιστία, την επάρκεια κεφαλαίων και τη φερεγγυότητά τους, για να διασφαλίζεται η παροχή διαρκούς εμπιστοσύνης προς αυτές από το επενδυτικό και το καταθετικό κοινό.

- Είναι οργανισμοί που επιδρούν στις επί μέρους εσωτερικές και διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίου, τόσο από την πλευρά της προσφοράς όσο και από την πλευρά της ζήτησης.
- Στο πλαίσιο της άσκησης της διαμεσολαβητικής τους δραστηριότητας διακινούν χρηματικά κεφάλαια και τίτλους και διαχειρίζονται πληροφορίες, αποδόσεις και κινδύνους.
- Είναι επιχειρήσεις – ανώνυμες εταιρείες, οι οποίες επιδιώκουν, μέσα στο πλαίσιο της άσκησης μιας αριστοποιητικής πολιτικής, τη μεγιστοποίηση της απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων τους με την ταυτόχρονη αποτροπή ή αντιστάθμιση των κινδύνων που συνεπάγεται η άσκηση της δραστηριότητάς τους . (Σαουντζόγλου Γ., Πεντότης Χ., 2009, τόμος Α)

Βέβαια, η βασική λειτουργία των τραπεζών, ως ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, είναι να δέχονται καταθέσεις και να χορηγούν δάνεια. Ως αποτέλεσμα, ο όρος «τράπεζα» να θεωρείται ότι αρμόζει σε όσα ιδρύματα ασκούν αυτή τη δραστηριότητα, ανεξάρτητα από τις υπόλοιπες εργασίες και υπηρεσίες που προσφέρουν. Συνεπώς, δεν επιτρέπεται σε κανένα ενδιάμεσο χρηματοοικονομικό οργανισμό να δέχεται καταθέσεις, παρά μόνο εάν έχει την νομική μορφή του τραπεζικού ιδρύματος. Αυτός ο περιορισμός συνδέεται με την έννοια της εμπιστοσύνης που πρέπει να παρέχεται στους αποταμιευτές, αφού οι τράπεζες είναι οργανισμοί που ελέγχονται και εποπτεύονται, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η αξιοπιστία στη λειτουργία και στη φερεγγυότητά τους. (Κορλίρα Π., 2006)

Το σύνολο των τραπεζών που λειτουργούν σε μια χώρα αποτελεί το τραπεζικό της σύστημα. Με τη χρησιμοποίηση του όρου αυτού επιδιώκεται να τονιστεί ότι ο τραπεζικός κλάδος έχει μια ουσιώδη διαφορά από τους άλλους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας, των οποίων η λειτουργία διέπεται από τους κανόνες της ελεύθερης ανταγωνιστικής αγοράς. Το κύριο χαρακτηριστικό του τραπεζικού κλάδου είναι ότι ελέγχεται και εποπτεύεται από τις Νομισματικές Αρχές, τις αρμοδιότητες των οποίων στις περισσότερες χώρες έχει η Κεντρική Τράπεζα, και στη ευρώ-ζώνη η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Το τραπεζικό σύστημα κάθε χώρας αποτελείται από την Κεντρική Τράπεζα, τις εμπορικές τράπεζες και τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς. (Κορλίρα Π., 2006)

1.3. Το Ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα

Τον Ιούνιο του 1988, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε τον στόχο της σταδιακής υλοποίησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) και ανέθεσε σε μια επιτροπή να μελετήσει και να προτείνει συγκεκριμένα στάδια που θα οδηγούσαν στην εν λόγω ένωση.

Αποτέλεσμα των εργασιών αυτής της επιτροπής ήταν η "Έκθεση Delors", σύμφωνα με την οποία η οικονομική και νομισματική ένωση θα έπρεπε να επιτευχθεί σε τρία ξεχωριστά, αλλά εξελικτικά στάδια. (www.ecb.europa.eu)

1.3.1. Τα στάδια υλοποίησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE)

1.3.1.1 Το Πρώτο Στάδιο της ONE

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε ότι το πρώτο στάδιο υλοποίησης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης θα ξεκινούσε την 1η Ιουλίου 1990. Κατά το στάδιο αυτό προβλέπονταν τα ακόλουθα:

- Στον οικονομικό τομέα καταργήθηκαν τα πάσης φύσεως εμπόδια που αφορούσαν την ελεύθερη διακίνηση αγαθών και συντελεστών παραγωγής, με στόχο την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Ταυτόχρονα επιχειρούνταν ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών με την καθιέρωση ποσοτικών κατευθυντήριων γραμμών στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής και στην εγκαθίδρυση μιας πολυμερούς παρακολούθησης με συστάσεις και διαβουλεύσεις για την άσκηση της γενικότερης οικονομικής πολιτικής.
- Στο νομισματικό τομέα ενισχύονταν η οικονομική συνεργασία με την ένταξη όλων των νομισμάτων των κρατών μελών στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα και συγκροτούνταν μια γνωμοδοτική επιτροπή διοικητών των κεντρικών τραπεζών, ιδιαίτερα όσον αφορά τη μέτρηση της προσφοράς χρήματος και της πιστωτικής επέκτασης. (Σαπουντζόγλου Γ., Πεντότης Χ., 2009, τόμος Β)

Για την υλοποίηση του Δεύτερου και του Τρίτου Σταδίου ήταν απαραίτητη η αναθεώρηση της «Συνθήκης της Ρώμης», για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, προκειμένου να θεσπιστεί η απαραίτητη θεσμική δομή. Για τον σκοπό αυτό, συγκλήθηκε μια Διακυβερνητική Διάσκεψη για την ONE, η οποία πραγματοποιήθηκε το 1991 παράλληλα με τη Διακυβερνητική Διάσκεψη για την πολιτική ένωση. Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση που υπογράφηκε στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992. Ωστόσο, εξαιτίας καθυστερήσεων στη διαδικασία κύρωσης, η Συνθήκη τέθηκε τελικά σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993. (www.ecb.europa.eu)

1.3.1.2 Το Δεύτερο Στάδιο της ΟΝΕ

Η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος την 1η Ιανουαρίου 1994 σηματοδότησε την έναρξη του δεύτερου σταδίου της ΟΝΕ και, κατά συνέπεια, τη διάλυση της Επιτροπής των Διοικητών. Το ΕΝΙ δεν έφερε καμία ευθύνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού αυτή αποτελούσε αποκλειστικό δικαίωμα των εθνικών αρχών. Επιπλέον, δεν είχε καμία αρμοδιότητα παρέμβασης στις αγορές συναλλάγματος. (www.ecb.europa.eu) Κατά το στάδιο αυτό προβλέπονταν τα ακόλουθα:

- Στον οικονομικό τομέα δίνονταν έμφαση στην παρακολούθηση και τον έλεγχο της μακροοικονομικής πολιτικής, ενώ επανεξετάζονταν τα ζητήματα που αφορούσαν τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς.
- Στον νομισματικό τομέα σχεδιάζονταν οι νέοι θεσμοί, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, προσδιορίζονταν οι μηχανισμοί λειτουργίας αυτών και ολοκληρώνονταν οι διαδικασίες μεταβίβασης των εξουσιών από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες προς τους νέους νομισματικούς θεσμούς. (Σαπουντζόγλου Γ., Πεντότης Χ., 2009, τόμος Β)

Συνοπτική παρουσίαση των προπαρασκευαστικών εργασιών που ανέλαβε το ΕΝΙ: (www.ecb.europa.eu)

Τον Δεκέμβριο του 1995, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε να ονομάσει «ευρώ» την ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα, η οποία επρόκειτο να εισαχθεί κατά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου, και προσδιορίστηκε το χρονοδιάγραμμα υιοθέτησης αυτού. Παράλληλα, τον Δεκέμβριο του 1996, το ΕΝΙ υπέβαλε έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η οποία αποτέλεσε τη βάση ενός ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τις αρχές και τα θεμελιώδη στοιχεία του νέου μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ ΙΙ), το οποίο εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 1997. Επιπλέον, προκειμένου να συμπληρώσει και να προσδιορίσει τις διατάξεις της Συνθήκης που αφορούσαν την ΟΝΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τον Ιούνιο του 1997 το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Το Μάιο του 1998, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, εγκρίθηκε η ένταξη στην Ευρωζώνη 11 κρατών-μελών που πληρούσαν τα κριτήρια που ήταν απαραίτητα. Οι αρχικοί συμμετέχοντες ήταν το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Αυστρία, η Πορτογαλία και η Φινλανδία. Επιπλέον, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων κατέληξαν σε συμφωνία σε πολιτικό επίπεδο για τις προσωπικότητες που επρόκειτο να προταθούν ως μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των συμμετεχόντων κρατών μελών αποτελούν το Ευρωσύστημα, το οποίο διαμορφώνει και προσδιορίζει την ενιαία νομισματική πολιτική κατά το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. (www.ecb.europa.eu)

1.3.1.3 Το Τρίτο Στάδιο της ONE

1.3.1.3.1 Αμετάκλητος καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών

Το τρίτο και τελικό στάδιο της ONE ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1999. Κατά το στάδιο αυτό προβλέπονταν τα ακόλουθα:

- Στον οικονομικό τομέα κυριάρχησαν τα ζητήματα της μακροοικονομικής σταθερότητας και κυρίως τα θέματα της δημοσιονομικής προσαρμογής, όπου υιοθετήθηκαν δεσμεύσεις για την κατάρτιση και την εκτέλεση των κρατικών προϋπολογισμών με έμφαση στον έλεγχο των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους.
- Στο νομισματικό τομέα, μετά το αμετάκλητο κλείδωμα των ισοτιμιών των εθνικών νομισμάτων έναντι του κοινού νομίσματος, άρχισε η λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, καθιερώθηκε ως ενιαίο νόμισμα το ευρώ και άρχισε η άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής. (Σαπουντζόγλου Γ., Πεντότης Χ., 2009. τόμος Β)

Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη έγιναν 12 με την είσοδο της Ελλάδας στο τρίτο στάδιο της ONE την 1η Ιανουαρίου 2001. Η Σλοβενία έγινε το δέκατο τρίτο μέλος της ζώνης του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2007. Ακολούθησαν η Κύπρος και η Μάλτα έναν χρόνο μετά, η Σλοβακία την 1η Ιανουαρίου 2009, και η Εσθονία την 1η Ιανουαρίου 2011. Οι κεντρικές τράπεζες των χωρών που εντάχθηκαν στη ζώνη του ευρώ έγιναν αυτομάτως - από την ημέρα της ένταξης - μέλη του Ευρωσυστήματος. (www.ecb.europa.eu)

1.3.1.3.2 Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τον Μάιο του 2004 η Ευρωπαϊκή Ένωση υποδέχτηκε στους κόλπους της δέκα νέα κράτη μέλη: την Τσεχική Δημοκρατία, την Εσθονία, την Κύπρο, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, τη Μάλτα, την Πολωνία, τη Σλοβενία και τη Σλοβακία. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία έγιναν μέλη της ΕΕ τον Ιανουάριο του 2007 και η Κροατία τον Ιούλιο του 2013.

Προκειμένου να υιοθετήσουν το ευρώ, οι χώρες πρέπει να ικανοποιήσουν ορισμένα οικονομικά κριτήρια, δηλαδή υψηλό βαθμό σταθερότητας τιμών, υγιή δημοσιονομική κατάσταση, σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία και σύγκλιση των μακροπρόθεσμων επιτοκίων. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα συμβάλλει στη λήψη αποφάσεων για την ένταξη νέων μελών

στη ζώνη του ευρώ, συντάσσοντας εκθέσεις για τη σύγκλιση, στις οποίες αναλύει εάν οι ενδιαφερόμενες χώρες πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις. (www.ecb.europa.eu)

1.4. Η εποπτεία του Τραπεζικού Συστήματος

Η αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία είναι αναγκαία, δεδομένου του σύνθετου ρόλου που διαδραματίζουν οι τράπεζες στις σύγχρονες οικονομίες. Ο στόχος της εποπτείας συνίσταται στη διασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων και στην επαρκή κάλυψη τους έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων, στοιχεία απαραίτητα για την εμπέδωση της οικονομικής σταθερότητας και αποτελεσματικότητας του τραπεζικού συστήματος. Βασικά, η τραπεζική εποπτεία παρέχει στο οικονομικό σύστημα την ασφάλεια και σταθερότητα που η λειτουργία της αγοράς αδυνατεί να εξασφαλίσει σε ικανοποιητικό βαθμό. Για το λόγο αυτό πλέον η τραπεζική εποπτεία θεωρείται ως βασικό δημόσιο αγαθό. Παρόλο που το κόστος της τραπεζικής εποπτείας είναι υψηλό, είναι βέβαιο ότι το κόστος της ελλιπούς εποπτείας είναι ακόμα υψηλότερο. (Σαπουντζόγλου Γ., Πεντότης Χ., 2009, τόμος Β)

Σήμερα, ένα από τα πιο ιδιόμορφα χαρακτηριστικά του νομισματικού συστήματος της ζώνης του ευρώ είναι το γεγονός ότι ενώ τη νομισματική πολιτική την ασκεί ένα συγκεκριμένο ευρωπαϊκό ίδρυμα, την ευθύνη για την εποπτεία των τραπεζών τη διατήρησαν αταλάντευτα τα κράτη-μέλη. Το πρόβλημα αυτό για την κεντρική τράπεζα διογκώνεται σε περιόδους κρίσεων, επειδή πρέπει να ξεχωρίσει τις τράπεζες που είναι αφερέγγυες από τις τράπεζες που απλώς αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι η παρούσα κατανομή των αρμοδιοτήτων για τη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας στη ζώνη του ευρώ γίνεται όλο και πιο προβληματική, καθώς προχωράει η ενοποίηση των εθνικών τραπεζικών συστημάτων. Συνεπώς, μια κεντρική οργάνωση των εποπτικών και των ρυθμιστικών αρμοδιοτήτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι πλέον απαραίτητη. (Paul De Grauwe, 2008)

Σταδιακά, πλέον, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα προετοιμάζεται να αναλάβει νέα καθήκοντα τραπεζικής εποπτείας, στο πλαίσιο ενός ενιαίου εποπτικού μηχανισμού. Ο ενιαίος εποπτικός μηχανισμός θα δημιουργήσει ένα νέο σύστημα χρηματοπιστωτικής εποπτείας που θα περιλαμβάνει την ΕΚΤ και τις εθνικές αρμόδιες αρχές των συμμετεχουσών χωρών της ΕΕ. Πρόκειται για τις χώρες που έχουν υιοθετήσει το ευρώ, αλλά και για όσες έχουν αποφασίσει να συνεργαστούν στενά με τον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό, αν και δεν χρησιμοποιούν το ευρώ ως νόμισμά τους. Ειδικά καθήκοντα, που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, ανατίθενται στην ΕΚΤ σύμφωνα με το άρθρο 127 παράγραφος 6 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι βασικοί σκοποί του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού θα είναι η διαφύλαξη της ασφάλειας και της ευρωστίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος και η ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης και σταθερότητας στην Ευρώπη. Η ΕΚΤ θα είναι υπεύθυνη για την αποτελεσματική και συνεπή λειτουργία του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού, σε συνεργασία με τις εθνικές αρμόδιες αρχές των συμμετεχουσών χωρών της ΕΕ. Αναμένεται ότι η ΕΚΤ θα αναλάβει τα νέα της καθήκοντα στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας το φθινόπωρο του 2014, δηλαδή 12 μήνες αφότου τεθεί σε ισχύ ο κανονισμός που θεσπίζει την εποπτική αρχή.

Στο πλαίσιο του νέου συστήματος, η ΕΚΤ θα εποπτεύει άμεσα τα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα, ενώ θα συνεργάζεται στενά με τις εθνικές αρμόδιες αρχές για την εποπτεία όλων των υπόλοιπων πιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονται υπό τη γενική επίβλεψη της ΕΚΤ. Η ΕΚΤ μπορεί να αποφασίσει ανά πάσα στιγμή να αναλάβει την ευθύνη εποπτείας λιγότερο σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων. Για να χαρακτηριστεί ένα πιστωτικό ίδρυμα σημαντικό θα λαμβάνονται μεταξύ άλλων υπόψη:

- η συνολική αξία του ενεργητικού του,
- η σπουδαιότητα του για την οικονομία της χώρας στην οποία είναι εγκατεστημένο ή της ΕΕ συνολικά,
- η έκταση των διασυνοριακών συναλλαγών του,
- το αν έχει ζητήσει ή λάβει δημόσια χρηματοδοτική στήριξη από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) ή την Ευρωπαϊκή Διευκόλυνση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΔΧΣ).

Όλες οι χώρες της ζώνης του ευρώ συμμετέχουν αυτομάτως στον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό. Κράτη-μέλη που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ μπορούν να επιλέξουν να συμμετέχουν στον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό με την καθιέρωση «στενής συνεργασίας» των οικείων εθνικών αρμόδιων αρχών με την ΕΚΤ. Εφόσον η ΕΚΤ συμφωνεί, η σχετική απόφαση θα δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ. Η ΕΚΤ και οι αρμόδιες αρχές των υπόλοιπων χωρών της ΕΕ θα συνάπτουν μνημόνιο συνεννόησης στο οποίο θα περιγράφονται οι όροι της μεταξύ τους συνεργασίας κατά την εκτέλεση των εποπτικών τους καθηκόντων. Η ΕΚΤ θα υπογράφει επίσης μνημόνιο συνεννόησης με την αρμόδια αρχή κάθε χώρας της ΕΕ στην οποία είναι εγκατεστημένο τουλάχιστον ένα πιστωτικό ίδρυμα που κρίνεται σημαντικό για το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Αναμένεται ότι η ΕΚΤ θα εποπτεύει άμεσα περίπου 130 πιστωτικά ιδρύματα, που αντιπροσωπεύουν σχεδόν 85% του συνολικού ενεργητικού του τραπεζικού τομέα στη ζώνη του ευρώ. Αυτός ο αριθμός αποτυπώνει μια προσέγγιση σε ενοποιημένη βάση, σύμφωνα με την οποία τραπεζικοί όμιλοι αποτελούμενοι από περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα εκλαμβάνονται ως ένα ίδρυμα. Η επιλογή αυτών των πιστωτικών ιδρυμάτων θα γίνεται βάσει κριτηρίων για τον προσδιορισμό της σημασίας τους. Τουλάχιστον τα τρία πιο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα κάθε συμμετέχουσας χώρας, θα υπόκεινται στην άμεση εποπτεία της ΕΚΤ, ανεξάρτητα από το μέγεθός τους σε απόλυτες τιμές.

Η εποπτεία όλων των υπόλοιπων πιστωτικών ιδρυμάτων που είναι εγκατεστημένα στις συμμετέχουσες χώρες θα συνεχίσει να ασκείται από τις εθνικές αρμόδιες αρχές. Όμως, η ΕΚΤ μπορεί ανά πάσα στιγμή να αποφασίσει να ασκήσει την άμεση εποπτεία σε οποιοδήποτε από αυτά τα πιστωτικά ιδρύματα, προκειμένου να διασφαλίσει τη συνεπή εφαρμογή υψηλών προτύπων εποπτείας. (www.ecb.europa.eu)

Ο ενιαίος εποπτικός μηχανισμός είναι βασικό δομικό στοιχείο της τραπεζικής ένωσης. Η θέσπιση του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού το φθινόπωρο του 2014 θα αποτελέσει ένα σημαντικό ορόσημο στην πορεία προς την τραπεζική ένωση στην Ευρώπη. Η τραπεζική ένωση είναι ένα από τα τέσσερα βασικά δομικά στοιχεία μιας ουσιαστικής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η ένωση αυτή αποβλέπει στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου χρηματοπιστωτικού πλαισίου για τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την ελαχιστοποίηση του κόστους που προκαλείται από τις πτωχεύσεις τραπεζών. Θα αποτελείται από τον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό και τα νέα ολοκληρωμένα πλαίσια εγγύησης καταθέσεων και εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων. Η τραπεζική ένωση θα στηρίζεται σε ένα περιεκτικό και λεπτομερές ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών –ΕΑΤ, είναι αρμόδια για την περαιτέρω κατάρτιση του εν λόγω εγχειριδίου, καθώς και για την παρακολούθηση της εφαρμογής του. (www.ecb.europa.eu)

1.4.1 Ο Έλεγχος των Τραπεζικών εξαγορών και συγχωνεύσεων

Η αδειοδότηση ενός νέου πιστωτικού οργανισμού, συνήθως, σηματοδοτεί τη δυνατότητα του να ασκεί ολόκληρο το εύρος των επιτρεπόμενων από την άδεια δραστηριοτήτων. Συνεπώς, οι εξαγορές ή άλλες επενδύσεις του πιστωτικού οργανισμού γίνονται αυτόματα αποδεκτές, εάν εναρμονίζονται με τα όρια που θέτονται από τις εποπτικές ή ρυθμιστικές αρχές και την τραπεζική νομοθεσία.

Όμως, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εποπτικές αρχές απαιτούν από τους πιστωτικούς οργανισμούς να τους γνωστοποιούν και να ζητούν έγκριση για κάθε σχεδιαζόμενη επένδυση ή εξαγορά. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι εποπτικές αρχές αξιολογούν την οικονομική και διοικητική ικανότητα της τράπεζας να προβεί σε συγκεκριμένες επενδύσεις και τη νομιμότητα των ενεργειών της, βάσει της ισχύουσας τραπεζικής νομοθεσίας. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να καθορίζουν με σαφήνεια σε ποιες περιπτώσεις οι πιστωτικοί οργανισμοί υποχρεούνται να ζητούν έγκριση για την πραγματοποίηση επενδύσεων και σε ποιες περιπτώσεις απαιτείται απλή γνωστοποίηση. Συνήθως, απλή γνωστοποίηση απαιτείται όταν η σχεδιαζόμενη δραστηριότητα σχετίζεται άμεσα με τις κύριες δραστηριότητες του πιστωτικού οργανισμού και το μέγεθος της

επένδυσης είναι σχετικά μικρό, σε σχέση με το κεφαλαιακό μέγεθος του οργανισμού. (Σαπουντζόγλου Γ., Πεντότης Χ., 2009)

1.5. Η ενοποίηση των τραπεζικών τομέων στην Ευρωζώνη

Στην Ευρωζώνη η πορεία ενοποίησης των τραπεζικών τομέων επηρεάζεται από δύο σημαντικούς παράγοντες. Πρώτον, σε σύγκριση με τις ΗΠΑ και την Βρετανία, οι επιχειρήσεις της Ευρωζώνης βασίζονται πολύ περισσότερο στα δάνεια των τραπεζών. Στον Πίνακα 1.1 παρουσιάζονται οι ποσοστιαίες συμμετοχές των τραπεζικών δανείων στη συνολική χρηματοδότηση των επιχειρήσεων διαφόρων χωρών για τα έτη 1990-2001. Από τον πίνακα διαπιστώνουμε ότι οι χρηματοδοτικές συμπεριφορές και συνήθειες των επιχειρήσεων της Ηπειρωτικής Ευρώπης είναι πολύ διαφορετικές από τις χρηματοδοτικές συμπεριφορές και συνήθειες του Αγγλοσαξονικού κόσμου. Αξίζει να σημειωθεί ότι με την πάροδο του χρόνου η ποσοστιαία συμμετοχή των τραπεζικών δανείων στη συνολική χρηματοδότηση των επιχειρήσεων της Ηπειρωτικής Ευρώπης μειώνεται συνεχώς, ωστόσο, οι διαφορές μεταξύ Ηπειρωτικής Ευρώπης και ΗΠΑ είναι μεγάλες, σε όλη την διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου. (Paul De Grauwe, 2008)

Πίνακας 1.1

Ποσοστιαία συμμετοχή των τραπεζικών δανείων στη συνολική χρηματοδότηση των επιχειρήσεων (1990-2001)

	1990	1997	2001
Γερμανία	73,7	58,9	32,1
Ιταλία	74,8	70,9	53,1
Γαλλία	37,3	31,4	31,2
Βέλγιο / Λουξεμβούργο	48,7	47,3	23,5
Σκανδιναβικές χώρες	43,5	46,4	36
Ελβετία	44,3	42	26,5
Ηνωμένο Βασίλειο	42,4	29,6	27,3
ΗΠΑ	10	9,3	9,4
Ιαπωνία	44,7	50,2	56

Πηγή: European Commission (2004c).

Σημείωση: Οι υπολογισμοί των ποσοστιαίων συμμετοχών βασίσθηκαν στα δεδομένα 274 μεγάλων μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Δεύτερον, οι τραπεζικές αγορές των χωρών της Ευρωζώνης εξακολουθούν να είναι αρκετά απομονωμένες και ασύνδετες μεταξύ τους. Στον Πίνακα 1.2 παρουσιάζονται τα μερίδια αγοράς των ξένων τραπεζών, κλάδοι εξωτερικού και θυγατρικά πιστωτικά ιδρύματα τραπεζών του εξωτερικού, στις εθνικές τραπεζικές αγορές των χωρών της Ευρωζώνης, για το έτος 2002. Από τον πίνακα παρατηρούμε ότι τα μερίδια αγοράς των ξένων τραπεζών είναι πολύ μικρότερα από 50% στις τραπεζικές αγορές των περισσότερων χωρών της Ευρωζώνης. Ειδικά στις μεγάλες χώρες της Ευρωζώνης, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία και Ισπανία, τα μερίδια αγοράς των ξένων τραπεζών δεν υπερβαίνουν το 10%. Στο σύνολο της Ευρωζώνης το μέσο μερίδιο αγοράς των ξένων τραπεζών είναι μόνο 12,4%. Η αντίθεση ανάμεσα στον τραπεζικό τομέα και σε άλλους τομείς και κλάδους της οικονομίας είναι μεγάλη. Ο τραπεζικός τομέας διατηρεί έντονα εθνικά χαρακτηριστικά, σε αντίθεση με τη χημική και φαρμακευτική βιομηχανία, την αυτοκινητοβιομηχανία, τον κλάδο των ηλεκτρονικών υπολογιστών και το κλάδο της παραγωγής λογισμικού, που έχουν διεθνοποιηθεί. Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει συχνό φαινόμενο οι συγχωνεύσεις τραπεζών στις χώρες της Ευρωζώνης. Όμως, οι τράπεζες που συγχωνεύονται είναι συνήθως τράπεζες της ίδιας χώρας. Μέχρι σήμερα, ελάχιστες συγχωνεύσεως τραπεζών στην Ευρωζώνη αφορούσαν τράπεζες από διαφορετικές χώρες.

Πίνακας 1.2

Μερίδια αγοράς ξένων τραπεζών (κλάδοι εξωτερικού και θυγατρικά πιστωτικά ιδρύματα τραπεζών του εξωτερικού) στις τραπεζικές αγορές των χωρών της Ευρωζώνης (τέλος 2002)

Βέλγιο	21,6
Γερμανία	4,9
Ελλάδα	17,5
Ισπανία	8,7
Γαλλία	10,6
Ιρλανδία	37,3
Ιταλία	3,7
Λουξεμβούργο	94,2
Ολλανδία	8,9
Αυστρία	21,1
Πορτογαλία	24,3
Φινλανδία	8,5
Ευρωζώνη	12,4

Πηγή: *European Commission (2004c)*.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι στην Ευρωζώνη η συμμετοχή των τραπεζικών δανείων στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων είναι ιδιαίτερα μεγάλη και η πορεία ενοποίησης των εθνικών τραπεζικών τομέων εξελίσσεται με πολύ αργούς ρυθμούς. Συνεπώς, οι πιστωτικές αγορές της

Ευρωζώνης διατηρούν έντονα εθνικά χαρακτηριστικά. Δηλαδή, διαπιστώνουμε ότι ο τραπεζικός τομέας δεν επηρεάζεται από τις ισχυρές δυνάμεις της ολοκλήρωσης και τις διεθνοποίησης, οι οποίες αναπόφευκτα επιδρούν σε όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Αυτό συμβαίνει λόγω της διαφοροποίησης των εθνικών νομοθεσιών και της ύπαρξης εθνικών μηχανισμών ελέγχου και ρύθμισης της τραπεζικής δραστηριότητας στις χώρες της Ευρωζώνης. Δεν έχουν σχεδιαστεί σε κεντρικό επίπεδο η επίβλεψη, ο συντονισμός και ο έλεγχος των πιστωτικών ιδρυμάτων και της τραπεζικής δραστηριότητας στην Ευρωζώνη. Για τον λόγο αυτό, οι συγχωνεύσεις τραπεζών στην Ευρωζώνη αφορούν συνήθως τράπεζες της ίδιας χώρας. Οι εθνικοί φορείς ελέγχου της τραπεζικής δραστηριότητας, οι οποίοι πρέπει να εγκρίνουν τις συγχωνεύσεις των τραπεζών, αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό και συχνά αρνούνται την ενσωμάτωση των μεγάλων και ισχυρών τραπεζών των χωρών τους σε τραπεζικούς ομίλους του εξωτερικού. Αυτό δεν πρέπει να προκαλεί έκπληξη επειδή οι συγχωνεύσεις αυτές έρχονται σε αντίθεση με την αρχή του εθνικού ελέγχου στο τραπεζικό σύστημα και περιορίζουν την ισχύ των εθνικών φορέων ελέγχου της τραπεζικής δραστηριότητας, που προσπαθούν να διατηρήσουν την ισχύ τους. Βέβαια, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να επαγρυπνεί και να εξασφαλίζει την ίση μεταχείριση όλων των τραπεζών. Δηλαδή, για παράδειγμα, οι εθνικοί φορείς ελέγχου της τραπεζικής δραστηριότητας δεν πρέπει να κάνουν διακρίσεις και να αξιολογούν με διαφορετικά κριτήρια τις συγχωνεύσεις τραπεζών της χώρας τους και τις ενσωματώσεις τραπεζών της χώρας τους σε τραπεζικούς ομίλους του εξωτερικού. Όμως, στην πράξη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύσκολα μπορεί να εξασφαλίσει την ίση μεταχείριση και να αποτρέψει τις διακρίσεις. Συνεπώς, από τα προαναφερόμενα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η έλλειψη κεντρικού σχεδιασμού στις εθνικές νομοθεσίες και στους εθνικούς μηχανισμούς ελέγχου της τραπεζικής δραστηριότητας δημιουργεί εμπόδια και επιβραδύνει την πορεία ενοποίησης των εθνικών τραπεζικών τομέων στην Ευρωζώνη.

Παλαιότερα, η ύπαρξη πολλών εθνικών νομισμάτων εμπόδιζε την ενοποίηση των εθνικών τραπεζικών αγορών. Η κυκλοφορία, όμως, του ευρώ έχει συμβάλει στον περιορισμό της απομόνωσης και στη δημιουργία περισσότερων διασυνδέσεων μεταξύ των τραπεζικών τομέων των χωρών της Ευρωζώνης. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ασκεί τη νομισματική πολιτική για να καλύπτει τις ανάγκες ρευστότητας ολόκληρης της Ευρωζώνης, και όχι τις ανάγκες ρευστότητας μεμονωμένων χωρών. Συνεπώς, η ενοποίηση της διατραπεζικής αγοράς είναι μια πραγματικότητα στην Ευρωζώνη. Ωστόσο, η πλήρης ενοποίηση των εθνικών τραπεζικών τομέων των χωρών της Ευρωζώνης δεν έχει πραγματοποιηθεί και απαιτεί μεγάλες προσπάθειες.

Η ενοποίηση των τραπεζικών τομέων έχει ομοιότητες με την ενοποίηση των αγορών ομολόγων και την ενοποίηση των αγορών μετοχών. Σε όλες τις περιπτώσεις διαδραματίζει κεντρικό ρόλο και επιταχύνει την πορεία της ενοποίησης η εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών. Ήδη έχουν γίνει κάποια βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, ιδιαίτερα με τη Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία, το 1989, που έδωσε ώθηση στη διαδικασία εναρμόνισης. Η οδηγία αυτή εισήγαγε τη σημαντική αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, η οποία υποχρεώνει κάθε χώρα-μέλος να αναγνωρίζει όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν νόμιμα στις υπόλοιπες

χώρες-μέλη. Πρέπει να παραδεχτούμε, όμως, ότι παρά την πρόοδο αυτή συνεχίζουν να υπάρχουν ουσιαστικά εμπόδια.

Συμπερασματικά, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι:

- Σε σύγκριση με τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας, η πορεία ενοποίησης του τραπεζικού τομέα της Ευρωζώνης έχει τον χαμηλότερο ρυθμό και συναντάει τα περισσότερα εμπόδια.
- Εξακολουθεί να καλύπτεται στο εθνικό επίπεδο το μεγαλύτερο μέρος των πιστωτικών αναγκών της Ευρωζώνης.
- Η κυκλοφορία του ευρώ δεν έχει ακόμη καταφέρει να ενοποιήσει τις πιστωτικές αγορές της Ευρωζώνης.

1.5.1 Η σημασία της ενοποίησης των τραπεζικών τομέων σε μια νομισματική ένωση

Η ενοποίηση των τραπεζικών τομέων έχει μεγάλη σημασία για την ομαλή λειτουργία της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης. Ο κύριος λόγος είναι ότι η ενοποίηση αυτή μπορεί να διευκολύνει την προσαρμογή των οικονομιών των χωρών-μελών μετά από μια ασύμμετρη διαταραχή και να διευκολύνει τον καταμερισμό του κινδύνου. Αυτό συμβαίνει επειδή σε μια νομισματική ένωση η ενοποίηση των τραπεζικών τομέων προσφέρει διαφορετικά κανάλια για να μοιραστούν τον κίνδυνο οι εμπλεκόμενες πλευρές. Τα κανάλια αυτά δίνουν τη δυνατότητα στους κατοίκους των χωρών που πλήττονται από μια αρνητική διαταραχή να διατηρούν το εισόδημα τους σε σχετικά υψηλό επίπεδο. Το αντίστροφο αυτού του καταμερισμού του κινδύνου συμβαίνει όταν οι κάτοικοι της χώρας που γνωρίζει οικονομική άνθηση βλέπουν το εισόδημα τους να αυξάνει με βραδύτερο ρυθμό από ότι η παραγωγή τους. (Paul De Grauwe, 2008)

Διάφορες εμπειρικές έρευνες έχουν διεξαχθεί για την εκτίμηση της σχετικής συμβολής των χρηματαγορών στον επιμερισμό του κινδύνου μεταξύ χωρών-περιοχών και την οικονομική σημασία αυτής της συμβολής. Σύμφωνα με την έρευνα των Asdrubali, Sorensen και Yosha (1996) οι χρηματαγορές των ΗΠΑ συμβάλουν σημαντικά στον επιμερισμό του κινδύνου μεταξύ διαφορετικών περιοχών των ΗΠΑ. Πιο συγκεκριμένα, οι ερευνητές διαπίστωσαν πως η συμβολή των χρηματαγορών των ΗΠΑ στον επιμερισμό του κινδύνου είναι διπλάσια από την συμβολή του κρατικού προϋπολογισμού των ΗΠΑ. Σύμφωνα με την έρευνα του Marinheiro (2002), ο οποίος σύγκρινε τη συμβολή των κεφαλαιαγορών των ΗΠΑ στον επιμερισμό του κινδύνου μεταξύ των πολιτειών των ΗΠΑ με τη συμβολή των κεφαλαιαγορών της Ευρώπης στον επιμερισμό του κινδύνου μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι διαφορές είναι εντυπωσιακές. Όπως διαπίστωσε, οι κεφαλαιαγορές των ΗΠΑ απορροφούν το 48% των

ασύμμετρων διαταραχών που επηρεάζουν τη διανομή του συνολικού προϊόντος μεταξύ των πολιτειών των ΗΠΑ, σε αντίθεση με τις κεφαλαιαγορές της Ευρώπης που απορροφούν μόνο το 15% των ασύμμετρων διαταραχών που επηρεάζουν τη διανομή του ΑΕΠ μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αργήσει αρκετά να πετύχει εκείνον τον βαθμό ολοκλήρωσης των χρηματαγορών, ο οποίος συμβάλει ώστε οι οικονομικές αρχές της να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις ασύμμετρες διαταραχές που πλήττουν τη νομισματική ένωση.

Σύμφωνα με τις προαναφερόμενες εμπειρικές ενδείξεις, συμπεράνουμε ότι το σύστημα αντιμετώπισης των ασύμμετρων διαταραχών στην Ευρωζώνη δεν έχει ακόμα οργανωθεί ικανοποιητικά. Από την προηγηθείσα ανάλυση φαίνεται ότι η ενοποίηση των χρηματαγορών θα δημιουργήσει τον μοναδικό μηχανισμό επιμερισμού των κινδύνων που θα λειτουργεί αποτελεσματικά στο μέλλον. Από το παράδειγμα των ΗΠΑ φαίνεται ότι θα προκύψουν σημαντικά οφέλη από τον επιμερισμό των κινδύνων μέσω της ενοποίησης των χρηματαγορών. Ωστόσο, για να συμβεί αυτό, πρέπει να προχωρήσει με ταχύτερους ρυθμούς η διαδικασία ενοποίησης των χρηματαγορών στην Ευρωζώνη. Επιπλέον, η ολοκλήρωση της ενοποίησης των χρηματοοικονομικών αγορών μπορεί να επιτευχθεί μόνον αν εναρμονισθούν οι εθνικές νομοθεσίες.

1.5.2 Τα βασικά χαρακτηριστικά της Τραπεζικής Ένωσης

Σύμφωνα με τις σημειώσεις από την εισήγηση του καθηγητή Π.Ε. Πετράκη στη συζήτηση με θέμα "European Banking Union" η δοκιμασία της δημιουργίας μιας Τραπεζικής Ένωσης στην Ευρωζώνη είναι απαραίτητο συστατικό μιας βιώσιμης οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Επιπλέον, προκειμένου να δημιουργηθεί μια αποτελεσματική Τραπεζική Ένωση, απαιτείται κοινή ρυθμιστική πολιτική, κοινή πολιτική εξυγίανσης και κοινό σύστημα ασφάλισης. (www.indeepanalysis.gr)

Όπως διαπιστώνει ο Καθηγητής η ιδέα της τραπεζικής ένωσης, ως απαραίτητο συστατικό μιας βιώσιμης οικονομικής και νομισματικής ένωσης, ανέπτυξε αξιοσημείωτη δυναμική την άνοιξη του 2012 και έτσι από τον Ιούνιο του 2012 οι υπεύθυνοι πολιτικής της Ευρωζώνης ξεκίνησαν συζητήσεις επί του μακροχρόνιου σχεδιασμού της μελλοντικής τραπεζικής ένωσης. Τα βασικά στοιχεία που προβλέπεται να περιλαμβάνει η τραπεζική ένωση είναι:

α) επίβλεψη του τραπεζικού συστήματος σε Ευρωπαϊκό επίπεδο μέσω της ίδρυσης ενός Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού -Single Supervisory Mechanism - SSM,

β) μια Ευρωπαϊκή αρχή αρμόδια για την αναδόμηση και την εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος η οποία θα χρηματοδοτείται από ένα ταμείο τραπεζικής εξυγίανσης -Single Resolution Mechanism,

γ) έναν Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Προστασίας των Καταθέσεων -European Deposit Insurance Fund.

Τον Δεκέμβριο του 2012 έχει συμφωνηθεί η διαμόρφωση του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, ενώ το ταμείο τραπεζικής εξυγίανσης έχει μεταφερθεί για τα μέσα του 2014.

Κεφάλαιο 2

2.1 Εξαγορές και συγχωνεύσεις

Το φαινόμενο των εξαγορών και συγχωνεύσεων, που χρονολογείται εδώ και έναν αιώνα, γνώρισε αρκετές περιόδους εξάρσεως. Το πρώτο κύμα, 1898-1904, αφορούσε ομοειδείς επιχειρήσεις –ορίζοντια συγκέντρωση, που στις περισσότερες περιπτώσεις αποσκοπούσαν σε μονοπώληση της αγοράς. Το δεύτερο κύμα, 1925-1930, αφορούσε και πάλι ομοειδείς επιχειρήσεις που δεν οδήγησαν όμως σε μονοπώλια. Το τρίτο κύμα, 1966-1970, οφείλονταν στη διαφοροποίηση και επέκταση των επιχειρήσεων σε νέα προϊόντα και καινούριες αγορές. Το κύμα της δεκαετίας του 1980 είχε ως σκοπό τη διεθνοποίηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, ενώ από τη δεκαετία του 1990 και μετά το κύμα αποκαλείται “consolidation”, που ορίζεται ως η τάση για μείωση κόστους και απόκτηση οικονομιών κλίμακας και τροφοδοτείται από την επιθυμία για μερίδιο αγοράς και αποτελεσματικότητα. (Lipin, 1997)

Η πρακτική των εξαγορών και συγχωνεύσεων αντιμετωπίζεται σήμερα ως κάτι το αναπόφευκτο, ως απαραίτητη επιλογή μπροστά στις πιέσεις των συγκυριών, τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού και της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, στο πλαίσιο μιας «νέας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας», που κυριαρχείται από την επανάσταση στους τομείς της πληροφορίας και των επικοινωνιών και από την κυριαρχία της γνώσης ως απαραίτητου στοιχείου ανταγωνιστικότητας και επιβίωσης στις διεθνείς αγορές.

Οι υποστηρικτές αυτής της πρακτικής τη θεωρούν ως το φυσικό και υγιές επακόλουθο ανάπτυξης της αγοράς, που βοηθά τη μετακίνηση πόρων σε πιο ωφέλιμες χρήσεις, δημιουργεί πρόσθετη οικονομική αξία, επιταχύνει τον εκσυγχρονισμό και αυξάνει την απόδοση των επιχειρήσεων, βελτιώνοντας τη συνολική οικονομική αποτελεσματικότητα και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας στο διεθνή χώρο. Η αντίθετη άποψη επικεντρώνεται σε θέματα ελέγχου και περιορισμού των καταχρήσεων από την απόκτηση μονοπωλιακής ή ολιγοπωλιακής δύναμης. Εστιάζεται σε θέματα διαφάνειας και πληροφόρησης των κεφαλαιαγορών για τις συντελούμενες επιχειρησιακές μεταβολές, αρνητικών επιπτώσεων των εξαγορών και συγχωνεύσεων στους μετόχους των εξαγοραζόμενων επιχειρήσεων, μείωσης του ανταγωνισμού, στρέβλωσης των τιμών και επιβάρυνσης του καταναλωτή.

Αναφορικά με τον τραπεζικό τομέα, στον οποίο και εστιάζεται η μελέτη της εργασίας αυτής, στις εξαγορές και συγχωνεύσεις συνέβαλαν παράγοντες όπως η απελευθέρωση και η ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών, η ενίσχυση της εποπτείας των τραπεζικών συστημάτων, η πρόοδος της τεχνολογίας και η ανάπτυξη νέων συστημάτων πληροφορικής. Οι

παράγοντες αυτοί οδήγησαν σε ενίσχυση του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών, οι οποίες για το λόγο αυτό επεδίωξαν να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά τους, να επεκτείνουν την κλίμακα της λειτουργίας τους και να διευρύνουν το φάσμα των υπηρεσιών που προσφέρουν.

Μια εξαγορά δεν οδηγεί πάντοτε σε συγχώνευση της εξαγοράζουσας με την εξαγοραζόμενη επιχείρηση. Η επιχειρηματική πρακτική δείχνει ότι εάν η εξαγορά μιας επιχείρησης, η ένταξη και ο συντονισμός της στο πλαίσιο ενός ευρύτερου ομίλου είναι ήδη ένα σύνθετο εγχείρημα, η συγχώνευση με την εξαγοράζουσα εταιρεία ή και με άλλες θυγατρικές της είναι ακόμα δυσκολότερο και σπάνια αποφέρει τα αναμενόμενα οφέλη, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα.

Ως συγχώνευση ορίζεται η ενσωμάτωση των απαιτήσεων και υποχρεώσεων μιας ή και περισσότερων τραπεζών από μια υπάρχουσα ή μια νέα τράπεζα. Εννοείται ότι ο ισολογισμός του νέου ιδρύματος θα είναι το άθροισμα των ισολογισμών των τραπεζών που συγχωνεύτηκαν.

Ως εξαγορά ορίζεται η μεταβίβαση του συνόλου ή ενός πλειοψηφικού τμήματος των μετοχών μιας τράπεζας, εφ' όσον εξασφαλίζεται και η δυνατότητα διοίκησης της. Την εξαγορά συνήθως ακολουθεί και η απορρόφηση, η οποία γίνεται με διάφορους τρόπους, όπως για παράδειγμα με την ανταλλαγή μετοχών, την παράδοση στους μετόχους της μεταβιβασθείσας μετοχών της αγοράζουσας, χωρίς όμως αυτό να είναι απαραίτητο. Επίσης, είναι δυνατό οι δύο τράπεζες να συνεχίσουν να λειτουργούν όπως και πριν καλύπτοντας διαφορετικά τμήματα της αγοράς, με γεωγραφική ή άλλη κατάτμηση. Κοινό αποτέλεσμα και στις δύο περιπτώσεις είναι η δημιουργία ενός μεγαλύτερου οργανισμού ή ομίλου.

Οι τρόποι ενοποίησης είναι:

- Συγχώνευση: Η πλήρης απορρόφηση του ενεργητικού και του παθητικού. Οι μετοχές πληρώνονται είτε με μετρητά είτε με αξιόγραφα της αγοράζουσας.
- Ενοποίηση: Όταν δύο τράπεζες παύουν να λειτουργούν και δημιουργείται ένα νέο νομικό πρόσωπο. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται η συμφωνία των μετόχων.
- Αγορά στοιχείων του ενεργητικού (Ad hoc)
- Εξαγορά μέσω δημόσιας προσφοράς (Tender offer): Γίνεται δημόσια πρόσκληση για την αγορά άνω του 51%. Υπάρχουν εχθρικές και φιλικές εξαγορές. (Ν. Τραυλός «Σ&Ε επιχειρήσεων» οικ.δελτίο Εμ.Τράπεζας τεύχος 148/91)

Όμως, υπάρχει και η αντίθετη διαδικασία από αυτή των εξαγορών και συγχωνεύσεων. Πρόκειται για την απέκδυση, οι μορφές της οποίας είναι:

- Εκποιήσεις (Sell-offs): Πρόκειται για την αντίστροφη συγχώνευση

- Αποσκιρτήσεις (Spin-offs): Η θυγατρική ανεξαρτητοποιείται και διανέμονται μετοχές της θυγατρικής σε μετόχους της μητρικής.
- Αποσχίσεις (Split-offs): Παρόμοια με τις αποσκιρτήσεις.
- Κατατμήσεις (split-ups): Διαμελισμός μέσω αποσκιρτήσεων.
- Εκκαθάριση (liquidation): Πώληση όλων των περιουσιακών στοιχείων.

Οι κυριότεροι λόγοι που οδηγούν σε εξαγορές και συγχωνεύσεις κατά τον J. Sinkey είναι:

1. Το μέγεθος εξασφαλίζει ισχύ στην αγορά και μπορεί να οδηγήσει σε μονοπωλιακά πλεονεκτήματα.
2. Μέσω της συνέργειας μειώνεται, λόγω των οικονομιών κλίμακας ή φάσματος το κόστος στη λειτουργία, το κόστος διανομής, marketing κλπ.
3. Μπορεί με διάφορους τρόπους να προκύψει μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης, όπως για παράδειγμα με τις αχρησιμοποίητες φορολογικές απαλλαγές, πχ στις ΗΠΑ επιτρέπεται η μεταφορά ζημιών σε προηγούμενα χρόνια με αναπροσαρμογή των αποσβέσεων, αφού στοιχεία του ενεργητικού αγοράζονται σε μεγαλύτερη τιμή και έτσι οι αποσβέσεις είναι μεγαλύτερες.
4. Λόγω μεγέθους προκύπτει αύξηση της φερεγγυότητας.
5. Οι συγχωνεύσεις δημιουργούν πίεση για αδρανοποίηση των ανταγωνιστών.
6. Είναι αντίδραση σε άλλες εξαγορές και συγχωνεύσεις.
7. Μπορεί να γίνει συμπλήρωση των συντελεστών της παραγωγής.
8. Προκύπτει μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας και της απόδοσης της εξαγοραζόμενης τράπεζας που δεν είχε το κατάλληλο μάνατζμεντ πριν την εξαγορά ώστε να έχει και την ανάλογη απόδοση. (J. Sinkey)

Οι Marks και Mirvis, το 1998, υποστήριξαν ότι τέσσερα είναι τα στοιχεία που εξασφαλίζουν την επιτυχία των εξαγορών και συγχωνεύσεων. Τα στοιχεία αυτά είναι:

- Η αμοιβαία εμπιστοσύνη ανάμεσα στα δύο μέρη είναι απαραίτητη για την ολοκλήρωση ενός τέτοιου εγχειρήματος.
- Οι κοινοί στόχοι και όραμα. Τα εμπλεκόμενα μέρη θα πρέπει να έχουν ξεκαθαρίσει τι επιδιώκουν με την εξαγορά ή τη συγχώνευση.
- Η ύπαρξη συμβατότητας ανάμεσα στους ενδιαφερομένους, δηλαδή να έχουν τη δυνατότητα να συνεργαστούν αρμονικά για την επίτευξη των κοινών τους στόχων.
- Να υπάρχει και από τις δύο μεριές θέληση και σωστός καταμερισμός των εργασιών που θα προκύψουν από μια τέτοια προσπάθεια.

2.1.2 Μορφές εξαγορών και συγχωνεύσεων

Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις μπορούν να κατηγοριοποιηθούν με διάφορα άλλα κριτήρια, πέρα από τη νομική μορφή της συναλλαγής. Έχει επικρατήσει να διακρίνονται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες, σύμφωνα με τη συσχέτιση της δραστηριότητας της εξαγοράζουσας επιχείρησης με τη δραστηριότητα της εξαγοραζόμενης επιχείρησης. (Lubatkin, 1983) Οι κατηγορίες αυτές είναι:

- Οριζόντια εξαγορά ή συγχώνευση. Αφορά τη συνένωση δύο επιχειρήσεων που έχουν κοινή επιχειρησιακή γραμμή, παράγουν τα ίδια προϊόντα ή υπηρεσίες και η μια μπορεί να αντλήσει πλεονεκτήματα από την άλλη στη συνεργασία τους. Η οριζόντια ολοκλήρωση αποτελεί έναν άμεσο και γρήγορο τρόπο για την είσοδο μιας επιχείρησης σε μια νέα αγορά. Έτσι συνοπτικά, τα κυριότερα πλεονεκτήματα της οριζόντιας συγχώνευσης αποτελούν: α) ο συνεχώς μειούμενος ανταγωνισμός στις αγορές που δραστηριοποιείται η νέα εταιρία, β) η αδιάκοπη διεύρυνση του χαρτοφυλακίου αγαθών και υπηρεσιών της και γ) η παράλληλη διαφοροποίηση της ποιότητας των τελικών προϊόντων. Συνήθως, οι οριζόντιες εξαγορές ή συγχωνεύσεις είναι χαμηλού κινδύνου (Kitching, 1967), ενώ συχνά αναφέρονται στη διεθνή βιβλιογραφία και με τον όρο “Tactical M&As”.
- Κάθετη εξαγορά ή συγχώνευση. Αφορά τη συνένωση σε διαφορετικά τμήματα των λειτουργιών της αλυσίδας αξίας. Διαιρείται σε δύο κατηγορίες: α) κάθετη συγχώνευση προς τα εμπρός, που ουσιαστικά αποτελεί ένα μηχανισμό για τη διατήρηση των εμπορικών κερδών μέσα στην επιχείρηση, με την παράλληλη αποφυγή της διαρροής των κερδών της προς τους εμπορικούς συνεργάτες –μεσάζοντες της παραγωγικής της διαδικασίας, και β) η κάθετη συγχώνευση προς τα πίσω, που παρέχει τη δυνατότητα στην επιχείρηση να αναλάβει δραστηριότητες που ως εκείνη τη στιγμή αποτελούσαν προστάδιο της παραγωγικής της δραστηριότητας. Η κάθετη ολοκλήρωση δημιουργεί στην επιχείρηση μια δυνατότητα ελιγμού και ευελιξίας τόσο σε θέματα ποιότητας, όσο και ποιοτικού ελέγχου των επιμέρους ενδιάμεσων υποπροϊόντων που χρησιμοποιεί στην παραγωγική της διαδικασία. Ο συνδυασμός των δύο αυτών διαφορετικών τεχνικών κάθετης συγχώνευσης, είναι δυνατό να οδηγήσει σε οικονομίες κλίμακας, ως αποτέλεσμα του συνδυασμού της βελτίωσης τόσο σε θέματα τιμολόγησης προϊόντων και των ενδιάμεσων εισροών του οικονομικού κυκλώματος, όσο και σε θέματα ποιότητας των αγαθών και υπηρεσιών που προσφέρει αλλά και των υποπροϊόντων που η ίδια χρησιμοποιεί.
- Ομοκεντρική ή ομογενής εξαγορά ή συγχώνευση. Αφορά στις περιπτώσεις όπου μια επιχείρηση επιδιώκει την επέκταση σε ομοειδείς επιχειρήσεις του κλάδου της οικονομικής της δραστηριότητας. Δηλαδή, πρόκειται για ένα είδος συνένωσης επιχειρήσεων που δεν παρουσιάζουν καμία ομοιότητα ή παραγωγική εξάρτηση μεταξύ

τους, των οποίων όμως η δραστηριότητα δύναται να αλληλοσυμπληρώνεται με συνδυασμένες ενέργειες, έστω και με σχετικά μεγαλύτερο επιχειρηματικό ρίσκο από τις οριζόντιες ή τις κάθετες εξαγορές ή συγχωνεύσεις. (Brigham and Houston, 1998)

- Διαγώνια ή ανομοιογενής εξαγορά ή συγχώνευση. Αφορούν συνενώσεις σε κλάδους δραστηριοτήτων που δε σχετίζονται άμεσα μεταξύ τους. Δηλαδή, είναι το τελικό αποτέλεσμα μιας στρατηγικής επιχειρήσεων, που παράγουν διαφορετικά προϊόντα ή προσφέρουν διαφορετικές υπηρεσίες, που στοχεύει σε διασφάλιση ευρύτερης οικονομικής βάσης, καλύτερης οργάνωσης και διοίκησης και μεγαλύτερων δυνατοτήτων κέρδους. (Kitching, 1967; Lubatkin, 1983) Οι συνενώσεις αυτές διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: α) επέκτασης προϊόντων και β) επέκτασης αγορών.

Επιπλέον, οι εξαγορές και συγχωνεύσεις με βάση τη γεωγραφική περιοχή δραστηριότητας – προέλευση εξαγοράζουσας επιχείρησης, διακρίνονται σε:

- Εγχώριες εξαγορές και συγχωνεύσεις. Μεταξύ επιχειρήσεων που βρίσκονται στην ίδια χώρα.
- Διασυννοριακές εξαγορές και συγχωνεύσεις. Μεταξύ επιχειρήσεων που εδρεύουν σε διαφορετικές χώρες.

Επιπρόσθετα, ανάλογα με τη διαδικασία πραγματοποίησης τους και τη συμπεριφορά που παρουσιάζουν οι διοικήσεις των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, οι εξαγορές και συγχωνεύσεις διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- Φιλικές εξαγορές και συγχωνεύσεις. Όταν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις επιθυμούν κοινοί συναινέσει την εξαγορά ή συγχώνευση και καθορίζουν από κοινού το αντίτιμο της. Δηλαδή, ύστερα από κοινή συμφωνία μεταξύ των διοικήσεων της εξαγοράζουσας και της εξαγοραζόμενης επιχείρησης και την ανακοίνωση στους μετόχους τους ότι αποδέχονται από κοινού και συνιστούν και σε αυτούς να εγκρίνουν και αυτοί την παραπάνω πράξη, σύμφωνα με νόμιμες διαδικασίες, ενώ το αντίτιμο της εξαγοράς έχει καθοριστεί από κοινού.
- Εχθρικές ή επιθετικές εξαγορές και συγχωνεύσεις. Όταν η επιχείρηση στόχος δεν συμφωνεί με την εξαγορά ή συγχώνευση και πιθανόν να προβεί σε αμυντικές τακτικές προκειμένου να την εμποδίσει. Στην περίπτωση αυτή, η εξαγοράζουσα επιχείρηση προχωρά συνήθως με τους εξής τρόπους:
 - A) Μέσω δημόσιας προσφοράς για να προσεγγίσει τη διοίκηση της εξαγοραζόμενης επιχείρησης, αλλά και τους μετόχους αυτής, εντός ορισμένου χρονικού ορίζοντα.
 - B) Με κατάληψη της επιχείρησης-στόχου, δηλαδή, στην περίπτωση αυτή η επιχείρηση αγοραστής προσπαθεί να αποκτήσει σταδιακά την πλειοψηφία των μετοχών της επιχείρησης στόχου, παρά τις αντιδράσεις της διοίκησης. Όσο μεγαλύτερη είναι η διασπορά του μετοχικού κεφαλαίου και όσο μικρότερο είναι το ποσοστό μετοχών που ανήκει στην διοίκηση της επιχείρησης στόχου τόσο πιο εύκολο είναι να πραγματοποιηθεί η εξαγορά.

Γ) Με συνδυασμό των δύο παραπάνω στρατηγικών, δηλαδή αρχικά αποκτάται ένα μέρος του μετοχικού κεφαλαίου, που διαπραγματεύεται στο χρηματιστήριο, και στη συνέχεια το υπόλοιπο μέρος που απαιτείται για την απόκτηση του πλειοψηφικού πακέτου των μετοχών και της διοίκησης της επιχείρησης στόχου γίνεται προσπάθεια να αποκτηθεί μέσω δημόσιας προσφοράς.

2.1.3 Κίνητρα Εξαγορών και Συγχωνεύσεων

Τα κίνητρα που ωθούν σε μια στρατηγική ανάπτυξης μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων εξηγούνται από διάφορες θεωρίες οι οποίες κατατάσσονται σε οικονομικές, χρηματοοικονομικές, στρατηγικές, διοικητικές και θεωρίες συμπεριφοράς οργανισμών και παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω:

- Δημιουργία και εκμετάλλευση οικονομιών κλίμακας και φάσματος. Σύμφωνα με μελέτη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας οι οικονομίες κλίμακας αποτελούν το κυριότερο κίνητρο στον τραπεζικό τομέα για εγχώριες και διασυνοριακές εξαγορές και συγχωνεύσεις, ενώ οι οικονομίες φάσματος το δεύτερο συχνότερο αίτιο. Οι οικονομίες κλίμακας στον τραπεζικό τομέα προκύπτουν από το αυξημένο μέγεθος της νέας τράπεζας και συντελούν στη μείωση του λειτουργικού κόστους με παράλληλη αύξηση των περιθωρίων κέρδους της, μέσω της μείωσης του κόστους στις προμήθειες, στη διαχείριση κεφαλαίων, στο marketing, στα μηχανογραφικά και λειτουργικά συστήματα, στις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης, στο δίκτυο καταστημάτων κλπ. Όσον αφορά τις οικονομίες εύρους στον τραπεζικό τομέα επιδιώκεται η μεγαλύτερη δυνατή εκμετάλλευση των διασυνδέσεων, των σχέσεων με τους πελάτες και των πληροφοριών που αποκτώνται κατά την πώληση συγκεκριμένων τραπεζικών προϊόντων (πχ καταθέσεων, στεγαστικών δανείων), καθώς επίσης και για την πώληση προς τους ίδιους πελάτες επιπλέον προϊόντων (πχ δανειστικών, ασφαλιστικών, διαχείρισης κεφαλαίων) μέσω διασταυρωμένων πωλήσεων – cross-selling, χωρίς επιβάρυνση της επιχείρησης με μεγάλο πρόσθετο κόστος. Επιπλέον, οι οικονομίες μάθησης και εμπειρίας αναφέρονται στην εμπειρία και ικανότητα που έχει αποκτηθεί και συσσωρευθεί πάνω σε ένα τομέα, πχ τη στεγαστική πίστη. Συνεπώς, η τράπεζα καλύπτει ολοένα και μεγαλύτερο μέρος των καταναλωτικών αναγκών μιας οικονομίας, ενώ ταυτόχρονα επεκτείνεται σε νέες αγορές αυξάνοντας έτσι το ρυθμό ανάπτυξής της και μειώνοντας την εξάρτησή της από συγκεκριμένες αγορές.
- Αύξηση των κερδών ανά μετοχή. Η αύξηση των κερδών ανά μετοχή αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για την αύξηση της τιμής της μετοχής και τη δημιουργία υπεραξίας στους μετόχους.

- Χαμηλή τιμή του δείκτη πολλαπλασιασμού κερδών – P/E (price/earnings per share), ώστε το αντίστροφο να είναι μεγαλύτερο του εκάστοτε επιτοκίου. Ο δείκτης αυτός, πολλαπλασιαστής των κερδών της επιχείρησης, είναι ένας ευρέως διαδεδομένος χρηματοοικονομικός δείκτης. Η χρηστική αξία του εν λόγω δείκτη εντοπίζεται στο γεγονός ότι δείχνει το premium το οποίο είναι διατεθειμένος ο επενδυτής να πληρώσει για κάθε χρηματική μονάδα κέρδους που επιτυγχάνει η επιχείρηση. Σε πολλές περιπτώσεις εξαγορών και συγχωνεύσεων το δυναμικό κίνητρο είναι η μείωση του δείκτη P/E της εξαγοράστριας εταιρίας, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις μειωμένης κερδοφορίας.
- Συνδυασμός πόρων και ικανοτήτων – εμφάνιση συνεργειών. Σύμφωνα με τη στρατηγική θεώρηση των Πόρων και Ικανοτήτων, που δίνει έμφαση στους μοναδικούς πόρους και ικανότητες των επιχειρήσεων ως πηγή διατηρήσιμου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, η επιχείρηση αγοραστής εξαγοράζει μια επιχείρηση η οποία κατέχει ένα στρατηγικό προτέρημα, πχ εμπειρία στη στεγαστική πίστη, με σκοπό να το συνδυάσει με κάποιο δικό της, πχ ανεπτυγμένο δίκτυο καταστημάτων, δημιουργώντας έτσι ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Οι συνεργίες αφορούν την επίτευξη απόδοσης μεγαλύτερης από αυτή που θα είχαν οι επιχειρήσεις εάν λειτουργούσαν χωριστά και παίρνουν τη μορφή οικονομικών κλίμακας και φάσματος, βελτίωσης δικτύου διανομής, βελτίωσης ακολουθούμενων διαδικασιών κλπ. Επιπρόσθετα, μια καινοτομία ή ένα νέο προϊόν-υπηρεσία χρειάζεται σημαντικό χρονικό διάστημα μέχρι να αναπτυχθεί και να αποδώσει κέρδη, για αυτό το λόγο οι επιχειρήσεις προτιμούν να εξαγοράσουν μια άλλη επιχείρηση.
- Υπέρβαση εμποδίων εισόδου. Εμπόδια, όπως πχ μεγάλες επενδύσεις για εξοπλισμό, εγκαταστάσεις, διαφήμιση και προώθηση προϊόντων, μπορεί να παρουσιάζονται κατά την είσοδο των επιχειρήσεων σε μια νέα αγορά. Επιπλέον, η θέση της επιχείρησης είναι ακόμη πιο δύσκολη αν στην αγορά υπάρχει ήδη αυξημένος ανταγωνισμός. Μια εξαγορά ή συγχώνευση με εγχώρια επιχείρηση παρέχει όχι μόνον τη γνώση της αγοράς, αλλά και ένα εγκαταστημένο δίκτυο διανομής και πιθανώς μια εξασφαλισμένη καταναλωτική πίστη στο όνομα της επιχείρησης-στόχου (brand loyalty). Όσο αυξάνονται τα εμπόδια εισόδου σε μια αγορά, ακόμα και μέσω κρατικών παρεμβάσεων, τόσο οι εξαγορές ή συγχωνεύσεις θα αποτελούν διέξοδο για τις επιχειρήσεις. (Hitt M.A., D.R., Ireland, and R.E. Hoskisson)
- Μακροχρόνια ενδυνάμωση της επιχείρησης, μέσω της μειωμένης έντασης του ανταγωνισμού που αναπτύσσεται σε έναν κλάδο. Η νέα επιχείρηση αυξάνει τη δύναμη της σε σχέση με προμηθευτές, πελάτες, και ανταγωνιστές, ενώ προσελκύει ευκολότερα τα ικανότερα στελέχη της αγοράς. Ταυτόχρονα το ισχυρό μέγεθος αποτρέπει την είσοδο επίδοξων ανταγωνιστών στην αγορά. Επιπλέον, σε μια αγορά ολιγοπωλιακής διάρθρωσης δύο σημαντικοί “παίκτες” έχουν συμφέρον να ενώσουν τις δυνάμεις τους, παρά να αναλωθούν σε έναν πόλεμο μεταξύ τους, ο οποίος πιθανόν να μην οδηγήσει σε κάποιο τελικό νικητή, μέσω της μείωσης των τιμών των τελικών προϊόντων. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις αποτελούν ένα μέσο μείωσης ή και εξάλειψης του υπερβάλλοντος

ανταγωνισμού. Έπειτα, η συγχώνευση ή εξαγορά με μια επιχείρηση μπορεί να γίνει με σκοπό αυτή η επιχείρηση να μην συγχωνευτεί ή εξαγοραστεί από ανταγωνιστή.

- Χρηματοοικονομικά κίνητρα. Αυτά διακρίνονται σε:
 - Φορολογικά κίνητρα, όπως πχ μειωμένοι φορολογικοί συντελεστές για συγχωνεύσεις, μεταφορά ζημιών από τη μια επιχείρηση στην άλλη για τη μείωση του πραγματικού φορολογικού συντελεστή.
 - Αύξηση της δανειοληπτικής ικανότητας. Η αύξηση των μεγεθών του ενοποιημένου, πλέον, ισολογισμού οδηγεί σε μεγαλύτερο ύψος ιδίων κεφαλαίων, μειώνοντας τον κίνδυνο που αναλαμβάνουν τόσο οι μέτοχοι, όσο και οι δανειστές της επιχείρησης.
 - Οι συνεργίες που δημιουργούνται σε θέματα ρευστότητας. Πολλές επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν προβλήματα σε δείκτες ρευστότητας επιδιώκουν τη συνένωση με κάποια εταιρία, η οποία διαθέτει πιο «ωγιή» χρηματοοικονομική διάθρωση. Επιπλέον, η υπερβάλλουσα ρευστότητα διευκολύνει την επιλογή ανάπτυξης μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων, όταν υπάρχουν επενδυτικές ευκαιρίες.
- Δημιουργούνται μεγάλοι πολυσχιδείς επιχειρηματικοί όμιλοι, οι οποίοι είναι ικανοί να ανταποκριθούν σε νέες μελλοντικές εξαγορές και συγχωνεύσεις. Με αυτόν τον τρόπο, οι επιχειρήσεις ανταποκρίνονται στις συνεχώς αυξανόμενες συνθήκες ανταγωνισμού, ενώ παράλληλα είναι σε θέση να διαχειριστούν καταστάσεις ανεπιθύμητων προτάσεων συνεργασίας - επιθετικής εξαγοράς, από άλλη επιχείρηση ανταγωνιστή. Συνεπώς,, η επιχείρηση ουσιαστικά επιτυγχάνει τη μείωση της μεταβλητότητας – κινδύνου σε μια αθέλητη εξαγορά.
- Μακροοικονομικές Συνθήκες. Το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον επηρεάζει το ρυθμό μεταβολής των εξαγορών και συγχωνεύσεων. Σύμφωνα με τον Mueller, 1989, τα κύματα των εξαγορών και συγχωνεύσεων συμβαίνουν σε περιόδους ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας. Επίσης, ο Nelson, 1959, υποστήριξε ότι οι εξαγορές και συγχωνεύσεις συσχετίζονται θετικά με τις τιμές των μετοχών στα χρηματιστήρια.
- Διοικητική Αλαζονεία. Τα διοικητικά στελέχη της αγοράστριας επιχείρησης επιδεικνύουν αλαζονική συμπεριφορά πιστεύοντας ότι μπορούν να διοικήσουν καλύτερα τις επιχειρήσεις-στόχους. Στα αγγλικά ο όρος ονομάζεται managerial hubris, προέρχεται από την ελληνική λέξη «ύβρις». Η αντικατάσταση μιας μη αποτελεσματικής διοίκησης, με στόχο την εξυγίανση και ανάπτυξη της εξαγοραζόμενης εταιρίας και ενδεχόμενη προοπτική την μεταπώληση της με κέρδος είναι αρκετά συχνό στις εχθρικές εξαγορές. (Roll “The hubris hypothesis of corporate takeovers”)
- Κίνητρα αντιπροσώπευσης. Τα κίνητρα αυτά εμφανίζονται όταν τα διοικητικά στελέχη της αγοράστριας εταιρίας-bidder επιδίδονται σε εξαγορές και συγχωνεύσεις προκειμένου να αυξήσουν τους μισθούς, τα μπόνους και το γόητρο τους, αντί να διαθέσουν τα υφιστάμενα κεφάλαια σε διανομή μερισμάτων, που θα αυξήσουν την κερδοφορία των

μετόχων. Αυτό συμβαίνει όταν τα διοικητικά στελέχη δεν κατέχουν μέρος του μετοχικού κεφαλαίου αλλά θεωρούνται εργαζόμενοι.

2.1.4 Αντικίνητρα Εξαγορών και Συγχωνεύσεων

Πέρα από τα μεγάλα κίνητρα θα πρέπει να αναφερθούν και τα αντικίνητρα ή οι λόγοι αποτυχίας των Εξαγορών & Συγχωνεύσεων. Η αποτυχία μιας συγχώνευσης οδηγεί τις συνιστώσες εταιρίες συνήθως να ακολουθήσουν αυτόνομη πορεία, ενώ στην περίπτωση της εξαγοράς η εξαγοραζόμενη επιχείρηση ή τμήμα αυτής τίθενται προς πώληση.

Οι κυριότεροι λόγοι αποτυχίας μιας εξαγοράς ή συγχώνευσης είναι οι παρακάτω:

- Ανεπαρκής αξιολόγηση - υπερεκτίμηση των προσδοκώμενων συνεργειών. Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης μιας ενδεχόμενης εξαγοράς ή συγχώνευσης μια επιχείρηση αποτιμά όλα τα πιθανά οφέλη και όλα τα κόστη που θα δημιουργηθούν. Όμως, στην πράξη μπορεί να αποδειχθεί ότι η διαδικασία αξιολόγησης δεν ήταν επαρκής και η επιχείρηση ανακαλύπτει ότι υπερεκτίμησε τα οφέλη ή υποεκτίμησε τα κόστη. Σε πολλές περιπτώσεις οι υπερβολικές προσδοκίες δημιουργούν λανθασμένη εικόνα σχετικά με τις δυνατότητες του νέου σχήματος και τελικά οδηγούν στην αποτυχία ανάπτυξης των αρχικών του δεσμεύσεων.
- Υπερβολικό κόστος εξαγοράς. Σύννηθες φαινόμενο αποτελεί η σύγκρουση μεταξύ των μεθόδων αποτίμησης μιας εξαγοράς ή συγχώνευσης. Πολλοί αναλυτές υποστηρίζουν ως καλύτερη μέθοδο τη μέθοδο της Καθαρής Παρούσης Αξίας (Net Present Value). Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις έχουν παρατηρηθεί εξαγορές ή συγχωνεύσεις, οι οποίες στηρίζονται είτε στην Εσωτερική Αξία (Book Value), είτε στη Χρηματιστηριακή Αξία - Τρέχουσα Αξία (Market Capitalization). Επιπλέον, όσο πιο πολύ καθυστερεί η ενοποίηση και η πραγματοποίηση συνεργειών τόσο πιο πολλά κεφάλαια θα χρειάζονται, λόγω του κόστους ευκαιρίας. Επιπρόσθετα, δύναται η αύξηση του κόστους εξαιτίας μειωμένης παραγωγικότητας των εργαζομένων, λόγω της αβεβαιότητας για το μέλλον και τα κεκτημένα τους.
- Δυσκολίες ενοποίησης. Ένας από τους κυριότερους παράγοντες αποτυχίας μιας εξαγοράς ή συγχώνευσης είναι η αδυναμία γρήγορης και αποτελεσματικής ενοποίησης των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Η ενοποίηση, η οποία είναι χρονοβόρα και με αμφίβολα αποτελέσματα, αποτελεί το πιο δύσκολο μέρος μιας εξαγοράς ή συγχώνευσης και απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό, προγραμματισμό και οργάνωση. Η διαδικασία ενσωμάτωσης αφορά διαφορετικές εταιρικές κουλτούρες, διαφορετικά πληροφοριακά συστήματα και

συστήματα ελέγχου και τρόπους παραγωγικής διαδικασίας και αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού.

- Το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, όπως είναι το θεσμικό πλαίσιο που ρυθμίζεται από τις κυβερνητικές παρεμβάσεις, καθώς και παράγοντες που αφορούν μεταβλητές τις οποίες η επιχείρηση δεν μπορεί να ελέγξει.
- Η οικονομική συγκυρία που επικρατεί. Μια εξαγορά ή συγχώνευση μπορεί να μην πετύχει τους στόχους της αποκλειστικά και μόνο εξαιτίας εξωεπιχειρησιακών παραγόντων και των γενικότερων μακρό-οικονομικών συνθηκών.
- Προσωπικοί λόγοι των διευθυντικών στελεχών για την εξαγορά και πιθανόν λόγοι προβολής και ιδίων συμφερόντων. Πολλές εξαγορές και συγχωνεύσεις είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας των διευθυντικών στελεχών να μεγιστοποιήσουν την ατομική τους ευημερία και όχι αυτή των μετόχων, επιδιώκοντας προσωπικούς στόχους, όπως αύξηση των αποδοχών τους, αύξηση γοήτρου στην αγορά, σε βάρος της μεγιστοποίησης της αξίας της επιχείρησης.
- Δημιουργία πολύ μεγάλης επιχείρησης ή ομίλου. Το νέο σχήμα που θα προκύψει από μια εξαγορά ή συγχώνευση ενδέχεται να προκαλέσει προβλήματα ελέγχου και διαδικασιών λειτουργίας που να οδηγούν σε μείωση των συνεργιών- αντιοικονομίες κλίμακας.

2.2 Οι παράγοντες επιτυχίας των εξαγορών και συγχωνεύσεων σύμφωνα με Έρευνα του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. (Βασίλης Παπαδάκης, www.lbs.aueb.gr)

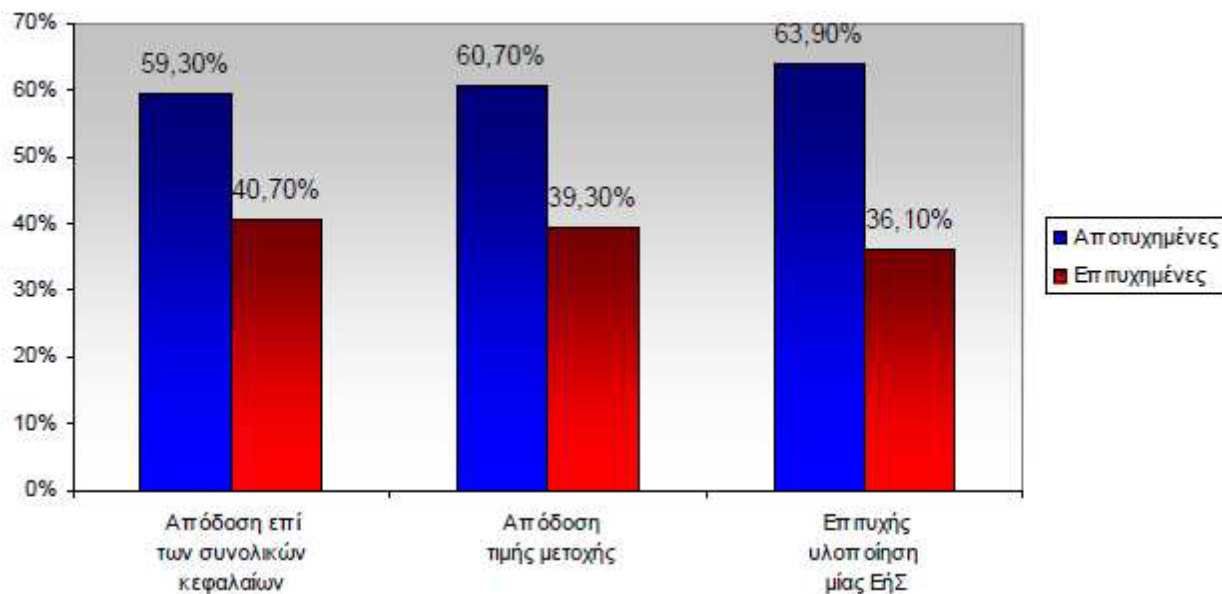
Είναι αποδεδειγμένο έμπρακτα ότι οι εξαγορές και συγχωνεύσεις αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα επιχειρηματικά φαινόμενα, αφού διεθνώς κατά την περίοδο 1997-2003 πραγματοποιήθηκαν επιχειρηματικές συμφωνίες ύψους 10.4 \$ τρις. Αυτή η τεράστια αξία των συναλλαγών, όπως ήταν αναμενόμενο, προσέελκυσε και το ακαδημαϊκό ενδιαφέρον, με την πλειοψηφία των ερευνών να διατείνονται ότι το 50-75% των εξαγορών και συγχωνεύσεων αποτυγχάνουν να υλοποιήσουν τους αρχικούς τους στόχους.

Ομοίως και στην Ελλάδα, κατά την περίοδο 1997-2000, παρατηρήθηκε μια έκρηξη στον αριθμό των εξαγορών και συγχωνεύσεων, η οποία οφείλεται και στην άνθηση της ελληνικής κεφαλαιαγοράς. Το κύμα αυτών των εξαγορών και συγχωνεύσεων ανεκόπη στις αρχές του 2001, για να επανέλθει εντονότερο μετά το 2004. Τα κεντρικά ερωτήματα που απασχόλησαν σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο Εργαστήριο Επιχειρησιακής Στρατηγικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών είναι οι λόγοι που οδήγησαν τις επιχειρήσεις στην πραγματοποίηση των εξαγορών και συγχωνεύσεων, πόσο επιτυχημένες είναι και ποιοι παράγοντες συμβάλλουν στην

επιτυχία των Ελληνικών εξαγορών και Συγχωνεύσεων. Συγκεκριμένα μελετήθηκαν σε βάθος 108 εξαγορές και συγχωνεύσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την διάρκεια της περιόδου 1997-2004.

Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι το ποσοστό αποτυχίας των εξαγορών και συγχωνεύσεων στην Ελλάδα είναι γύρω στο 60%, επιβεβαιώνοντας αντίστοιχες διεθνείς έρευνες. Πιο συγκεκριμένα, το 59% των επιχειρήσεων που μελετήθηκαν, είδαν τη σχετική τους απόδοση, απόδοση επί των συνολικών κεφαλαίων, να φθίνει δύο έτη μετά την εξαγορά ή συγχώνευση σε σύγκριση με τα δυο προηγούμενα έτη. Επίσης, έξι στις δέκα επιχειρήσεις του δείγματος κατέγραψαν αρνητικές διακυμάνσεις στη τιμή της μετοχής τους σε διάστημα δέκα ημερών από την ανακοίνωση της εξαγοράς ή συγχώνευσης στον τύπο. Τέλος, ποσοστό της τάξης του 64% των επιχειρήσεων του δείγματος δηλώνει ότι δεν υλοποίησε τους στόχους που είχε θέσει πριν την υπογραφή της συμφωνίας.

Πίνακας 2.1.: Ποσοστά Επιτυχημένων - Αποτυχημένων Ε&Σ



Αυτή η διεθνής ακαδημαϊκή έρευνα καταγράφει τους εξής παράγοντες που συμβάλλουν στην επιτυχία μιας εξαγοράς ή συγχώνευσης:

1. Το ευρύτερο περιβάλλον-πλαίσιο της επιχείρησης. Για παράδειγμα ο βαθμός εχθρότητας του εξωτερικού περιβάλλοντος, η τυποποίηση διαδικασιών-formalization, η γνώση του

μεγέθους των αλλαγών που συνεπάγεται η εξαγορά ή συγχώνευση, το σχετικό μέγεθος εξαγοράζουσας σε σχέση με την εξαγοραζόμενη.

2. Τη διαδικασία που ακολουθούν οι επιχειρήσεις πριν την υπογραφή της συμφωνίας. Για παράδειγμα η ύπαρξη σχεδίων πριν της εξαγορά ή συγχώνευση, το ύψος του τιμήματος, η ταχύτητα του κλεισίματος της συμφωνίας, η ποιότητα του οικονομικού και νομικού ελέγχου-due diligence.
3. Τη διαδικασία που ακολουθούν οι επιχειρήσεις μετά την υπογραφή της συμφωνίας. Για παράδειγμα η ύπαρξη επικοινωνιακού προγράμματος, η συχνότητα επικοινωνίας με τους εργαζομένους, η ταχύτητα της πραγματοποίησης των αλλαγών όσον αφορά το προσωπικό των δύο εταιριών, το ποσοστό των οικειοθελών αποχωρήσεων.

Στην έρευνα αυτή μετρήθηκαν όλες οι προαναφερθείσες μεταβλητές και συσχετίστηκαν με τη μεταβλητή που μετρούσε την επιτυχία της εξαγοράς ή συγχώνευσης. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται παρακάτω:

Ο βαθμός εχθρότητας του εξωτερικού περιβάλλοντος στο οποίο δρα η επιχείρηση επηρεάζει αρνητικά την επιτυχία μιας εξαγοράς ή συγχώνευσης. Δεν είναι τυχαίο ότι μερικές από τις πιο αποτυχημένες εξαγορές και συγχωνεύσεις εντοπίζονται σε τομείς τεχνολογίας και πληροφορικής. Η ύπαρξη τυποποιημένων διαδικασιών λήψης απόφασης-formalization επιδρά θετικά στην επιτυχημένη υλοποίηση μιας εξαγοράς ή συγχώνευσης. Δηλαδή, οι επιχειρήσεις που είναι εσωτερικά καλύτερα οργανωμένες και έχουν δομημένες διαδικασίες λήψης στρατηγικών αποφάσεων είναι πιο επιτυχημένες στην υλοποίηση εξαγορών και συγχωνεύσεων. Τέλος, επιχειρήσεις οι οποίες γνώριζαν εκ των προτέρων τις αλλαγές που θα προκύψουν στη στρατηγική τους οδηγήθηκαν σε περισσότερο επιτυχημένες εξαγορές ή συγχωνεύσεις. Πράγματι ένα τέτοιο εγχείρημα βάζει μία επιχείρηση μπροστά σε μεγάλες προσκλήσεις. Η εκ των προτέρων αναγνώριση αυτών των προκλήσεων οδηγεί σε πιο επιτυχημένες εξαγορές ή συγχωνεύσεις.

Η εκπόνηση γραπτών σχεδίων αλλαγών, τα οποία αναφέρονται σε νευραλγικούς τομείς της επιχείρησης, για παράδειγμα η οργανωτική δομή, το προσωπικό των εταιριών, τα προϊόντα, βοηθά σημαντικά την επίτευξη των στόχων μίας εξαγοράς ή συγχώνευσης. Αντιθέτως, η πολύ γρήγορη υπογραφή μιας συμφωνίας ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά το αποτέλεσμα της αφού μπορεί να οδηγήσει σε ανεπαρκή αξιολόγηση της επιχείρησης στόχου. Επίσης, σημαντική είναι και η διαδικασία που ακολουθείται μετά την υπογραφή της συμφωνίας κατά το στάδιο της ενοποίησης-integration των δυο επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, η ύπαρξη ολοκληρωμένου επικοινωνιακού προγράμματος καθώς και η συχνότητα επικοινωνίας με τους εργαζομένους βοηθά στην επιτυχημένη υλοποίηση μιας εξαγοράς ή συγχώνευσης, αφού μειώνει το άγχος και την αβεβαιότητα τους. Τέλος, το ποσοστό των στελεχών που αποχωρούν οικειοθελώς μετά την υπογραφή μίας εξαγοράς ή συγχώνευσης φαίνεται να συνδέεται θετικά με την επιτυχία της.

Το αποτέλεσμα αυτό είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον καθώς έρχεται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα διεθνών ερευνών οι οποίες συνηγορούν ότι η διατήρηση του προσωπικού της

εξαγοραζόμενης επιχείρησης συνήθως αποτελεί παράγοντα πρωταρχικής σημασίας. Ακόμα πιο ενδιαφέρον είναι το εύρημα ότι το 70% των επιχειρήσεων του δείγματος δεν προχώρησε σε απολύσεις εργαζομένων, ενώ το υπόλοιπο 30% των επιχειρήσεων προχώρησε σε απολύσεις που αγγίζουν το ιδιαίτερα χαμηλό για τα διεθνή δεδομένα, 1-5% επί του συνόλου των εργαζομένων.

2.3. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις στον διεθνή Τραπεζικό κλάδο

Στις αρχές της δεκαετίας του 90 έγινε το μεγαλύτερο κύμα εξαγορών και συγχωνεύσεων, ενώ στο τέλος της ίδιας δεκαετίας ο αριθμός τους μειώθηκε σημαντικά, 33% στις χώρες του ΟΟΣΑ, κυρίως λόγω της μείωσης στις ευρωπαϊκές χώρες –μείωση 62% στη Γερμανία, 68% στη Γαλλία. 47% στην Ιταλία και 61% στην Μεγάλη Βρετανία, και λιγότερο στις ΗΠΑ, μείωση 13%. Σε αντίθεση με τον αριθμό, η αξία των εξαγορών αυξήθηκε κατά 45% στις ΗΠΑ και 189% στη Μεγάλη Βρετανία. (International Monetary Fund, 1997). Χαρακτηριστικά αναφέρουμε πως στις ΗΠΑ από το 1980-1994 οι εμπορικές τράπεζες μειώθηκαν από 12.360 σε 7.236, μείωση 36%, λόγω εξαγορών και συγχωνεύσεων αλλά και αποτυχιών και πτωχεύσεων, ενώ αντίθετα τα καταστήματα αυξήθηκαν από 18.500 σε 65.610, αύξηση 254%, λόγω της δυνατότητας γεωγραφικής επέκτασης σε άλλες πολιτείες. (Τραυλός Ν., Δ ΕΕΤ 9/07)

Φαίνεται ότι οι εξαγορές και συγχωνεύσεις θεωρούνταν απαραίτητες διότι μια τράπεζα πρέπει να έχει πλέον ένα μερίδιο αγοράς της τάξης του 8-10%, που αποτελεί την «κρίσιμη μάζα» για την ανάπτυξή της, αφού σε διεθνές επίπεδο πρέπει να συνδυάζονται η τοπική ισχύς με την ευρωστία (Παττάκος Γ., 1996), και επιπλέον επειδή οι συγχωνεύσεις, λόγω των οικονομικών κλίμακας, προσφέρουν καλύτερη εξυπηρέτηση και χαμηλότερα επιτόκια δανεισμού (Horvitz, 1963). Στις ΗΠΑ το φαινόμενο των εξαγορών και συγχωνεύσεων επεκτάθηκε ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '80, και για τις μικρότερες περιφερειακές τράπεζες απετέλεσε ένα μέσο για την αύξηση του μεγέθους τους, την ενίσχυση της θέσης τους σε περιφερειακό επίπεδο και την αύξηση των πιθανοτήτων τους να μετατραπούν σε επιχείρηση εθνικής εμβέλειας. Μάλιστα, πολλές από τις τράπεζες αυτές επέλεξαν ονόματα, όπως Nations Bank, Bank of America, τα οποία εκφράζουν ακριβώς αυτήν την πρόθεσή τους, δηλαδή να μετατραπούν σε επιχειρήσεις εθνικής εμβέλειας.

Οι περισσότερες εξαγορές και συγχωνεύσεις, που έγιναν μεταξύ επιχειρήσεων που λειτουργούσαν στο εσωτερικό των ΗΠΑ, είχαν ως σκοπό προφανώς την βελτίωση της γεωγραφικής τους παρουσίας, που έγινε δυνατή μετά τον νόμο Mac-Fadden. Με τη στρατηγική αυτή τους δόθηκε η δυνατότητα να προσφέρουν νέα αλλά και παλαιά προϊόντα σε πολύ μεγαλύτερη αγορά και να εκμεταλλευθούν τις όποιες οικονομίες κλίμακας. Αντίθετα, οι διασυνοριακές συγχωνεύσεις τραπεζών των ΗΠΑ ήταν πολύ λίγες. Είναι χαρακτηριστικό ότι

ενώ στην αρχή της δεκαετίας του 80 οι εξαγορές και συγχωνεύσεις στην Ευρώπη όπου δεν συμμετείχαν αμερικανικά κεφάλαια ήταν μόνο 9%, στο τέλος της δεκαετίας το ποσοστό αυτό ανήλθε στο 20% (Walter & Smith, 1989).

Σύμφωνα με στοιχεία που παραθέτουν οι Amel, Barnes, Panetta και Salleo, το 53% των συγχωνεύσεων και εξαγορών που πραγματοποιήθηκαν στον ευρύτερο χρηματοοικονομικό τομέα την περίοδο 1990-2001 έγιναν μεταξύ τραπεζών. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των τελευταίων ετών είναι οι πολύ μεγάλες συμφωνίες που πραγματοποιήθηκαν με τη συνένωση ή εξαγορά τραπεζών με ενεργητικό άνω του 1 δις δολαρίων. Όπως αναφέρουν οι Moore and Siems, το 1998 πραγματοποιήθηκαν 9 από τις 10 μεγαλύτερες συγχωνεύσεις και εξαγορές στην ιστορία της Αμερικής, εκ των οποίων οι 4 ήταν στον τραπεζικό τομέα, Citicorp-Travelers, Bank America-NationsBank, Bank One-First Chicago και Norwest-Wells Fargo.

Στις ΗΠΑ, ο νόμος Williams αφ ενός μεν προστατεύει τους μετόχους των εξαγοραζόμενων επιχειρήσεων από εσπευσμένες μυστικές εξαγορές (Becketti, 1986), αφ ετέρου αποθαρρύνει ζημιολόγους εξαγορές (Berkovitch & Naravayan, 1990). Σημαντικό ρόλο στις εξαγορές στις ΗΠΑ διαδραμάτισαν οι εταιρίες Holding που έχουν το 25% των μετοχών άλλων τραπεζών. Το 1965 έλεγχαν το 9% του ενεργητικού και το 3% των εγχώριων τραπεζών, ενώ το 1977 είχαν το 73% του ενεργητικού και έλεγχαν το 26% των εγχώριων τραπεζών (Φίλιος, 1989).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτέλεσε η συγχώνευση της Chase Manhattan με την Chemical Bank, που είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία της μεγαλύτερης τράπεζας. Την περίοδο 1995-1996 έγιναν ακόμη 7 σημαντικές συγχωνεύσεις μεγάλων τραπεζών, από τις μεγαλύτερες της χώρας. Στόχος ήταν η δημιουργία ισχυρών ομίλων, με αποτέλεσμα να γίνουν περικοπές δαπανών, συρρίκνωση του δικτύου και μειώσεις προσωπικού.

Άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα μεγάλης συγχώνευσης, στην Ιαπωνία αυτή τη φορά, είναι η συγχώνευση της Bank of Tokyo με την Mitsubishi, που δημιούργησε την μεγαλύτερη τράπεζα του κόσμου. Επίσης, στην Ιαπωνία, συγχωνεύτηκαν η Sumitomo με την Daiwa και η Mitsui με την Taiyo Kobe. Οι συγχωνεύσεις αυτές έγιναν περισσότερο για την εξυγίανση του χαρτοφυλακίου και την ενίσχυση της κεφαλαιακής τους βάσης (Σαντιζής, 1988).

Τα τελευταία χρόνια, οι αντιξοότητες που προκύπτουν από την κρίση κρατικού χρέους στην Ευρώπη αναμένεται να συνεχίσουν να επηρεάζουν αρνητικά τον αμερικανικό τραπεζικό κλάδο. Σύμφωνα με την Deloitte, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν η Ελλάδα, η Ιταλία και άλλες χώρες της Ευρωζώνης χρειάστηκαν αρκετό χρόνο να εξελιχθούν. Οι αμερικανικές τράπεζες εκτιμάται ότι θα λάβουν μέτρα για να αποκρούσουν τα προβλήματα που πηγάζουν από την ευρωπαϊκή κρίση. Στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνεται η πιο συχνή διενέργεια τεστ κοπώσεως, η άντληση κεφαλαίων και ο στρατηγικός σχεδιασμός, έτσι ώστε να βελτιωθεί η ικανότητα πρόσβασης στις παγκόσμιες πηγές ρευστότητας. Σύμφωνα με την Deloitte, για ορισμένες τράπεζες των ΗΠΑ η αδυναμία της Ευρώπης ίσως παρουσιάζει ευκαιρίες για

επέκταση μέσω εξαγορών ευρωπαϊκών πιστωτικών ιδρυμάτων που θα αντιμετωπίζουν προβλήματα.

Μολονότι ο αριθμός των τραπεζικών συγχωνεύσεων και εξαγορών στις ΗΠΑ μειωνόταν από το 2007, αναμένεται να παρουσιαστεί ενίσχυση, στην περίπτωση που οι οικονομικές συνθήκες παραμείνουν σταθερές και ιδιαίτερα αν βελτιωθούν, σύμφωνα με όσα εκτιμά η Deloitte. Οι εκχωρήσεις παγίων και οι εξαγορές ίσως επιταχυνθούν, αν υπάρξει βελτίωση αναφορικά με το περιβάλλον κρίσης στην Ευρωζώνη, τις ανησυχίες για το ρυθμιστικό πλαίσιο και τις οικονομικές πιέσεις. Η Deloitte, επίσης, σημειώνει ότι οι μεγάλες τράπεζες, και ειδικότερα εκείνες με «έλλειμμα» καταθέσεων κοντά στο 10%, ίσως επιδιώξουν να επεκταθούν στο εξωτερικό. Οι πιο ελκυστικές αγορές θεωρούνται οι αναδυόμενες οικονομίες στην Ασία, που έχουν μεγάλες και αναπτυσσόμενες μεσαίες τάξεις. Όσον αφορά τις περιφερειακές τράπεζες, ενδεχομένως να καταφέρουν να αυξήσουν την παρουσία τους στο εσωτερικό των ΗΠΑ, καθώς οι μικρότερες τράπεζες είναι πιθανό να επιλέξουν να εξαγοραστούν, αντί να προσπαθήσουν να αντιμετωπίσουν τις επιπρόσθετες και κοστοβόρες συνέπειες των ρυθμιστικών πλαισίων. (Deloitte, Δεκέμβριος 2011)

Κεφάλαιο 3

3.1 Τα είδη των Εξαγορών και Συγχωνεύσεων στην τραπεζική βιομηχανία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παρακάτω παρουσιάζεται μια σε βάθος ανάλυση που πραγματοποιήθηκε από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, με την έκδοση «Συγχωνεύσεις και εξαγορές που εμπλέκουν την τραπεζική βιομηχανία της ΕΕ», όπου και αναπτύσσονται τα είδη των εξαγορών και συγχωνεύσεων, τα οποία είναι: (www.ecb.europa.eu)

- Εγχώριες

Εγχώριες είναι το 80% των εξαγορών και συγχωνεύσεων, δηλαδή αφορούν πιστωτικά ιδρύματα της εθνικής τραπεζικής βιομηχανίας. Συνήθως πραγματοποιούνται μεταξύ μικρών πιστωτικών ιδρυμάτων και έχουν σαν συνέπεια τη σάρωση του τραπεζικού υπερπληθωρισμού πιστωτικών ιδρυμάτων. Όμως, οι εξαγορές και συγχωνεύσεις μεταξύ μεγάλων πιστωτικών ιδρυμάτων αυξάνονται τα τελευταία χρόνια και επηρεάζουν σημαντικά τις δομές των εθνικών αγορών.

Ο κύριος σκοπός των εγχώριων εξαγορών και συγχωνεύσεων μεταξύ μικρών πιστωτικών ιδρυμάτων ήταν οι οικονομίες κλίμακας. Τα μικρά πιστωτικά ιδρύματα στοχεύουν στην επίτευξη κρίσιμης μάζας για να εκμεταλλευθούν τις συνέργειες που προκύπτουν από το μέγεθος και τη διαφοροποίηση. Συνδέονται με τις περικοπές του κόστους μέσω περιορισμού του αριθμού των υποκαταστημάτων και μείωσης του προσωπικού στα κεντρικά γραφεία ιδιαίτερα στα τμήματα πληροφορικής, μακροοικονομικών αναλύσεων και προβλέψεων και των νομικών υπηρεσιών. Τέτοιες εξαγορές και συγχωνεύσεις γίνονται προκειμένου να αποφευχθούν εχθρικές εξαγορές. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις μεγάλων τραπεζών στοχεύουν στην αναδιάρθρωση του πιστωτικού συστήματος. Επιδιώκουν να είναι αρκετά μεγάλες για να εκπροσωπούν ένα μεγάλο μερίδιο της εγχώριας αγοράς και να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας. Ταυτόχρονα, με τη δύναμη που αποκτούν και την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου επιζητούν την αύξηση των κερδών τους και τη μεγιστοποίηση της αξίας της μετοχής. Ένας αποφασιστικός παράγοντας της επίτευξης των ανωτέρω στόχων είναι η ορθολογικοποίηση μέσω της μείωσης του προσωπικού και του αριθμού των υποκαταστημάτων. Η διαδικασία όμως αυτή της μείωσης του κόστους δεν είναι πάντοτε επιτυχής διότι εμποδίζεται σε ορισμένες χώρες από τις διατάξεις περιορισμού των απολύσεων και γενικά προστασίας των εργαζομένων.

- Διεθνείς

Σε απόλυτους αριθμούς οι διεθνείς ή διασυνοριακές εξαγορές και συγχωνεύσεις ήταν πολύ μικρότερες από τις εγχώριες και συνέβησαν κύρια εκτός της ζώνης του ευρώ, την περίοδο 1995-1998 που μελετά η συγκεκριμένη έρευνα της ΕΚΤ, το Δεκέμβριο του 2000 . Τα τελευταία χρόνια, αντίθετα, έχουμε μία αύξηση των διεθνών εξαγορών και συγχωνεύσεων στη ζώνη του ευρώ και την ευρύτερη περιοχή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Οι εξαγορές ήταν σαφώς περισσότερες από τις συγχωνεύσεις. Οι Ευρωπαϊκές τράπεζες επεκτείνονται συνήθως στις αναδυόμενες αγορές που προσφέρουν μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους, στη Λατινική Αμερική, πχ τράπεζες των Κάτω Χωρών, Ισπανίας, Πορτογαλίας και Ιταλίας, στη Νότιο-Ανατολική Ασία, πχ τράπεζες των Κάτω Χωρών, και στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη, πχ τράπεζες της Ιρλανδίας και των Κάτω Χωρών.

Οι διεθνείς εξαγορές και συγχωνεύσεις έχουν σαν κύριο αίτιο την απόκτηση μεγέθους ώστε οι τράπεζες να διαδραματίσουν ένα σημαντικό ρόλο στις περιφερειακές και παγκόσμιες αγορές αυξάνοντας τον αριθμό των πελατών τους. Ένας άλλος λόγος είναι η επίτευξη οικονομικών κλίμακας και φάσματος. Πρέπει να τονισθεί ότι η ορθολογικοποίηση μέσω μείωσης του κόστους προσφέρει μικρότερα αποτελέσματα από αυτά των εγχώριων εξαγορών και συγχωνεύσεων, εξ αιτίας της επικάλυψης των διοικητικών και υποστηρικτικών εργασιών που παρατηρούνται μόνο στις εθνικές αγορές. Οι οικονομίες κλίμακας στις διεθνείς εξαγορές και συγχωνεύσεις συνδέονται με το αυξανόμενο εισόδημα και τη δυνατότητα προσέγγισης της κρίσιμης μάζας που είναι αναγκαία για την προσφορά ειδικών υπηρεσιών, όπως πχ η διαχείριση διαθεσίμων στις διεθνείς αγορές. Οι εξαγορές στις αναδυόμενες αγορές επιτρέπουν τη μετάδοση της γνώσης και των ικανοτήτων που οδηγούν στη μείωση του κόστους και την αύξηση των κερδών της νέας ενότητας. Σε μερικά κράτη μέλη της ΕΕ η διενέργεια διασυνοριακών εξαγορών και συγχωνεύσεων προκαλείται και από το φόβο ότι περαιτέρω συγκεντροποίηση στην εγχώρια αγορά θα συναντήσει εμπόδια από την εφαρμογή αντιμονοπωλιακών νόμων. Αντίθετα, τέτοια εμπόδια ή η ύπαρξη πολιτικής αντίδρασης στις διεθνείς εξαγορές και συγχωνεύσεις σπάνια συναντώνται σήμερα.

- Ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών συγκροτημάτων –financial conglomerates

Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές που οδηγούν στη δημιουργία ενός χρηματοοικονομικού συγκροτήματος -financial conglomerate, διαφέρουν ποιοτικά από τις απλές τραπεζικές εξαγορές και συγχωνεύσεις, αφού εγκαθιδρύουν ένα όμιλο που δραστηριοποιείται σε διαφορετικούς τομείς της χρηματοοικονομικής βιομηχανίας. Η μεγαλύτερη και κυρίαρχη εταιρία σε ένα τέτοιο συγκρότημα μπορεί να είναι ένα πιστωτικό ίδρυμα, μια ασφαλιστική επιχείρηση ή άλλο χρηματοοικονομικό ίδρυμα. Τα συγκροτήματα μπορούν να δημιουργούνται όχι μόνο από εξαγορές και συγχωνεύσεις αλλά και από την εξ ύπαρξης ίδρυση εταιριών ή ιδρυμάτων σε άλλους χρηματοοικονομικούς τομείς, όπως πχ όταν μία τράπεζα ιδρύει μία ασφαλιστική εταιρία, ένα αμοιβαίο κεφάλαιο και μία εταιρία διαχείρισης μέσω πληρωμής. Το συγκρότημα όμως, δεν είναι ο μοναδικός τρόπος προσφοράς χρηματοοικονομικών υπηρεσιών διαφορετικού χαρακτήρα. Συμφωνίες συνεργασίας -co-operation agreements, μεταξύ πχ μιας τράπεζας, μιας επενδυτικής και μιας ασφαλιστικής εταιρίας έχουν παρόμοια αποτελέσματα. Ένας άλλος τρόπος είναι η σύσταση επιχειρήσεων κοινής ιδιοκτησίας -jointly owned enterprises, που προσφέρουν εξειδικευμένες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Σε ορισμένα κράτη μέλη, για παράδειγμα, αποταμιευτικές και συνεταιριστικές τράπεζες συνέστησαν από κοινού εταιρίες που παρέχουν

ασφαλιστικές υπηρεσίες, διαχείριση διαθεσίμων, διακανονισμούς και χρηματιστηριακή διαμεσολάβηση. Επανερχόμενοι στα χρηματοοικονομικά συγκροτήματα διακρίνουμε:

α) Εγχώρια συγκροτήματα.

Συστήθηκαν κύρια από πιστωτικά ιδρύματα που επεκτάθηκαν στη διαχείριση διαθεσίμων και στις επενδυτικές υπηρεσίες. Η ανάπτυξη πρωτοβουλιών από ασφαλιστικές επιχειρήσεις ήταν σπάνια λόγω των νομικών κωλυμάτων και της υπεροχής των τραπεζών στον τομέα των εξαγορών και συγχωνεύσεων. Αντίθετα, οι τράπεζες εξαγόρασαν ασφαλιστικές επιχειρήσεις και τις ενέταξαν στο ελεγχόμενο από αυτές συγκρότημα. Τα εγχώρια χρηματοοικονομικά συγκροτήματα που ελέγχονται από πιστωτικά ιδρύματα ιδρύθηκαν κύρια την περίοδο 1995-1997 όπου καταγράφηκαν 60 συναλλαγές. Οι εξαγορές αποτέλεσαν την προτιμώμενη μέθοδο στη δημιουργία χρηματοοικονομικών συγκροτημάτων στην Ιταλία, το Βέλγιο και την Ιρλανδία. Σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο, η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Γαλλία και η Ελλάδα εφαρμόστηκε η μέθοδος της εξ' υπαρχής ίδρυσης χρηματοοικονομικών εταιριών.

Οι οικονομίες φάσματος είναι το κυρίαρχο αίτιο για τα εγχώρια συγκροτήματα. Το ζητούμενο είναι η επίτευξη των αναμενομένων σταυρωτών πωλήσεων -cross-selling, των διαφόρων χρηματοοικονομικών προϊόντων προς τη βάση των μεγάλων πελατών και η δημιουργία καταστημάτων μιας στάθμευσης -one-stop shopping, όπου όλοι οι πελάτες θα μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους για τραπεζικές, ασφαλιστικές, επενδυτικές και άλλες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και προϊόντα. Κατά κανόνα, όμως, τα υπάρχοντα κανάλια διανομής διατηρούνται έστω και υπό διαφοροποιημένη μορφή. Αυτή η πρακτική ανταποκρίνεται στις δημογραφικές και δημοσιονομικές αλλαγές που ενθαρρύνουν επενδύσεις σε προσωπικά συνταξιοδοτικά προϊόντα. Η μείωση του εισοδήματος από τόκους πιάζει τις τράπεζες να αναζητούν νέες επιχειρηματικές περιοχές. Προτιμούν πχ να εισέρχονται στην ασφαλιστική αγορά διότι είναι συγγενής με την τραπεζική και ο συνδυασμός των δύο εργασιών μπορεί να επιτύχει διαφοροποίηση του κινδύνου και του εισοδήματος και να καταστήσει λιγότερο ευαίσθητο το εγχώριο συγκρότημα στους οικονομικούς κύκλους.

β) Διεθνή συγκροτήματα.

Οι πράξεις σύστασης διεθνών χρηματοοικονομικών συγκροτημάτων ανήλθαν το 1995 σε 34, ενώ, μέσα από ένα πέρασ ανοδικής πορείας στα χρόνια που μεσολάβησαν, μόνο το πρώτο εξάμηνο του 2000 ανήλθαν σε 49. Την ίδια περίοδο το ποσοστό των συγχωνεύσεων και εξαγορών για τη δημιουργία διεθνών χρηματοοικονομικών συγκροτημάτων κυμάνθηκε από 46% έως 57%. Ο αριθμός των εξαγορών ήταν σημαντικά μεγαλύτερος από αυτόν των συγχωνεύσεων. Οι τράπεζες ήταν ο κινητήριος μοχλός αυτής της διαδικασίας ιδιαίτερα όσον αφορά τις διασυνοριακές επεκτάσεις σε επενδυτικές τράπεζες και εταιρίες. Χρησιμοποιούν κύρια τη μέθοδο της ίδρυσης χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων σε άλλες χώρες και λιγότερο τις εξαγορές.

Αντίθετα, χρηματοοικονομικά ιδρύματα εκτός ΕΕ απέκτησαν ή ίδρυσαν τις τράπεζες στις διεθνείς αγορές. Οι δύο κύριες αιτίες σύστασης ενός διεθνούς χρηματοοικονομικού συγκροτήματος είναι και εδώ οι οικονομίες κλίμακας και φάσματος. Επιδιώκεται η μεγιστοποίηση του εισοδήματος μέσω σταυρωτών πωλήσεων. Η επικάλυψη διοικητικών

λειτουργιών και καναλιών διανομής είναι ελάχιστη. Τα ιδρύματα του συγκροτήματος ευρίσκονται σε διαφορετικές χώρες κάτω από διαφορετικούς κανόνες και πρακτικές που περιορίζουν τα πιθανά πλεονεκτήματα κόστους. Στις ελάχιστες περιπτώσεις επίτευξης ορθολογικοποιήσεων, αυτό συνέβη μέσω τις συγκεντροποίησης των τεχνολογιών πληροφορικής, του στρατηγικού σχεδιασμού, της διαχείρισης κινδύνων και του μάρκετινγκ.

Πίνακας 3.1

Συνολικός αριθμός τραπεζικών Ε&Σ (Εγχώριων και Διεθνών)

	1995	1996	1997	1998	1999	Α' εξαμ. 2000
Σύνολο τραπεζικών Ε&Σ	326	343	319	434	497	234
-Εγχώρια	275	293	270	383	414	172
-Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος	20	7	12	18	27	23
-Διεθνών	31	43	37	33	56	39

Πηγή: Αποτελέσματα μελέτης ΕΚΤ, 2000, “Mergers and acquisitions involving the EU banking industry”

3.2. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις στον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα

Η ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά, κατά τη δεκαετία του 1990, χαρακτηρίζεται από την ολιγοπωλιακή διάρθρωσή της. Συγκεκριμένα, με βάση το δείκτη συγκέντρωσης των πέντε μεγαλύτερων τραπεζών, υπολογίζεται ότι το 1988 η τραπεζική αγορά της Ολλανδίας, της Ελλάδας και της Πορτογαλίας παρουσίασε υψηλό βαθμό συγκέντρωσης της δραστηριότητάς της. Αντίθετα, χαμηλός ήταν ο βαθμός συγκέντρωσης των τραπεζών της Αγγλίας και του Λουξεμβούργου, ενώ οι υπόλοιπες χώρες καταλαμβάνουν τις ενδιάμεσες θέσεις (Gardener and Molyneux, 1990). Εξ άλλου, για τη δεκαετία του 1990 εκτιμάται, με βάση το μεγάλο αριθμό συγχωνεύσεων και εξαγορών, ότι η ολιγοπωλιακή διάρθρωση της τραπεζικής αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσίασε χειροτέρευση.

Η ΕΚΤ, με την έκδοση της “Possible effects of EMU on the EU banking systems” (1999), διακρίνει τρεις ζώνες στην Ε.Ε. α) χώρες με ένα υψηλό βαθμό συγκεντρωτικότητας πάνω από 70%. Στη ζώνη αυτή εντάσσει την Ελλάδα, τη Σουηδία, τις Κάτω Χώρες, τη Φινλανδία, την Πορτογαλία και τη Δανία. β) χώρες με μέση συγκεντρωτικότητα 40% έως 60%. Εδώ, εντάσσονται η Αυστρία, το Βέλγιο, η Ισπανία, η Ιρλανδία και η Γαλλία, γ) χώρες με

χαμηλό βαθμό κάτω του 30% στις οποίες ανήκουν η Γερμανία, το Λουξεμβούργο, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία. Συμπερασματικά, η συγκεντρωτικότητα στο τραπεζικό σύστημα της Ε.Ε. ευρίσκεται σε χαμηλό σημείο συγκριτικά με τους άλλους κλάδους και υπάρχουν περιθώρια για περαιτέρω εξαγορές και συγχωνεύσεις. Στην κλασική οικονομική θεωρία συγκεντρωτικότητα σήμαινε ολιγοπωλιακή κατάσταση και έλλειψη ανταγωνισμού. Σήμερα, δεν συμβαίνει το ίδιο. Μία εθνική αγορά δέχεται την πίεση από τράπεζες του εξωτερικού ή από μη τραπεζικά ιδρύματα με αποτέλεσμα να μειώνονται οι ολιγοπωλιακές καταστάσεις και να οξύνεται ο ανταγωνισμός.

Επιπλέον, με βάση την παραπάνω έκδοση, στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν παρατηρηθεί δύο τύποι συγχωνεύσεων:

α) στρατηγικές συγχωνεύσεις στις οποίες τουλάχιστον μία μεγάλη τράπεζα εμπλέκεται με στόχο την επέκτασή της στις αγορές της ΟΝΕ

β) συγχωνεύσεις για την απορρόφηση της πλεονάζουσας τραπεζικής δραστηριότητας, ιδιαίτερα στο χώρο των μικρών τραπεζών. Στην περίπτωση αυτή μία τράπεζα μεσαίου, συνήθως, μεγέθους εξαγοράζει μικρές τράπεζες και μετατρέπεται τελικά σε τράπεζα μεγάλης δυναμικότητας με διευρυμένο ποσοστό στην αγορά και με αύξηση των κερδών της.

Οι λόγοι που προκαλούν τις εξαγορές και συγχωνεύσεις στην Ε.Ε. είναι βασικά οι εξής: μείωση του κόστους, επέκταση στη σειρά παραγωγής, κατάκτηση μεγαλύτερου μεριδίου αγοράς, ανεπαρκές μέγεθος που δεν αντέχει στον ανταγωνισμό, ιδιωτικοποιήσεις, μεταφορά εσόδων και ικανοτήτων, διεθνής επέκταση, γεωγραφική διαφοροποίηση, εκμετάλλευση των ευκαιριών των μεγάλων χρηματοοικονομικών κέντρων, διαφοροποίηση κινδύνου και ανάπτυξη συνεργειών.

Οι περισσότερες εξαγορές και συγχωνεύσεις πραγματοποιήθηκαν σε εθνικό επίπεδο. Πρωταρχικός στόχος υπήρξε η διεύρυνση του μεριδίου στην εγχώρια αγορά και η προετοιμασία για επέκταση αργότερα και εκτός των συνόρων. Σε ορισμένες, όμως, χώρες της Ε.Ε. έγιναν και διασυνοριακές εξαγορές, όπως στις σκανδιναβικές χώρες και στην Ισπανία, τράπεζες της οποίας εξαγόρασαν 28 λατινοαμερικανικές τράπεζες. Δύο ήταν οι βασικοί λόγοι αυτής της επέκτασης: η παρουσία στα χρηματοοικονομικά κέντρα και η είσοδος στην αγορά λιανικής τραπεζικής (retail banking) των ξένων κρατών. Όσον αφορά τις pre-in χώρες της Ε.Ε. παρατηρούνται διασυνοριακές συγχωνεύσεις στις οποίες στόχος είναι ο έλεγχος ή η συνεργασία με τράπεζα της ζώνης του ευρώ ώστε να εξασφαλισθεί η άμεση πρόσβαση στην αγορά καταθέσεων του ενιαίου νομίσματος. Εξαίρεση αποτελεί το Ηνωμένο Βασίλειο λόγω των μεγάλων ευκαιριών σε εθνικό επίπεδο και των κανονιστικών εμποδίων στην ηπειρωτική Ευρώπη, πχ εργατική νομοθεσία. Πάντως, ένα από τα στοιχεία που επηρεάζουν τις αποφάσεις αποτελεί η ποιότητα της διοίκησης και η ικανότητα αυτής να υπερβεί τις δυσκολίες των συγχωνεύσεων όπως είναι η ενσωμάτωση των τεχνολογικών και πληροφοριακών συστημάτων, η ενιαιοποίηση των εσωτερικών ελέγχων, η απορρόφηση των κραδασμών από διαφορετικές φιλοσοφίες και νοοτροπίες και η διάθεση πόρων

για ένα διάστημα για τις εσωτερικές αυτές υποθέσεις και όχι για την επέκταση της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Επιπρόσθετα, παρατηρείται η ενίσχυση της θέσης των μεγάλων τραπεζών. Η στρατηγική για την αντιμετώπιση του ανταγωνισμού που ακολουθούν οι τράπεζες στην Ευρωπαϊκή Ένωση (και σε μικρότερο βαθμό στις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και την Ασία) είναι η καταρχήν ενίσχυση της θέσης τους στην εγχώρια αγορά. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στην Αγγλία η Lloyds συγχωνεύτηκε με την TSB, στη Γερμανία η Bayerische με την Hypotheken Bank και στο Βέλγιο η Kredietbank με την CERA. Με αυτό τον τρόπο στοχεύουν στην ενδυνάμωση τους, ώστε από ισχυρότερη θέση να αντιμετωπίσουν τον έντονο ανταγωνισμό που ήδη έχει εκδηλωθεί και εντείνεται ακόμα περισσότερο μετά την ΟΝΕ, τόσο από τις ευρωπαϊκές τράπεζες όσο και κυρίως από τις αμερικάνικες (Henderson, 1993). Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στην περίοδο 1984-1991 το 70% των εξαγορών και συγχωνεύσεων στην ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά πραγματοποιήθηκε μεταξύ των επιμέρους εθνικών αγορών. Ο εντεινόμενος ανταγωνισμός στην ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά δείχνει ότι δυνατότητα επιβίωσης έχουν εκείνες οι τράπεζες που θα προσφέρουν προϊόντα και υπηρεσίες με υψηλή ποιότητα και σε ανταγωνιστικές τιμές.

Οι ευρωπαϊκές τράπεζες παροχής επενδυτικών προϊόντων –ΕΤΕΠ ακολούθησαν πορεία μετασχηματισμού, προσπαθώντας να ανταγωνιστούν εκείνες των ΗΠΑ, μέσω κυρίως εξαγορών εταιριών προσφοράς επενδυτικών προϊόντων. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Αγγλικής NAT WEST που εξαγόρασε την αμερικάνικη εταιρία Greenwich Capital Holding. Η επιλογή της στρατηγικής αυτής αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στους εξής παράγοντες:

α) στην προσπάθεια εξεύρεσης διαζευκτικών πηγών εσόδων,

β) στη διεύρυνση της σχετικής αγοράς καθώς προχωρούσε η απελευθέρωση των αγορών και επεκτείνονταν το private banking και

γ) στην κεφαλαιακή τους διάρθρωση και την υψηλή τους ρευστότητα.

Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις μεγάλες τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντάθηκε ιδιαίτερα στην αγορά των επενδυτικών προϊόντων, ενώ ταυτόχρονα οι τράπεζες αυτές προσπάθησαν να αποκτήσουν και εταιρίες συναφών εργασιών, όπως χρηματιστηριακές και παραγώγων, προκειμένου να ανταγωνιστούν αντίστοιχες αμερικάνικες τράπεζες. Βέβαια, οι μικρές τράπεζες μπορούν να αποσπάσουν μερίδια από τις μεγάλες λόγω της μεγαλύτερης ευελιξίας που επιδεικνύουν στην προσέγγιση ορισμένων τμημάτων της αγοράς. Οι εθνικές τραπεζικές αγορές κυριαρχούνται από τις εθνικές τράπεζες και η είσοδος τραπεζών από άλλες χώρες-μέλη ήταν εξαιρετικά δύσκολη, αν και η προσφορά εξειδικευμένων προϊόντων υψηλής ποιότητας μπορούσε να καταστήσει εφικτή τη διεϊσδυση των ξένων τραπεζών σε συγκεκριμένες αγορές. Επίσης, εκτιμάται ότι καταναλωτές με μεσαίο ή χαμηλό εισόδημα διατηρούν τους υπάρχοντες δεσμούς τους με τις εθνικές τράπεζες.

Επιπρόσθετα, παρατηρείται η δημιουργία διεθνών χρηματοοικονομικών ομίλων – financial conglomerates. Πλέον το τραπεζικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλάμβανε αξιόλογο αριθμό χρηματοοικονομικών ομίλων, οι οποίοι εκτός από τράπεζες περιλαμβάνουν χρηματιστηριακές και ασφαλιστικές εταιρίες, γνωστές ως bancassurance στην Γαλλία ή Allfinanz στη Γερμανία, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον οξύ ανταγωνισμό και τη μείωση των κερδών των τραπεζών από παραδοσιακές δραστηριότητες. (Αθανάσογλου, Τράπεζα της Ελλάδος)

Μεγάλες εξαγορές και συγχωνεύσεις που πραγματοποιήθηκαν στην Ευρώπη έγιναν κυρίως για την προετοιμασία και την αντιμετώπιση των προβλημάτων και των ευκαιριών της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και την είσοδο του ευρώ.

Μερικά παραδείγματα σημαντικών εξαγορών και συγχωνεύσεων σε ευρωπαϊκές χώρες είναι τα παρακάτω:

- Γερμανία: Οι κινήσεις των Γερμανικών τραπεζών στόχευσαν κυρίως στην ισχυροποίηση τους διασυννοριακά με την Deutsche Bank να ενισχύει την θυγατρική της στην Αγγλία με την Morgan Grefel και αντίστοιχα την Dresner Bank με την Αγγλική επενδυτική Kleinwort Benson Group αλλά και την ισχυροποίηση τους στην εγχώρια αγορά με την Bayerische να εξαγοράζει την Hypotheken Bank.
- Ολλανδία: Συγχώνευση της Algemene Bank Netherland -ABN με την Amsterdam-Rotterdam Bank –AMRO. Επίσης, συγχώνευση της ασφαλιστικής εταιρίας Nationale Nederlanden και της τράπεζας Post Bank που είχε ως αποτέλεσμα τον σχηματισμό της γιγάντιας χρηματοοικονομικής επιχείρησης International Nederlanden Group –ING.
- Ιταλία: Συγχώνευση της Credito Italiano με την Banca di Roma.
- Ισπανία: Συγχώνευση της Banco Bilbao με την Banco Viscaya, της Caja de Barcelona με την La Caixa και τέλος της Banco Central με την Banco Hispano. Αυτές οι εξαγορές έγιναν με την ενθάρρυνση της πολιτείας για να δημιουργηθούν όμιλοι για την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά.
- Ελβετία: Αναμφισβήτητα μια από τις μεγαλύτερες συγχωνεύσεις ήταν αυτή της Union Bank Suisse με την Swiss Bank Corporation. (Καραίνδρου, 1997)

3.3. Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 –Κατάρρευση τραπεζών, Κρατικοποιήσεις, Εξαγορές και Συγχωνεύσεις

Από τη σύστασή του το χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει αντιμετωπίσει πλήθος κρίσεων, που άλλοτε είναι τοπικές και χαρακτηρίζονται ως μικρής κλίμακας, άλλοτε δε έχουν ιδιαίτερη

ένταση και διάρκεια, διαχέονται μέσω της διεθνούς λειτουργικής δικτύωσης των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και αγορών λαμβάνοντας γενικευμένο χαρακτήρα. Αυτές οι γενικευμένοι χαρακτήρα κρίσεις του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος έχουν οδηγήσει πολλές φορές σε καταστάσεις αποσταθεροποίησης του και έχουν χαρακτηριστεί ως συστημικές κρίσεις.

Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 ξεκίνησε από τις ΗΠΑ και επεκτάθηκε στις περισσότερες χώρες και αγορές του πλανήτη. Οι ρίζες αυτής της κρίσης βρίσκονται στις εξελίξεις της τελευταίας 20ετίας που χαρακτήρισαν το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και επέφερε σοβαρές επιπτώσεις τόσο στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα όσο και στην πραγματική οικονομία των ισχυρότερων οικονομικά κρατών. Πρόκειται για την πρώτη σημαντικής έκτασης και έντασης χρηματοοικονομική κρίση που εκδηλώνεται στην εποχή της μαζικής τιτλοποίησης των απαιτήσεων του τραπεζικού συστήματος, η οποία χαρακτηρίστηκε ως κρίση των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου.

Τα αίτια της κρίσης είναι πολλά και σύνθετα και μπορούν να αναζητηθούν τόσο στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τη λειτουργία των αγορών, όσο και στους μηχανισμούς ελέγχου αυτών. Τα βασικά αίτια της κρίσης είναι τα ακόλουθα:

- Η υπέρμετρη πιστωτική επέκταση και ο μηχανισμός της χρηματοοικονομικής μόχλευσης.
- Η υπερδιόγκωση και στη συνέχεια κατάρρευση της στεγαστικής αγοράς των ΗΠΑ.
- Τα ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια υψηλού κινδύνου και οι επικίνδυνες πρακτικές δανεισμού.
- Ο ρόλος των διαμεσολαβητικών εταιριών –brokers στην αγορά στεγαστικών δανείων.
- Η κερδοσκοπική συμπεριφορά ορισμένων επενδυτών και πιστωτικών οργανισμών.
- Οι πρακτικές της τιτλοποίησης των απαιτήσεων των τραπεζών.
- Η επιτήδευση των σύγχρονων χρηματοοικονομικών προϊόντων.
- Ο ρόλος των εταιριών πιστοληπτικής αξιολόγησης.
- Οι ανεπαρκείς μηχανισμοί της τραπεζικής εποπτείας από τις αρμόδιες αρχές σε συνδυασμό με τις κρατικές πολιτικές.
- Η προσπάθεια αποφυγής των κεφαλαιακών υποχρεώσεων.
- Η έλλειψη διαφάνειας.
- Η σύγκρουση συμφερόντων και οι στρεβλώσεις στις πολιτικές αμοιβών.

Η χρηματοπιστωτική κρίση είχε αναπόφευκτα σημαντικές επιπτώσεις και στη δομή και τη σύνθεση του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος. Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί με υπερεκατονταετή ιστορία, διεθνή παρουσία, ενεργητικό που ξεπερνούσε το συνδυασμένο ΑΕΠ πολλών αναπτυσσόμενων χωρών και γενικά οργανισμοί που χαρακτηρίζονταν “too big to fail” αντιμετώπισαν πολύ σημαντικά προβλήματα στη διάρκεια της κρίσης. Πολλοί από αυτούς κήρυξαν πτώχευση, άλλοι ζήτησαν την προστασία του κράτους, τη βοήθεια άλλων

χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ή παραδόθηκαν στους κανόνες της αγοράς, με αποτέλεσμα να εξαγοραστούν προκειμένου να διασωθούν.

Το Φεβρουάριο του 2008 συνέβη η πρώτη αξιοσημείωτη κρατικοποίηση, όταν η βρετανική κυβέρνηση έθεσε υπό κρατικό έλεγχο την τράπεζα Northern Rock, ύστερα από δυο ανεπιτυχείς προσπάθειες εξαγοράς της από άλλους τραπεζικούς οργανισμούς. Το Μάρτιο του 2008 ακολούθησε η εξαγορά του αμερικάνικου επενδυτικού οίκου Bear Stearns από την επενδυτική τράπεζα JP Morgan Chase και αφού, για τη διευκόλυνση της συναλλαγής, η Fed διέθεσε στη δεύτερη δάνειο ύψους \$29 δισεκ. Το καλοκαίρι του 2008 η Bank of America απέκτησε την εταιρία στεγαστικής πίστης Country-wide Financial, η ισπανική Santander απέκτησε τη βρετανική Alliance & Leicester, ενώ η Κεντρική Τράπεζα της Δανίας σε συνεργασία με εγχώριους χρηματοπιστωτικούς οίκους απέκτησε τον έλεγχο της Roskilde Bank.

Το Σεπτέμβριο του 2008, μήνα κατά τον οποίο η χρηματοπιστωτική κρίση έλαβε ανεξέλεγκτες διαστάσεις, η κυβέρνηση των ΗΠΑ έθεσε υπό ομοσπονδιακό έλεγχο τις εταιρίες στεγαστικής πίστης Fannie Mae και Freddie Mac, ενώ διέθεσε το ποσό των \$85 δισεκ. για τη διάσωση του ασφαλιστικού κολοσσού AIG, με αντάλλαγμα το 80% του μετοχικού του κεφαλαίου. Επίσης, τον ίδιο μήνα, η Bank of America εξαγόρασε την επενδυτική τράπεζα Merrill Lynch, ενώ η βρετανική τράπεζα Barclays και η ιαπωνική Nomura μοιράστηκαν τις δραστηριότητες της Lehman Brothers. Η βρετανική τράπεζα Lloyds TSB απέκτησε την επίσης βρετανική HBOS, ενώ η JP Morgan Chase απέκτησε την 6^η μεγαλύτερη τράπεζα των ΗΠΑ Washington Mutual. Τέλος, η βρετανική κυβέρνηση αποφάσισε τη μερική εθνικοποίηση της Bradford & Bingley, με την απόκτηση του δανειακού της χαρτοφυλακίου, ενώ παράλληλα αποφασίστηκε η πώληση των καταθέσεων και των καταστημάτων της Abbey, θυγατρική της ισπανικής τράπεζας Santander.

Τον Οκτώβριο του 2008, η χρηματοπιστωτική κρίση έπληξε σημαντικά το τραπεζικό σύστημα της Ισλανδίας, τα χρέη του οποίου ανέρχονταν σε μέγεθος δωδεκαπλάσιο του μεγέθους της εγχώριας οικονομίας. Η Ισλανδική Εποπτική Αρχή, σε μια ύστατη προσπάθεια διάσωσης του τραπεζικού συστήματος, προχώρησε σε εθνικοποίηση των τριών μεγαλύτερων τραπεζών της χώρας, της Kaupthing Bank, της Glitnir Bank και της Landsbanki Islands. Επίσης, η γαλλική τράπεζα BNP Paribas απέκτησε τις τραπεζικές δραστηριότητες της Fortis στο Βέλγιο και το Λουξεμβούργο, ενώ στις ΗΠΑ η Wachovia εξαγοράστηκε από τη Wells Fargo. Τέλος, η βρετανική κυβέρνηση ανακοίνωσε τη ενίσχυση τριών τραπεζών με \$64 δισεκ., καταλήγοντας στην απόκτηση της πλειοψηφίας, περίπου 60%, των μετοχών της Royal Bank of Scotland και την απόκτηση σημαντικού ποσοστού, περίπου 43,5% της τράπεζας που θα προέκυπτε από τη συγχώνευση των Lloyds και HBOS. (Σαπουντζόγλου Γ., Πεντότης Χ., 2009, Τόμος Β)

Γενικότερα, οι προβλέψεις των μεγαλύτερων οίκων για το μέλλον των ευρωπαϊκών τραπεζών δεν θυμίζουν σε τίποτα τις υπεραισιόδοξες εκτιμήσεις των ετών που προηγήθηκαν της κατάρρευσης της Lehman Brothers. Είναι επακόλουθο, λοιπόν, να αυξάνονται οι φωνές για τραπεζικές συγχωνεύσεις, με σκοπό να επιβιώσουν τραπεζικοί όμιλοι και να μην οδηγηθούμε σε

δραματικές καταστάσεις, όπως το 2008. Η απειλή του νέου, αυστηρότερου ρυθμιστικού πλαισίου, αλλά κυρίως το πάγωμα της διατραπεζικής αγοράς προβλέπεται να εξαντλήσουν ακόμα και τις πάλαι ποτέ κραταιές τράπεζες της ηπείρου. (Μαριόλης Κ., 2011)

Η Deutsche Bank εκτιμά ότι οι τρέχουσες συνθήκες είναι οι καλύτερες στην πρόσφατη ιστορία για τον τομέα των εξαγορών και συγχωνεύσεων στον τραπεζικό κλάδο, παρά το γεγονός ότι ο όγκος των τραπεζικών συμφωνιών στο τέταρτο τρίμηνο του 2011 υποχώρησε στα χαμηλότερα επίπεδα από το 2004. Ο επικεφαλής της Deutsche Bank, Τζόζεφ Άκερμαν, εκτιμά ότι οι πιθανότητες για τραπεζικές συγχωνεύσεις είναι περισσότερες από ποτέ, καθώς το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο αναμένεται να οδηγήσει σε συνεργασίες, με σκοπό να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών πιστωτικών ιδρυμάτων. Σύμφωνα με τον ίδιο, το επιχειρηματικό περιβάλλον για τις τράπεζες έχει αλλάξει ανεπιστρεπτί, συνεπώς «η πιθανότητα οι ανταγωνιστές είτε να πεθάνουν ένας-ένας είτε να συγχωνευθούν είναι υψηλότερη από ποτέ».

Στην Ισπανία, πρωθυπουργός της χώρας, Μαριάνο Ραχόι, δεσμεύτηκε να προωθήσει τις μεταρρυθμίσεις αλλά και την κάθαρση στο τραπεζικό σύστημα και άφησε να εννοηθεί ότι ένα νέο κύμα εξαγορών και συγχωνεύσεων βρίσκεται προ των πυλών.

Η Price Waterhouse Coopers προβλέπει ότι οι τράπεζες θα προσπαθήσουν να ξεφορτωθούν δραστηριότητες και θυγατρικές που δεν συγκαταλέγονται στις βασικές λειτουργίες τους, με σκοπό να επιτύχουν τον στόχο κεφαλαιακής επάρκειας του 9%, όπως αυτός καθορίστηκε από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή. Η ρυθμιστική αρχή προέβλεψε ότι για να επιτευχθεί ο στόχος οι ευρωπαϊκές τράπεζες θα χρειαστούν συνολικά περίπου €100 δις. Οι πωλήσεις εκτιμάται ότι θα αφορούν κυρίως μη τραπεζικές λειτουργίες, όπως το asset management, ή μικρές θυγατρικές στο εξωτερικό. Σύμφωνα με την PWC, η αξία των δευτερευόντων στοιχείων του ενεργητικού στους ισολογισμούς των ευρωπαϊκών τραπεζών διαμορφώνεται στα €1,3 τρις. Ακόμα και αν οι πωλήσεις γίνουν σταδιακά σε ορίζοντα δεκαετίας, θα πρόκειται για σημαντική πηγή τραπεζικών συμφωνιών, υποστηρίζουν αναλυτές της PWC. (PWC, Δεκέμβριος 2011)

Ακόμα ένας λόγος που θα ενισχύσει την προοπτική συγχωνεύσεων στον ευρωπαϊκό τραπεζικό κλάδο είναι οι απαιτήσεις της E.E. για χορήγηση κρατικής βοήθειας, οι οποίες αναμένεται να αναγκάσουν τις τράπεζες να διαθέσουν προς πώληση σημαντικό αριθμό και όγκο παγίων. Παρ' όλα αυτά, αγοραστές και πωλητές θα πρέπει να ξεπεράσουν τα εμπόδια που δημιουργούν οι υφιστάμενες συνθήκες μεταβλητότητας και καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολες τις αποτιμήσεις. Οι αγοραστές θέλουν να εκμεταλλευτούν τις τεράστιες ευκαιρίες από τις χαμηλές σε σχέση με τη λογιστική αξία τιμές, ενώ από την πλευρά τους οι πωλητές προσπαθούν να εξασφαλίσουν την τιμή που πιστεύουν πως αντανάκλα μια πιο μακροπρόθεσμη αξία. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι τράπεζες της ηπειρωτικής Ευρώπης διαπραγματεύονταν κατά μέσο όρο με έκπτωση περίπου 50% από τη χρηματιστηριακή τους αξία στα τέλη Σεπτεμβρίου του 2011. Η αξία των συμφωνιών του χρηματοπιστωτικού κλάδου στο 3^ο τρίμηνο του 2011 διαμορφώθηκε στα €5 δις, αντικατοπτρίζοντας αφενός την άνευ προηγουμένου αβεβαιότητα, αφετέρου τη μεταβλητότητα των αγορών.

Σύμφωνα με την έρευνα “Sharing Deal Insight” της PWC, διαπιστώνεται αύξηση της δραστηριότητας εξαγορών και συγχωνεύσεων στον κλάδο χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Ευρώπη κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2012. Η έρευνα καταγράφει αύξηση της σχετικής δραστηριότητας κατά 31% το δεύτερο τρίμηνο του 2012, από €9,7 δις το πρώτο τρίμηνο του έτους σε €12,7 δις. Η αύξηση αυτή αντιπροσωπεύει ένα διπλασιασμό σχεδόν του συγκρίσιμου ποσού των €6,7 δις του δευτέρου τριμήνου του 2011.

Η ανάκαμψη των εξαγορών και συγχωνεύσεων στον τραπεζικό τομέα οδήγησε στη βελτίωση της συνολικής αξίας και του όγκου των συμφωνιών στον ευρωπαϊκό κλάδο χρηματοοικονομικών υπηρεσιών το δεύτερο τρίμηνο του 2012. Παρά τη σημαντική επίδραση μιας σημαντικής διάσωσης τραπεζικού ιδρύματος, μια συναλλαγή ύψους €4,5 δις μέσω της οποίας η ισπανική κυβέρνηση απέκτησε το 45% της Bankia, διαπιστώθηκαν κατά το υπό εξέταση τρίμηνο ενθαρρυντικές ενδείξεις ανάκαμψης στη σχετική δραστηριότητα. Η αυξανόμενη ροή εγχώριων συμφωνιών ενοποίησης και εξαγορών για σκοπούς συγχώνευσης εντός του οργανισμού στα μεσαία και χαμηλότερα τμήματα του τραπεζικού κλάδου, που συνέβαλε στην αύξηση του όγκου, φαίνεται ότι θα συνεχιστεί.

Κεφάλαιο 4

4.1. Τράπεζα Πειραιώς – Ιστορική Αναδρομή (www.piraeusbankgroup.com)

Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916. Για πολλές δεκαετίες λειτούργησε ως ιδιωτική Τράπεζα και το 1975 πέρασε υπό κρατικό έλεγχο, όπου και παρέμεινε μέχρι το 1991. Από το Δεκέμβριο του 1991 που ιδιωτικοποιήθηκε έχει παρουσιάσει μεγάλη ανάπτυξη εργασιών, μεγεθών και δραστηριοτήτων.

Σήμερα, μετά τις εξαγορές της «υγιούς» ATEbank, της Γενικής Τράπεζας, των εγχώριων τραπεζικών δραστηριοτήτων των Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank και Ελληνικής Τράπεζας αλλά και την εξαγορά της Millennium Bank Ελλάδας, το συνολικό ενεργητικό του Ομίλου Πειραιώς φτάνει τα €93 δις, οι χορηγήσεις μετά από προβλέψεις τα €62 δις και οι καταθέσεις πελατών τα €55 δις (στοιχεία Σεπτεμβρίου 2013). Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς απασχολεί συνολικά 24.495 εργαζόμενους, ενώ το σύνολο του δικτύου καταστημάτων αριθμεί 1.653 μονάδες, με παρουσία σε 10 χώρες συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας. Η Τράπεζα Πειραιώς είναι σήμερα η μεγαλύτερη τράπεζα στην Ελλάδα, με μερίδιο αγοράς 30% σε δάνεια και 29% σε καταθέσεις.

Παράλληλα με την οργανική της ανάπτυξη κατά τις δεκαετίες του 1990 και 2000, η Τράπεζα Πειραιώς υλοποίησε μία σειρά στρατηγικών κινήσεων, με σκοπό την εδραίωσή της στην εγχώρια αγορά. Έτσι, το 1998 προχώρησε στην απορρόφηση των εργασιών της Chase Manhattan στην Ελλάδα, στην εξαγορά της Τράπεζας Μακεδονίας-Θράκης και της μικρής εξειδικευμένης Τράπεζας Credit Lyonnais Hellas, ενώ στις αρχές του 1999 στην απόκτηση του ελέγχου της Τράπεζας Χίου και στην απορρόφηση των εργασιών της National Westminster Bank PLC στην Ελλάδα. Τον Ιούνιο του 2000 πραγματοποίησε την ενοποίηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων της στην Ελλάδα, μέσω της απορρόφησης των εμπορικών Τραπεζών Μακεδονίας-Θράκης και Χίου. Το 2002, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε τον έλεγχο της ETBAbank, ενώ η απορρόφησή της ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο 2003.

Επίσης, το 2002 υπογράφηκε συμφωνία Στρατηγικής Συνεργασίας του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς με το διεθνή τραπεζοασφαλιστικό Όμιλο ING για την ελληνική αγορά, με έμφαση στο χώρο των τραπεζοασφαλειών, η οποία ανανεώθηκε τον Οκτώβριο 2007 για 10 έτη. Παράλληλα, τον Οκτώβριο 2009 η Τράπεζα Πειραιώς και η ERGO A.A.E.Z., θυγατρική της Ergo International στην Ελλάδα και μέλος του γερμανικού ασφαλιστικού Ομίλου Munich Re, συμφώνησαν σε 10ετή αποκλειστική συνεργασία στον κλάδο των γενικών ασφαλειών.

Το 2005, ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς υλοποιώντας τη στρατηγική επέκτασής του στις αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και Ανατολικής Μεσογείου, προχώρησε στην εξαγορά της βουλγαρικής Τράπεζας Eurobank, μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Bulgaria, ενισχύοντας την εκεί 12χρονη παρουσία του Ομίλου, ενώ το Μάρτιο 2006 ολοκληρώθηκε η συγχώνευση των καταστημάτων της Τράπεζας Πειραιώς στη Βουλγαρία με την Eurobank. Επίσης, το 2005, εισήλθε στη σερβική αγορά με την εξαγορά της Atlas Bank, μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Beograd, αλλά και στην αιγυπτιακή αγορά με την εξαγορά της Egyptian Commercial Bank, μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Egypt. Τέλος, εντός του 2007, ο Όμιλος Πειραιώς διεύρυνε τη διεθνή παρουσία του στην Ουκρανία με την εξαγορά της International Commerce Bank, μετονομάστηκε σε Piraeus Bank ICB, και στην Κύπρο με την ίδρυση της Τράπεζας Πειραιώς Κύπρου και τη συμφωνία εξαγοράς του δικτύου της Arab Bank Κύπρου.

Στα τέλη Ιουλίου 2012, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε το "υγιές" τμήμα της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, δηλαδή επιλεγμένα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού, αναβαθμίζοντας σημαντικά τη θέση και παρουσία του Ομίλου στις τραπεζικές εργασίες στην Ελλάδα. Τρεις μήνες αργότερα η Τράπεζα υπέγραψε συμφωνία με τη Societe Generale για την απόκτηση του συνολικού ποσοστού συμμετοχής, 99%, της τελευταίας στη Γενική Τράπεζα. Το Μάρτιο του 2013, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε τις τραπεζικές δραστηριότητες στην Ελλάδα της Τράπεζας Κύπρου, της Cyprus Popular Bank και της Ελληνικής Τράπεζας. Τον Απρίλιο 2013, η Τράπεζα Πειραιώς συμφώνησε στην απόκτηση της Millennium Bank Ελλάδας, ενώ η συναλλαγή ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο. Οι συναλλαγές συνιστούν σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της αναδιάρθρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, διαδικασία στην οποία η Τράπεζα Πειραιώς έχει συμμετάσχει από την πρώτη στιγμή ως βασικός πυλώνας. Σήμερα η Τράπεζα έχει ήδη ενσωματώσει στα συστήματά της, την πρώην ΑΤΕbank και τις εγχώριες δραστηριότητες των δικτύων της Τράπεζας Κύπρου, CPB και Ελληνικής Τράπεζας.

Η Τράπεζα Πειραιώς ηγείται ενός Ομίλου επιχειρήσεων που καλύπτουν το σύνολο των εργασιών και δραστηριοτήτων του χρηματοοικονομικού τομέα στην Ελλάδα -universal bank. Διαθέτει ιδιαίτερη τεχνογνωσία στο χώρο των μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων, στον αγροτικό τομέα μετά την εξαγορά της ΑΤΕbank, στην καταναλωτική-στεγαστική πίστη, στο green banking, στην παροχή υπηρεσιών κεφαλαιαγοράς και επενδυτικής τραπεζικής, καθώς και στην αγορά της χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Το σύνολο αυτών των υπηρεσιών προσφέρονται τόσο μέσα από το εκτεταμένο δίκτυο των 1.218 καταστημάτων και περίπου 2.250 ATM του Ομίλου στην Ελλάδα, όσο και από το ηλεκτρονικό δίκτυο τραπεζικής της winbank. Η τελευταία δημιουργήθηκε στις αρχές του 2000 ως η πρώτη ολοκληρωμένη υπηρεσία ηλεκτρονικής τραπεζικής στην Ελλάδα, έχει λάβει όλα αυτά τα χρόνια σημαντικό αριθμό βραβείων και διακρίσεων αποδεικνύοντας το υψηλό επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών της ενώ παράλληλα έχει εντάξει στην πλατφόρμα τις περισσότερες θυγατρικές του Ομίλου.

Η παρουσία του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς στο εξωτερικό εστιάζεται στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και Ανατολική Μεσόγειο, διαθέτοντας στο τέλος Σεπτεμβρίου 2013 ένα δίκτυο 435 καταστημάτων. Συγκεκριμένα, ο Όμιλος δραστηριοποιείται στη Ρουμανία με 158 καταστήματα, στη Βουλγαρία με 83 καταστήματα της Piraeus Bank Bulgaria, στην Αλβανία με την Tirana Bank με 56 καταστήματα, στη Σερβία με 42 καταστήματα της Piraeus Bank Beograd, στην Ουκρανία με 38 καταστήματα της Piraeus Bank ICB, στην Κύπρο με 14 καταστήματα της Τράπεζας Πειραιώς Κύπρου, στην Αίγυπτο με την Piraeus Bank Egypt με 42 καταστήματα, στο Ηνωμένο Βασίλειο με ένα κατάστημα της Τράπεζας Πειραιώς στο Λονδίνο και τέλος, στη Γερμανία με ένα κατάστημα στη Φρανκφούρτη, το οποίο προήλθε από την εξαγορά της ATEbank.

Άξονες της πολιτικής του Ομίλου Πειραιώς σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα αποτελούν η διασφάλιση της ρευστότητας, της κεφαλαιακής επάρκειας και της ποιότητας δανείων, η επίτευξη υψηλής αποτελεσματικότητας με συγκράτηση του λειτουργικού κόστους, καθώς και η ομαλή ενοποίηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων που αποκτήθηκαν πρόσφατα στην Ελλάδα με επίτευξη σημαντικών συνεργειών. Η Τράπεζα Πειραιώς θα συνεχίσει να εστιάζει στις υπηρεσίες προς μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις, στον αγροτικό τομέα, καθώς και στη λιανική τραπεζική, όπου κατέχει ισχυρή τεχνογνωσία.

4.2. Μελέτη περίπτωσης – Η γιγάντωση του ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς με τις εξαγορές της «υγιούς» ATEbank, της Γενικής Τράπεζας, των εγχώριων τραπεζικών δραστηριοτήτων των Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank και Ελληνικής Τράπεζας και της Millennium Bank Ελλάδας

Σε ριζική αλλαγή του τραπεζικού χάρτη στη Ελλάδα οδήγησαν οι πρόσφατες εξαγορές και συγχωνεύσεις τραπεζών, αναδεικνύοντας οφέλη και ευκαιρίες για τις τέσσερις συστημικές τράπεζες, που απορρόφησαν συνολικά 11 μεγάλες ή μικρότερες

Η ακτινογραφία του τραπεζικού συστήματος φέρει την Τράπεζα Πειραιώς ως τη μεγάλη ωφελημένη σε ότι αφορά στα μερίδια αγοράς σε δάνεια και καταθέσεις, την Εθνική Τράπεζα ως τη μεγάλη κερδισμένη με τις χαμηλότερες επισφάλειες και τον καλύτερο δείκτη δανείων προς καταθέσεις, την Alpha Bank ως την τράπεζα με την καλύτερη ρευστότητα και τη χαμηλότερη εξάρτηση από το ευρωσύστημα, ενώ η Eurobank συνδυάζει βελτιωμένη κατάταξη με βάση τα τρία τελευταία χαρακτηριστικά, της ρευστότητας, των επισφαλειών και του δείκτη δάνεια προς καταθέσεις. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, τα ενοποιημένα στοιχεία των τεσσάρων συστημικών

ομίλων μετά τις συγχωνεύσεις αποκαλύπτουν την υψηλή συγκέντρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, που ελέγχει πλέον το 91% των δανείων, έναντι 60% που ελέγχουν οι τέσσερις μεγαλύτερες τράπεζες της Πορτογαλίας, 53% στην Τουρκία, 51% στην Ιταλία, 42% στη Γερμανία, 41% στην Ισπανία και 41% στην Πολωνία (Ευγενία Τζωρτζή, 2013).

Στην παρούσα εργασία θα εξετάσουμε ενδεικτικά σαν παράδειγμα τις εξαγορές που πραγματοποίησε η Τράπεζα Πειραιώς μέσα σε ένα χρόνο, οι οποίες περιλαμβάνουν:

- Την απόκτηση, τον Ιούλιο του 2012, επιλεγμένων στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος -ΑΤΕbank,
- Την απόκτηση, τον Δεκέμβριο του 2012, του Ομίλου της Γενικής Τράπεζας της Ελλάδος ΑΕ, πρώην θυγατρικής της Societe Generale.
- Την απόκτηση, τον Μάρτιο του 2013, των εγχώριων δραστηριοτήτων των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα, δηλαδή της Τράπεζας Κύπρου, της Cyprus Popular Bank και της Ελληνικής Τράπεζας.
- Τον Απρίλιο του 2013, την υπογραφή οριστικής συμφωνίας για την εξαγορά της Millennium Bank Ελλάδας, θυγατρική της BCP Millennium.

Πίνακας 4.1 (ποσά σε εκατ. €)	ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΝΕΙΩΝ (ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ)	ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ
31.12.2011	49.352,3	34.005,6	21.795,7
31.12.2012 –συμπεριλαμβανομένης της ΑΤΕbank και της Γενικής Τράπεζας	70.408,5	44.612,7	36.971,2
31.03.2013 - συμπεριλαμβανομένης της ΑΤΕbank και της Γενικής Τράπεζας και των ελληνικών δραστηριοτήτων των Κυπριακών Τραπεζών	85.926,4	60.686,5	53.339,8
<i>Πηγή: στοιχεία από την Τράπεζα μη ελεγμένα από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή</i>			

Μέσα από το κύμα των εξαγορών -ΑΤΕbank, Millenium, Geniki και των τριών κυπριακών, η Τράπεζα Πειραιώς υπερδιπλασίασε το χαρτοφυλάκιο των δανείων της. Η γιγάντωση του ομίλου της Πειραιώς τον κατατάσσει στην πρώτη θέση σε όρους δανείων και καταθέσεων, με συνολικό χαρτοφυλάκιο δανείων 68,5 δισ. ευρώ και μερίδιο αγοράς 29,6% και καταθετική βάση 50,2 δισ. ευρώ και μερίδιο αγοράς 28,6%.

Ο όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς διατηρεί μειωμένη εξάρτηση από το ευρωσύστημα, αντλώντας ρευστότητα ίση με το ποσοστό 16,8% του ενεργητικού του από την ΕΚΤ και τον ΕΛΑ, καταλαμβάνοντας την πρώτη θέση σε σύγκριση με τους υπόλοιπους τρεις ομίλους της χώρας που ακολουθούν με ποσοστά: η Εθνική με 20,5% έναντι 24,1% της Alpha Bank και 21,3% της Eurobank. Επιπλέον, ο δείκτης δάνεια προς καταθέσεις του ομίλου διαμορφώνεται στο 116% και είναι ο δεύτερος καλύτερος στην Ελλάδα, μετά την Εθνική Τράπεζα.

Επιπρόσθετα, σε ότι αφορά τον δείκτη επισφαλειών, ο όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς καταλαμβάνει την τέταρτη θέση στην Ελλάδα, με ποσοστό 33,2%. Στην καλύτερη θέση –με διαφορά– βρίσκεται η Εθνική με ποσοστό 20,8% και ακολουθούν η Eurobank με 25,3% και η Alpha Bank με 31,8%.

Σύμφωνα με τις δηλώσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς για τα αποτελέσματα του 9μήνου του 2013, ο Μιχάλης Σάλλας, πρόεδρος του ΔΣ, ενδεικτικά αναφέρει πως η ελληνική οικονομία παρουσιάζει σταδιακή βελτίωση. Το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής αποδίδει, όπως προκύπτει από τα μέχρι τώρα στοιχεία που οδηγούν σε πρωτογενές πλεόνασμα του Προϋπολογισμού του 2013. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών τείνει να μηδενισθεί και η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας σταδιακά ανακάτται. Η προοπτική εξόδου από την ύφεση ενισχύεται. Επιπρόσθετα, υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις επενδυτικού ενδιαφέροντος για συγκεκριμένες δραστηριότητες, από κεφάλαια κυρίως του εξωτερικού.

Επίσης, τονίζει ότι οι ελληνικές τράπεζες, μετά την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης και ανακεφαλαιοποίησης του κλάδου, είναι στο επίκεντρο αυτού του επενδυτικού ενδιαφέροντος, γεγονός που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ώστε να επιταχυνθούν οι διεργασίες ιδιωτικοποίησής τους, προσελκύοντας έτσι νέα κεφάλαια στη χώρα και στηρίζοντας αποτελεσματικά την προσπάθεια ανάκαμψης της οικονομίας. Προϋπόθεση συνέχισης αυτής της θετικής πορείας είναι η διατήρηση του κλίματος οικονομικής και πολιτικής σταθερότητας.

Επιπλέον, αναφέρει ότι η Τράπεζα Πειραιώς, μετά την πρόσφατη αύξηση κεφαλαίου και την ολοκλήρωση της λειτουργικής ενοποίησης των εξαγορασθεισών τραπεζών, δίνει άμεση προτεραιότητα στην ταχύτερη επίτευξη των συνεργιών και στην αποδοτικότερη διαχείριση του χαρτοφυλακίου των δανείων σε καθυστέρηση με καινοτόμες λύσεις. Παράλληλα, η διεύρυνση των πηγών άντλησης ρευστότητας με το βλέμμα στραμμένο στις διεθνείς αγορές και, ασφαλώς, η χρηματοδότηση της ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας αποτελούν σταθερή επιδίωξη της Τράπεζας.

Επιπρόσθετα, ο Σταύρος Λεκκάκος, Διευθύνων Σύμβουλος και CEO του ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, αναφέρει πως η Τράπεζα Πειραιώς, στο πλαίσιο της στρατηγικής της, κινήθηκε αποφασιστικά για την ταχεία και αποτελεσματική ενσωμάτωση των τραπεζικών δραστηριοτήτων που εντάχθηκαν στον Όμιλο. Ήδη έχει ολοκληρώσει με απόλυτη επιτυχία την πλήρη ενοποίηση της ΑΤΕbank και των εγχώριων δραστηριοτήτων των Τραπεζών Ελληνικής,

Κύπρου και CPB, ενώ η νομική και λειτουργική ενοποίηση της Millennium Bank πραγματοποιήθηκε εντός του Δεκεμβρίου 2013. Η ενσωμάτωση αυτή -πολύ νωρίτερα από τον αρχικό σχεδιασμό- συνιστά ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τον Όμιλο Πειραιώς, ενώ προχωρούν με ταχύ ρυθμό στοχευμένες δράσεις, όπως ο εξορθολογισμός του δικτύου καταστημάτων και η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Επίσης, αναφέρει ότι τα επαναλαμβανόμενα αποτελέσματα προ φόρων και προβλέψεων του 9μήνου 2013 του Ομίλου Πειραιώς ανήλθαν σε €492 εκατ., ενώ στο 3^ο 3μηνο διαμορφώθηκαν σε €184 εκατ. παρουσιάζοντας αύξηση 34% έναντι του 2^{ου} 3μήνου. Σημειώνεται ότι το αποτέλεσμα προ προβλέψεων του 3^{ου} 3μήνου επιβαρύνθηκε από έκτακτα έξοδα ενοποίησης των εξαγορών ύψους €40 εκατ. έναντι €17 εκατ. στο 2^ο 3μηνο. Οι προβλέψεις ενισχύθηκαν σε υψηλότερο επίπεδο, €1,5 δις στο 9μηνο, με τη δημιουργία νέων δανείων σε καθυστέρηση στο 3^ο 3μηνο να εμφανίζει ελαφρά αποκλιμάκωση έναντι του 2^{ου} 3μήνου. Το καθαρό αποτέλεσμα που αναλογεί στους μετόχους της Τράπεζας στο 9μηνο 2013 διαμορφώνεται στα €3,2 δις, ενσωματώνοντας όφελος από αρνητική υπεραξία εξαγορών ύψους €3,8 δις.

Ακόμα, πρόσθεσε ότι η ρευστότητα του Ομίλου παρουσίασε περαιτέρω βελτίωση το 3^ο 3μηνο 2013, με τον δείκτη χορηγήσεις προς καταθέσεις να διαμορφώνεται στο 113% από 116% στο τέλος Ιουνίου 2013, ενώ η άντληση ρευστότητας από το Ευρωσύστημα μειώθηκε στα €14,7 δις, με μηδενική χρήση ELA, από €16,0 δις στο τέλος Ιουνίου. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη το ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας, EBA CT1 στο 13,5%, και συσσωρευμένων προβλέψεων προς δάνεια, 17,1%, αλλά και τη δυναμική δημιουργίας προ προβλέψεων κερδοφορίας, ο Όμιλος συμμετέχει από πλεονεκτική θέση στο stress test της ΤτΕ, αλλά και στο αντίστοιχο της ΕΚΤ που θα πραγματοποιηθεί το 2014.

Πίνακας 4.2 Πιστοληπτική Διαβάθμιση Ομίλου Τράπεζας Πειραιώς				
Οίκος	Μακροπρόθεσμη Π.Δ.	Βραχυπρόθεσμη Π.Δ.	Προοπτικές	Τελευταία ημ. Έκθεσης
Moody's	Caa1	N-P	Stable	06.12.2013
Standard & Poor's	CCC	C	Negative	31.07.2013
Fitch	B	B	Stable	13.05.2013

4.2.1. Απόκτηση περιουσιακών στοιχείων της ΑΤΕbank

Την 27^η Ιουλίου του 2012, η Τράπεζα απέκτησε επιλεγμένα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της πρώην Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος – ΑΤΕbank, έναντι τιμήματος ύψους €95 εκατ. Μέσω της συναλλαγής αυτής, η Τράπεζα απέκτησε το δίκτυο υποκαταστημάτων, όλες τις καταθέσεις, στοιχεία ενεργητικού και ορισμένες άλλες δραστηριότητες της ΑΤΕbank. Η απόκτηση από την Τράπεζα των στοιχείων αυτών ενεργητικού διαφύλαξε τις καταθέσεις της ΑΤΕbank και εξασφάλισε τη συνέχιση της εξυπηρέτησης των πελατών της ΑΤΕbank, ενώ συνέβαλε στην ενδυνάμωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος εν μέσω της οικονομικής κρίσης. Τα περιουσιακά στοιχεία της ΑΤΕbank τα οποία δεν αποκτήθηκαν, παρέμειναν στην Αγροτική Τράπεζα, η οποία ακολούθως τέθηκε υπό ειδική εκκαθάριση.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει επιλεγμένες χρηματοοικονομικές και άλλες πληροφορίες σχετικά με τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού της ΑΤΕbank που απέκτησε η Τράπεζα κατά την ημερομηνία της εξαγοράς, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών προσαρμογών εύλογης αξίας:

Πίνακας 4.3	
(ποσά σε € δις εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά)	Κατά την 27 ^η Ιουλίου 2012
Επιλεγμένα Χρηματοοικονομικά στοιχεία και Δείκτες	
Σύνολο Ενεργητικού	21,6
Δάνεια μετά από Προβλέψεις	11,0
Καταθέσεις	14,9
Δάνεια μετά από προβλέψεις/Καταθέσεις	74%
Μερίδια Αγοράς στην Ελλάδα	
Μερίδιο Αγοράς Δανείων	4,4%
Μερίδιο Αγοράς Καταθέσεων	8,5%
Πελάτες/ Υποκαταστήματα/ Εργαζόμενοι (αριθμός)	
Πελάτες (εκατ.)	2,1
Υποκαταστήματα	468
Εργαζόμενοι	5.024
<i>Πηγή: 1. Τα επιλεγμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία και οι επιλεγμένοι δείκτες βασίζονται σε Δημοσιευμένες ετήσιες ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις που συντάχθηκαν από την Τράπεζα βάσει Δ.Α.Π./Δ.Π.Χ.Α. και έχουν ελεγχθεί από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή 2. Για τα μερίδια αγοράς, για τα στοιχεία της Τράπεζας πηγή είναι οι ατομικές οικονομικές καταστάσεις για την περίοδο 01.01-31.03.2013 που συντάχθηκαν από την Τράπεζα βάσει Δ.Α.Π./Δ.Π.Χ.Α. και έχουν ελεγχθεί από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή, ενώ για την αγορά η βάση δεδομένων της ΤτΕ</i>	

3. Για τα υπόλοιπα στοιχεία, επεξεργασία από την Τράπεζα μη ελεγμένα από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή
4. Τα στοιχεία εργαζομένων και υποκαταστημάτων αφορούν τη δραστηριότητα στην Ελλάδα.

Για το χρονικό διάστημα από 27.07.2012 ως 31.12.2012, τα καθαρά έσοδα που προέκυψαν από τα στοιχεία ισολογισμού που εξαγοράστηκαν ανέρχονται σε €194 εκατ. και τα λειτουργικά έξοδα ανήλθαν σε €129 εκατ. Τα αντίστοιχα κονδύλια για το 1^ο τρίμηνο του 2013 ανέρχονται σε €45 εκατ. και €58 εκατ.

Ως τμήμα της συναλλαγής, η Τράπεζα απέκτησε μερίδιο στις: ΑΤΕ Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (100%), ΑΤΕ Bank Romania SA (93,27%), ΑΤΕ Ασφαλιστική ΑΕ (100%) και ΑΤΕ Insurance Romania SA (θυγατρική της ΑΤΕ Insurance SA κατά 99,47%). Την 18^η Απριλίου του 2013, η Τράπεζα υπέγραψε συμφωνία για την πώληση της ΑΤΕ Bank Romania SA, μετά την απόσχιση της πλειονότητας των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της με εισφορά αυτών στην Piraeus Bank Romania, έναντι €10,3 εκατ., η οποία τελεί υπό την έγκριση των εποπτικών αρχών. Επιπλέον, σκοπεύει να πωλήσει της ΑΤΕ Ασφαλιστική ΑΕ και την ΑΤΕ Insurance Romania SA και ως εκ τούτου προχώρησε στο χαρακτηρισμό των παραπάνω θυγατρικών ως διακοπτόμενων δραστηριοτήτων για λογιστικούς σκοπούς.

Η απόκτηση των στοιχείων της ΑΤΕbank ήταν μια πολύ σημαντική συναλλαγή για την Τράπεζα, λόγω του μεγέθους των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού που απέκτησε.

Η Τράπεζα απέκτησε επίσης ένα εθνικό δίκτυο 468 υποκαταστημάτων, περίπου το 45% από τα οποία ανήκουν στην ιδιοκτησία της Τράπεζας, προσφέροντας στην Τράπεζα περιθώριο εξοικονόμησης κόστους.

Η αρχική εκτίμηση του συνόλου των στοιχείων ενεργητικού της ΑΤΕbank, όπως πραγματοποιήθηκε την 27^η Ιουλίου 2012 κατά το χρόνο της εξαγοράς, ανερχόταν σε €14,9 δις, ενώ τα συνολικά στοιχεία παθητικού εκτιμήθηκαν στα €21,6 δις δημιουργώντας χρηματικό κενό ύψους €6,7 δις, το οποίο καλύφθηκε από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Από τις καταθέσεις πελατών, 60% ήταν καταθέσεις ταμιευτηρίου και όψεως, οι οποίες έχουν χαμηλότερο κόστος σε σχέση με τις προθεσμιακές καταθέσεις και είναι πιο σταθερές. Τον Ιανουάριο του 2013 οριστικοποιήθηκε η «περίμετρος» των μεταβιβασθέντων στοιχείων και το χρηματικό κενό ανήλθε τελικά σε €7,5 δις. Σημειώνεται ότι το σύνολο του ενεργητικού των €21,6 δις. που εμφανίζεται στον πίνακα περιλαμβάνει την προαναφερόμενη διαφορά.

Το δίκτυο καταστημάτων της ΑΤΕbank εξυπηρετεί 2,1 εκατ. πελάτες. Οι σχέσεις με τους πελάτες είναι μακροχρόνιες και εδραιωμένες και το προσωπικό της ΑΤΕbank είναι έμπειρο, με στενές σχέσεις με τις τοπικές κοινωνίες και εξειδικευμένες γνώσεις σε τομείς όπως η αγροτική τραπεζική –agri-banking. Η Τράπεζα πιστεύει ότι η αύξηση των υπηρεσιών της στον αγροτικό τομέα θα την ωφελήσει περαιτέρω, καθώς ο αγροτικός τομέας αναμένεται να συμβάλει

σημαντικά στην ανάκαμψη των ελληνικών εξαγωγών και της ελληνικής οικονομίας γενικότερα. Μέσω της απόκτησης περιουσιακών στοιχείων της ΑΤΕbank, η Τράπεζα διατηρεί πλέον εδραιωμένες σχέσεις με περίπου 700.000 αγροτικούς παραγωγούς στην Ελλάδα.

Σε σχέση με την εξαγορά, το ΤΧΣ παρέσχε στην Τράπεζα εισφορά σε είδος, με τη μορφή ομολόγων εκδόσεως EFSF, συνολικού ποσού κεφαλαίου ύψους €7,3 δις, καθώς και μετρητά ύψους €0,2 δις, προκειμένου να καλυφτεί η διαφορά αξίας μεταξύ των μεταβιβασθέντων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της ΑΤΕbank. Επιπλέον, το ΤΧΣ παρείχε περαιτέρω εισφορά σε είδος με τη μορφή ομολόγων εκδόσεως EFSF, συνολικού ποσού κεφαλαίου ύψους €570 εκατ. ως προκαταβολή για την κάλυψη κεφαλαιακών αναγκών τον Απρίλιο του 2013.

4.2.2. Εξαγορά της Γενικής Τράπεζας

Την 14^η Δεκεμβρίου του 2012, η Τράπεζα Πειραιώς εξαγόρασε τη Γενική Τράπεζα από τη Societe Generale SA, έναντι €1 εκατ. Ως μέρος της συναλλαγής, η Societe Generale συμφώνησε να επενδύσει συνολικό ποσό ύψους €460 εκατ., το ποσό αυτό περιλάμβανε εισφορά κεφαλαίου στη Γενική Τράπεζα και κάλυψη ομολόγων κύριου χρέους εκδόσεως της Τράπεζας.

Η Γενική Τράπεζα της Ελλάδος ΑΕ είναι μία από τις παλαιότερες τράπεζες στην Ελλάδα με αναγνωρίσιμη εμπορική επωνυμία και πελατειακή βάση. Ιδρύθηκε το 1937 με κεφάλαια του Μετοχικού Ταμείου Στρατού και την επωνυμία Τράπεζα Μετοχικού Ταμείου Στρατού ΑΕ και αρχικά παρείχε περιορισμένο αριθμό τραπεζικών εργασιών με συγκεκριμένο πελατολόγιο τους στρατιωτικούς και μερισματούχους. Το 1966 μετονομάστηκε σε Γενική Τράπεζα της Ελλάδος ΑΕ. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ήταν ήδη μια πλήρης εμπορική τράπεζα που διέθετε δίκτυο 91 καταστημάτων και δυνατότητα κάλυψης όλου του φάσματος των τραπεζικών εργασιών.

Το 2004, υπογράφηκε συμφωνία πώλησης μετοχών μεταξύ του Μετοχικού Ταμείου Στρατού και της Societe Generale, από την οποία η τελευταία απέκτησε το 22,35% του μετοχικού κεφαλαίου της τράπεζας. Ταυτόχρονα με τη μεταβίβαση των μετοχών ξεκίνησε η διαδικασία αύξησης μετοχικού κεφαλαίου μετά την ολοκλήρωση της οποίας η Societe Generale κατέστη ο πλειοψηφούν μέτοχος της τράπεζας, με ποσοστό 50,01% του μετοχικού κεφαλαίου της.

Με την απόκτηση της Γενικής Τράπεζας, η Τράπεζα απέκτησε μια πλήρως κεφαλαιοποιημένη τράπεζα, η οποία πληροί τις εποπτικές απαιτήσεις των ελάχιστων κεφαλαίων, όπως ορίζονται από την ελληνική νομοθεσία και την Τράπεζα της Ελλάδος.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει επιλεγμένες χρηματοοικονομικές και άλλες πληροφορίες σχετικά με τη Γενική Τράπεζα κατά την ημερομηνία της εξαγοράς, συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών εύλογης αξίας.

Πίνακας 4.4	
(ποσά σε € δις εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά)	Κατά την 14 ^η Δεκεμβρίου 2012
Επιλεγμένα Χρηματοοικονομικά στοιχεία και Δείκτες	
Σύνολο Ενεργητικού	2,9
Δάνεια μετά από Προβλέψεις	1,9
Καταθέσεις	2,0
Δάνεια μετά από προβλέψεις/Καταθέσεις	94%
Μερίδια Αγοράς στην Ελλάδα	
Μερίδιο Αγοράς Δανείων	1,4%
Μερίδιο Αγοράς Καταθέσεων	1,2%
Πελάτες/ Υποκαταστήματα/ Εργαζόμενοι (αριθμός)	
Πελάτες (χιλιάδες)	276
Υποκαταστήματα	104
Εργαζόμενοι	1.420
<p><i>Πηγή: 1. Τα επιλεγμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία και οι επιλεγμένοι δείκτες βασίζονται σε Δημοσιευμένες ετήσιες ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις που συντάχθηκαν από την Τράπεζα βάσει Δ.Α.Π./Δ.Π.Χ.Α. και έχουν ελεγχθεί από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή</i></p> <p><i>2. Για τα μερίδια αγοράς, για τα στοιχεία της Τράπεζας πηγή είναι οι ατομικές οικονομικές καταστάσεις που συντάχθηκαν από την Τράπεζα βάσει Δ.Α.Π./Δ.Π.Χ.Α. και έχουν ελεγχθεί από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή, ενώ για την αγορά η βάση δεδομένων της ΤτΕ</i></p> <p><i>3. Για τα υπόλοιπα στοιχεία, επεξεργασία από την Τράπεζα μη ελεγμένα από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή.</i></p>	

Ως μέρος της συναλλαγής, η Τράπεζα απέκτησε συμμετοχές στις: Γενική Χρηματοδοτική Μίσθωση ΑΕ, Γενική Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών ΑΕ, Γενική Ασφαλιστική Πρακτόρευσης ΑΕ και Γενική Ενημέρωσης και Ρύθμισης ΑΕ, οι οποίες είναι πλέον θυγατρικές του Ομίλου.

4.2.3. Εξαγορά των Ελληνικών Δραστηριοτήτων των Κυπριακών Τραπεζών – Τράπεζας Κύπρου, Cyprus Popular Bank και Ελληνικής Τράπεζας

Την 26^η Μαρτίου του 2013 η Τράπεζα κατέβαλε €524 εκατ. για να αποκτήσει όλες τις καταθέσεις, δάνεια και δίκτυο στην Ελλάδα της Τράπεζας Κύπρου, της Cyprus Popular Bank και της Ελληνικής Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένων των δανείων και καταθέσεων των υποκαταστημάτων τους στην Ελλάδα (εταιριών χρηματοδοτικών μισθώσεων και πρακτορεύσεων και Επενδυτική Τράπεζα Ελλάδος – IBG). Η συμφωνία συνάφθηκε επί τη βάση πρότασης που υπέβαλε η Τράπεζα, κατόπιν πρόσκλησης προς τις ελληνικές τράπεζες από την Ελληνική Κυβέρνηση, την Τράπεζα της Ελλάδος και το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Επιπλέον, με αντίστοιχες συμβάσεις τον Απρίλιο του 2013, η Τράπεζα συμφώνησε να αγοράσει τις υπηρεσίες θεματοφυλακής, διακανονισμού και άλλες σχετικές υπηρεσίες από τις παραπάνω τρεις κυπριακές τράπεζες και τη δραστηριότητα διανομής μεριδίων ΟΣΕΚΑ –Αμοιβαίων Κεφαλαίων, της Cyprus Popular Bank.

Στην εξαγορά των ελληνικών δραστηριοτήτων των κυπριακών τραπεζών, η οποία είχε τη στήριξη του δημόσιου τομέα, οι βασικοί όροι της συναλλαγής, όπως η επιλογή των στοιχείων προς μεταβίβαση, το τίμημα και το χρονοδιάγραμμα καθορίστηκαν στα πλαίσια της δήλωσης του EUROGROUP, με ημερομηνία 16.03.2013.

Σημειώνεται ότι για τον καθορισμό του τιμήματος μεταβίβασης των δραστηριοτήτων, λήφθηκαν υπόψη, πέραν των άλλων, οι ιδιαίτερες συνθήκες που ίσχυαν κατά την περίοδο της συναλλαγής και η «αναμενόμενη ζημία τους –expected loss» του δανειακού χαρτοφυλακίου τους κατά την επόμενη τριετία, όπως αυτή είχε υπολογιστεί από εγνωσμένου κύρους διεθνή εταιρία που είχε προσληφθεί για να συνδράμει τις Κυπριακές Αρχές στο έργο μέτρησης των κεφαλαιακών αναγκών των Κυπριακών Τραπεζών. Για το λόγο αυτό η συγκεκριμένη άσκηση περιελάμβανε δύο σενάρια, ένα «βασικό μακροοικονομικό σενάριο» και ένα «δυσμενές – ακραίο μακροοικονομικό σενάριο», στα οποία εκτίμησε αντίστοιχα την «αναμενόμενη ζημία», καθώς και την μελλοντική κερδοφορία πριν από προβλέψεις σε κάθε σενάριο. Το ύψος των πρόσθετων αναμενόμενων ζημιών των εν λόγω δραστηριοτήτων, λαμβάνοντας υπόψη την κερδοφορία πριν από προβλέψεις, προσδιορίστηκε σε €2,9 δις περίπου στο δυσμενές σενάριο, ενώ στο βασικό σενάριο σε σημαντικά χαμηλότερο επίπεδο.

Σε σχέση με την απόκτηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων στην Ελλάδα των Κυπριακών Τραπεζών, το ΤΧΣ έχει εγκρίνει και πρόκειται να καταβάλει στην Τράπεζα €524 εκατ., ποσό που κρίθηκε ως αναγκαία κεφαλαιακή ενίσχυση από την Τράπεζα της Ελλάδος εξαιτίας της συναλλαγής αυτής.

Ο παρακάτω πίνακας παραθέτει επιλεγμένες οικονομικές και άλλες πληροφορίες σχετικά με την συγκεκριμένη εξαγορά., συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών εύλογης αξίας. Επισημαίνεται ότι ειδικά η μεταβίβαση των δανείων και των καταθέσεων των ελληνικών

δραστηριοτήτων των τριών Κυπριακών τραπεζών πραγματοποιήθηκε με βάση την αποτύπωση κατά την 15^η Μαρτίου 2013.

Πίνακας 4.5	
(ποσά σε € δις εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά)	Κατά την 26 ^η Μαρτίου 2013
Επιλεγμένα Χρηματοοικονομικά στοιχεία και Δείκτες	
Σύνολο Ενεργητικού	18,9
Δάνεια μετά από Προβλέψεις	18,5
Καταθέσεις	15,0
Δάνεια μετά από προβλέψεις/Καταθέσεις	124%
Μερίδια Αγοράς στην Ελλάδα	
Μερίδιο Αγοράς Δανείων	9,9%
Μερίδιο Αγοράς Καταθέσεων	7,8%
Πελάτες/ Υποκαταστήματα/ Εργαζόμενοι (αριθμός)	
Πελάτες (εκατ.)	1,2
Υποκαταστήματα	307
Εργαζόμενοι	5.077
<p><i>Πηγή: 1. Τα επιλεγμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία και οι επιλεγμένοι δείκτες βασίζονται σε ανέλεγκτες δημοσιευμένες ενοποιημένες ενδιάμεσες συνοπτικές οικονομικές πληροφορίες για την περίοδο 01.01-31.03.2013 που συντάχθηκαν από την Τράπεζα βάσει Δ.Λ.Π./Δ.Π.Χ.Α. και έχουν επισκοπηθεί από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή</i></p> <p><i>2. Για τα μερίδια αγοράς, για τα στοιχεία της Τράπεζας πηγή είναι οι ατομικές ενδιάμεσες συνοπτικές οικονομικές πληροφορίες για την περίοδο 01.01-31.03.2013 που συντάχθηκαν από την Τράπεζα βάσει Δ.Λ.Π./Δ.Π.Χ.Α. και έχουν επισκοπηθεί από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή, ενώ για την αγορά η βάση δεδομένων της ΤτΕ</i></p> <p><i>3. Για τα υπόλοιπα στοιχεία, επεξεργασία από την Τράπεζα μη ελεγμένα από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή.</i></p>	

4.2.4. Εξαγορά της MBG

Την 21^η Απριλίου του 2013, η Τράπεζα υπέγραψε συμφωνία με την BCP, για την εξαγορά του συνόλου του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής της Millennium Bank Greece – MBG έναντι €1 εκατ. και τη συμμετοχή της BCP στο σχέδιο ανακεφαλαιοποίησης της Τράπεζας. Κατά τους όρους της συναλλαγής η Τράπεζα θα αποκτήσει μια τράπεζα που πληροί

τις εποπτικές απαιτήσεις για τα ελάχιστα ίδια κεφάλαια που καθορίζονται από την ελληνική νομοθεσία και την Τράπεζα της Ελλάδος.

Η Millennium Bank Ελλάδος ξεκίνησε τη λειτουργία της στην ελληνική αγορά το 2000 με την επωνυμία Novabank, μέσω του ανοίγματος 45 καταστημάτων. Από το 2005 η Τράπεζα εντάχθηκε στον όμιλο Millennium Bank BCP κατά ποσοστό 100%. Η Millennium Bank παρέχει ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, που περιλαμβάνει λιανική και επιχειρηματική τραπεζική, διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, διαμεσολαβήσεις για πώληση ασφαλιστικών προϊόντων, υπηρεσίες επενδύσεων. Κύρια αγορά της Τράπεζας υπήρξε η λιανική τραπεζική, προσφέροντας ποικιλία πρόσθετων χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών σε ιδιώτες, κυρίως μεσαίου και υψηλού εισοδήματος, και επιχειρηματικούς πελάτες, μέσω ενιαίου δικτύου καταστημάτων.

Η πελατειακή βάση της Millennium Bank αριθμεί 220 χιλιάδες πελάτες, οι οποίοι εξυπηρετούνται μέσω δικτύου 120 καταστημάτων και περίπου 200 ATMs που διαθέτει η τράπεζα σε όλη την ελληνική επικράτεια και μέσω του προσωπικού που αριθμεί 1.200 περίπου άτομα.

4.3. Κύρια Σημεία Αποτελεσμάτων -9μήνου 2013

- Τα καθαρά αποτελέσματα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες, τα αναλογούντα στους μετόχους, διαμορφώθηκαν σε €3.232 εκατ. Σε αυτά περιλαμβάνεται μη επαναλαμβανόμενο έσοδο από αρνητική υπεραξία των εγχώριων δραστηριοτήτων των κυπριακών τραπεζών, της ATEbank και της Millennium Bank Ελλάδας ύψους €3.810 εκατ., καθώς και αναβαλλόμενος φόρος €621 εκατ. κυρίως από την αύξηση του φορολογικού συντελεστή από το 20% στο 26% από την 01.01.13.
- Τα επαναλαμβανόμενα προ φόρων και προβλέψεων κέρδη 9μήνου 2013 διαμορφώθηκαν στα €492 εκατ., ενώ στο 3^ο 3μηνο 2013 αυξήθηκαν κατά 34% στα €184 εκατ. από €138 εκατ. στο 2^ο 3μηνο του τρέχοντος έτους. Σημειώνεται ότι, χωρίς τις έκτακτες επιβαρύνσεις λειτουργικής ενοποίησης και εξαγορών ύψους €57 εκατ., τα εν λόγω κέρδη ανήλθαν σε €549 εκατ.
- Τα καθαρά έντοκα έσοδα του Ομίλου διαμορφώθηκαν σε €1.187 εκατ. Στη διαμόρφωση των καθαρών εντόκων εσόδων θετική επίπτωση είχαν η σημαντική αποκλιμάκωση του κόστους των προθεσμιακών καταθέσεων και ο περιορισμός της χρήσης του μηχανισμού ELA. Σε 3μηναία βάση τα καθαρά έντοκα έσοδα αυξήθηκαν κατά 8%.

- Τα καθαρά έσοδα προμηθειών διαμορφώθηκαν σε €195 εκατ., με το 89% αυτών να προέρχεται από προμήθειες εμπορικής τραπεζικής. Ως ποσοστό του ενεργητικού διαμορφώθηκαν σε 0,3%, υποδηλώνοντας τα σημαντικά περιθώρια βελτίωσής τους.
- Τα καθαρά λειτουργικά έσοδα διαμορφώθηκαν σε €1.549 εκατ., με τα καθαρά έντοκα έσοδα και τις προμήθειες να αποτελούν το 89% αυτών.
- Το λειτουργικό κόστος διαμορφώθηκε σε €1.053 εκατ., εκ των οποίων 54% αφορά δαπάνες προσωπικού, 37% γενικά διοικητικά έξοδα και 9% αποσβέσεις, στο 9μήνο συμπεριλαμβάνονται €57 εκατ. έκτακτα έξοδα εξαγορών.
- Οι προβλέψεις για δάνεια διαμορφώθηκαν σε €1.544 εκατ. ή 2,75% επί των δανείων προ προβλέψεων, παρουσιάζοντας μείωση 11% στα €489 εκατ. το 3^ο 3μηνο 2013 έναντι του προηγούμενου 3μήνου.

4.3.1. Κύρια Σημεία Μεγεθών -30 Σεπτεμβρίου 2013

- Το ενεργητικό του Ομίλου διαμορφώθηκε σε €93 δις, παρουσιάζοντας 2% μείωση έναντι του Ιουνίου 2013.
- Τα δάνεια προ προβλέψεων παρουσίασαν ελαφρά μείωση (1%) έναντι του Ιουνίου 2013 και διαμορφώθηκαν σε €75 δις, με τα επιχειρηματικά δάνεια να αντιπροσωπεύουν το 65%, τα στεγαστικά το 25% και τα καταναλωτικά το 10%.
- Οι καταθέσεις διατηρήθηκαν σταθερές έναντι του προηγούμενου 3μήνου και διαμορφώθηκαν σε €55 δις, με τις καταθέσεις ταμειυτηρίου και όψεως να αποτελούν το 39,5% του συνόλου.
- Ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις βελτιώθηκε περαιτέρω στο 113% το Σεπτέμβριο 2013 έναντι του Ιουνίου 2013 (116%), ενώ ο δείκτης καθαρής χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα (χωρίς τα ομόλογα EFSF που έχουν χρησιμοποιηθεί ως κάλυμμα για την άντληση ρευστότητας από την ΕΚΤ) διαμορφώθηκε στο 12% επί του ενεργητικού. Στο τέλος Σεπτεμβρίου 2013 η χρήση του μηχανισμού ELA ήταν μηδενική.
- Ο δείκτης των δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών ανήλθε στο 35%, ο δε δείκτης κάλυψης των δανείων σε καθυστέρηση από συσσωρευμένες προβλέψεις ήταν 49%. Ο δείκτης συσσωρευμένων προβλέψεων προς το σύνολο των δανείων ανήλθε στο 17% τόσο για τον Όμιλο όσο και για το ελληνικό χαρτοφυλάκιο έναντι 14% του συνόλου της ελληνικής αγοράς. Το 3^ο 3μηνο 2013, σε σχέση με το προηγούμενο 3μηνο, καταγράφεται ήπια αποκλιμάκωση στη δημιουργία νέων δανείων σε καθυστέρηση.

▪ Τα ίδια κεφάλαια του Ομίλου Πειραιώς ανήλθαν στα €9,2 δις και ο συνολικός δείκτης επάρκειας κεφαλαίων του Ομίλου διαμορφώθηκε στο ιδιαίτερα ικανοποιητικό επίπεδο του 13,6%.

▪ Το δίκτυο καταστημάτων αριθμούσε 1.653 μονάδες, με 1.218 καταστήματα στην Ελλάδα και 435 σε 9 χώρες στο εξωτερικό. Το ανθρώπινο δυναμικό αριθμούσε 24.495 άτομα, 18.440 στην Ελλάδα και 6.055 στο εξωτερικό ενώ ήταν σε εξέλιξη η ολοκλήρωση του προγράμματος αποχώρησης προσωπικού.

Πίνακας 4.6		
Επιλεγμένα Στοιχεία Ομίλου Πειραιώς *		
Ενοποιημένα στοιχεία (ποσά σε εκατ. €)	30.09.13	31.12.12
Επιλεγμένα Μεγέθη Ισολογισμού		
Ενεργητικό	92.719	70.408
-εκ του οποίου από διακοπτόμενες δραστηριότητες ¹	343	377
Δάνεια προ Προβλέψεων και Προσαρμογών ²	74.787	50.573
Συσσωρευμένες Προβλέψεις ²	(12.790)	(5.961)
Καταθέσεις	54.692	36.971
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	9.222	(2.324)
Επιλεγμένα Αποτελέσματα	9μηνο	Έτος
	2013	2012
Καθαρά Έσοδα Τόκων	1.187	1.028
Καθαρά Έσοδα Προμηθειών	195	218
Αποτελέσματα Εμπορικού & Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου	102	635
Λοιπά Έσοδα & Έσοδα από Μερίσματα	64	(14)
<i>Σύνολο Καθαρών Λειτουργικών Εσόδων</i>	<i>1.549</i>	<i>1.866</i>
Δαπάνες Προσωπικού	(572)	(424)
Γενικά Διοικητικά Έξοδα	(388)	(379)
Αποσβέσεις και Λοιπά Έξοδα	(92)	(106)
<i>Σύνολο Λειτουργικών Εξόδων</i>	<i>(1.053)</i>	<i>(909)</i>
-εκ των οποίων Έκτακτα Έξοδα Ενοποίησης	(57)	-
Έσοδα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρίες	(4)	15
Κέρδη προ Φόρων και Προβλέψεων	492	972
-χωρίς Έκτακτα Έξοδα Ενοποίησης	549	-
Απομειώσεις Δανείων και Λοιπά Στοιχεία Ενεργητικού	(1.684)	(2.197)
Απομείωση ΟΕΔ	-	(311)
Αρνητική Υπεραξία Εξαγορών	3.810	351
Αποτελέσματα προ Φόρων	2.618	(1.185)
Καθαρό Αποτέλεσμα Αναλογούν στους Μετόχους	3.232	(513)
Αποτελέσματα Διακοπτόμενων Δραστηριοτήτων	19	13
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:		

¹ Διακοπτόμενες Δραστηριότητες: Η ΑΤΕ Ασφαλιστική και η ΑΤΕ Insurance Romania, ενώ το 2012 περιλαμβάνει στα αποτελέσματα από διακοπτόμενες δραστηριότητες και τη Marathon Bank.

² Δάνεια και προβλέψεις: Περιλαμβάνεται η προσαρμογή σε εύλογη αξία ύψους €7,4 δισ, που αναλογεί στον πιστωτικό κίνδυνο των δανείων που αποκτήθηκαν κατά την εξαγορά της υγιούς ΑΤΕbank, της Γενικής Τράπεζας, των εγχώριων δανείων των 3 Κυπριακών Τραπεζών και της Millennium Bank Ελλάδος.

* Την 26.03.13 η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε επιλεγμένα στοιχεία των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων της Τράπεζας Κύπρου, της Cyprus Popular Bank και της Ελληνικής Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένων των δανείων και καταθέσεων των θυγατρικών τους στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου, στα μεγέθη του Δελτίου Τύπου περιλαμβάνεται τα στοιχεία ισολογισμού για την 30.09.13, ενώ στα αποτελέσματα περιλαμβάνονται τα στοιχεία των πρώην Κυπριακών Τραπεζών για την περίοδο 16.03.13 έως 30.09.13. Την 19.06.13 η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε το 100% της Millennium Bank S.A. (MBG). Ως εκ τούτου, στα μεγέθη του Δελτίου Τύπου περιλαμβάνεται το σύνολο των στοιχείων ισολογισμού για την 30.09.13, ενώ στα αποτελέσματα περιλαμβάνονται τα στοιχεία της MBG για την περίοδο 20.06.13 έως 30.09.13.

Λόγω της απόκτησης της ΑΤΕbank στις 27.07.12, της Γενικής Τράπεζας στις 14.12.12, των δραστηριοτήτων των Κυπριακών Τραπεζών στην Ελλάδα στις 26.03.13 και της MBG στις 19.06.13, δεν είναι δυνατή η παράθεση συγκρίσιμων μεγεθών και αποτελεσμάτων του Ομίλου τόσο σε τριμηνιαία όσο και ετήσια βάση.

4.3.2. Εξέλιξη Μεγεθών -30 Σεπτεμβρίου 2013

Οι καταθέσεις του Ομίλου Πειραιώς στο τέλος Σεπτεμβρίου 2013 διαμορφώθηκαν σε €54,7 δισ, αμετάβλητες σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο 3μηνο. Οι καταθέσεις στην Ελλάδα, με την ενσωμάτωση όλων των εξαγορών πλέον, διαμορφώθηκαν σε €50,2 δισ. Η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει την 1^η θέση στον ελληνικό τραπεζικό χώρο με μερίδιο αγοράς καταθέσεων 29%. Αντίστοιχα οι καταθέσεις από τις διεθνείς δραστηριότητες του Ομίλου διαμορφώθηκαν σε €4,5 δισ, 8% επί των συνολικών καταθέσεων.

Τα δάνεια προ προβλέψεων και προσαρμογών στο τέλος Σεπτεμβρίου 2013 διαμορφώθηκαν σε €74,8 δισ, παρουσιάζοντας μείωση 1% έναντι του προηγούμενου 3μήνου. Τα δάνεια στην Ελλάδα διαμορφώθηκαν στα €67,7 δισ και στο εξωτερικό στα €7,1 δισ, 10% επί των συνολικών δανείων. Ανά πελατειακή κατηγορία, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2013, το σύνολο του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου ανήλθε στα €48,6 δισ, ενώ τα δάνεια προς ιδιώτες σε €26,2 δισ. Τα δάνεια προς επιχειρήσεις συνιστούν το 65% του συνόλου των δανείων του Ομίλου, ενώ

τα δάνεια προς ιδιώτες το 35%, 25% στεγαστικά και 10% καταναλωτικά. Με βάση και το μερίδιο των δανείων, 30% στοιχεία Σεπτεμβρίου 2013, η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει την 1η θέση στην ελληνική αγορά.

Ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις διαμορφώθηκε στο 113% στο τέλος Σεπτεμβρίου από 116% τον Ιούνιο, 112% στην Ελλάδα, 130% στο εξωτερικό, και με τους 2 δείκτες σε τροχιά σταθερής βελτίωσης. Η χρηματοδότηση της Τράπεζας Πειραιώς μέσω του Ευρωσυστήματος μειώθηκε 53% από την αρχή του έτους και ήταν €14,7 δις, με μηδενική χρήση του μηχανισμού ELA, στις 30 Σεπτεμβρίου 2013. Η συγκριτικά χαμηλή εξάρτηση από το Ευρωσύστημα αποτυπώνεται και στο σχετικό δείκτη καθαρής χρηματοδότησης μέσω Ευρωσυστήματος ως προς το σύνολο του ενεργητικού, ο οποίος βρισκόταν στο 12% στις 30.09.13, διευκολύνοντας έτσι την επίτευξη του στόχου για απόκτηση αυτονομίας στη χρηματοδότηση.

Πίνακας 4.7 Ανάλυση Μεγεθών	Ποσά (€ εκατ.)	Σύνθεση (%)
Δάνεια προ Προβλέψεων ανά κατηγορία		
-Δάνεια σε επιχειρήσεις	48.582	65%
-Δάνεια σε ιδιώτες	26.205	35%
Σύνολο Δανείων	74.787	100%
-Ελλάδα	67.660	90%
-Διεθνώς	7.127	10%
Καταθέσεις ανά κατηγορία		
-Ταμειευτηρίου – Όψεως	21.601	39%
-Τακτικής λήξης	33.091	61%
Σύνολο Καταθέσεων	54.692	100%
-Ελλάδα	50.173	92%
-Διεθνώς	4.519	8%

4.3.3 Ποιότητα Δανειακού Χαρτοφυλακίου

Ο δείκτης δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών προς το σύνολο των δανείων του Ομίλου κινήθηκε ανοδικά και διαμορφώθηκε στο 35% των συνολικών δανείων στο τέλος Σεπτεμβρίου 2013, ως αποτέλεσμα της βαθιάς, παρότι επιβραδυνόμενης, ύφεσης της οικονομίας και της απομόχλευσης του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Αξίζει να επισημανθεί η αποκλιμάκωση του σχηματισμού νέων καθυστερήσεων και το 3^ο 3μηνο σε σχέση με το προηγούμενο 3μηνο, προερχόμενη κυρίως από το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο, θετική ένδειξη για την πορεία του δείκτη συναρτήσει, βέβαια, των

μακροοικονομικών εξελίξεων. Η κάλυψη των δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών από τις συσσωρευμένες προβλέψεις διαμορφώθηκε στο 49%, ενώ μαζί και με τα ενσώματα καλύμματα η κάλυψη ανέρχεται στο 109%. Ο δείκτης συσσωρευμένων προβλέψεων προς το σύνολο δανείων στο τέλος Σεπτεμβρίου 2013 φτάνει στο ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο του 17%, 20% για τα επιχειρηματικά.

4.3.4 Επάρκεια Κεφαλαίων

Η Τράπεζα Πειραιώς ολοκλήρωσε με ιδιαίτερη επιτυχία την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της στα τέλη Ιουνίου 2013, συγκεντρώνοντας κεφάλαια ύψους €8.429 εκατ. Η καθαρή θέση του Ομίλου στο τέλος Σεπτεμβρίου 2013 ανήλθε στα €9.222 εκατ. Ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου διαμορφώθηκε στο τέλος Σεπτεμβρίου 2013 σε 13,6% και ο δείκτης κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων (EBA Core Tier I) σε 13,5%.

4.3.5 Εξέλιξη Αποτελεσμάτων

Τα καθαρά έσοδα του Ομίλου από τόκους διαμορφώθηκαν σε €1.187 εκατ. το 9μηνο 2013. Επισημαίνεται ότι το καθαρό έντοκο αποτέλεσμα σταδιακά επωφελείται από την εξομάλυνση του αυξημένου κόστους άντλησης ρευστότητας, καθώς το κόστος των καταθέσεων στην Ελλάδα αποκλιμακώνεται σημαντικά, παράλληλα με τη σταθεροποίηση του εγχώριου οικονομικού περιβάλλοντος.

Επιπλέον, η μείωση χρήσης του μηχανισμού ELA από τις αρχές του 2013 είχε θετική επίπτωση στα καθαρά έντοκα έσοδα του Ομίλου στη διάρκεια του 9μήνου 2013, καθώς τα καθαρά αποτελέσματα από τόκους επιβαρύνθηκαν λιγότερο, €61 εκατ. από €256 εκατ. το 9μηνο 2012 πρόσθετο έξοδο έναντι του επιτοκίου ΕΚΤ. Τα καθαρά έσοδα τόκων της δραστηριότητας στην Ελλάδα διαμορφώθηκαν σε €955 εκατ., ενώ το αντίστοιχο αποτέλεσμα του εξωτερικού σε €233 εκατ.

Τα καθαρά έσοδα προμηθειών ανήλθαν σε €195 εκατ. το 9μηνο 2013, με τις προμήθειες εμπορικής τραπεζικής στα €175 εκατ., 89% του συνόλου. Τα καθαρά έσοδα προμηθειών της δραστηριότητας στην Ελλάδα διαμορφώθηκαν σε €159 εκατ., ενώ οι προμήθειες του εξωτερικού σε €36 εκατ. Τα καθαρά έσοδα λειτουργίας το 9μηνο 2013 διαμορφώθηκαν σε €1.549 εκατ.

Τα έξοδα λειτουργίας του Ομίλου ανήλθαν σε €1.053 εκατ. το 9μηνο 2013. Ποσοστό 54% αφορά δαπάνες προσωπικού (€572 εκατ.), το 37% έξοδα διοίκησης (€388 εκατ.) και το 9% αποσβέσεις και λοιπά έξοδα (€92 εκατ.). Το κόστος λειτουργίας του 9μήνου επιβαρύνθηκε από €57 εκατ. έκτακτα έξοδα ενοποίησης για τις δραστηριότητες που αποκτήθηκαν από τον Ιούλιο 2012 και μετά. Χωρίς αυτά το κόστος λειτουργίας του Ομίλου για το 9μηνο 2013 διαμορφώθηκε στα €996 εκατ.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο εξορθολογισμού του δικτύου καταστημάτων στην Ελλάδα και της επίτευξης συνεργιών κόστους, διέκοψαν τη λειτουργία τους 92 καταστήματα το 9μηνο του 2013, ενώ ως το τέλος του τρέχοντος έτους θα ανέλθουν συνολικά τα 280, με το εγχώριο δίκτυο να διαμορφώνεται σε 1.040 περίπου μονάδες. Επίσης, στο πρόγραμμα αποχώρησης της Τράπεζας για την Ελλάδα, που ολοκληρώθηκε πρόσφατα, συμμετείχαν 2.200 περίπου άτομα.

Η επαναλαμβανόμενη προ φόρων και προβλέψεων κερδοφορία του Ομίλου διαμορφώθηκε το 9μηνο 2013 σε €492 εκατ., με τη σχετική κερδοφορία στο 3^ο 3μηνο 2013 να ανέρχεται σε €184 εκατ. παρουσιάζοντας αύξηση 34% έναντι του 2ου 3μήνου. Χωρίς τα έκτακτα έξοδα ενοποίησης ύψους €57 εκατ., η επαναλαμβανόμενη προ φόρων και προβλέψεων κερδοφορία διαμορφώνεται σε €549 εκατ.

Οι προβλέψεις για δάνεια ανήλθαν σε €1.544 εκατ. (275 μ.β. έναντι 466 μ.β. το 12μηνο 2012), εκ των οποίων τα €1.252 εκατ. για τα δάνεια στην Ελλάδα και τα €292 εκατ. για το εξωτερικό.

Τα προ φόρων αποτελέσματα διαμορφώθηκαν σε -€1.192 εκατ., εξαιρώντας την αρνητική υπεραξία από τις εξαγορές.

Για τον καθορισμό της εύλογης αξίας των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των εγχώριων δραστηριοτήτων των κυπριακών τραπεζών, της ATEbank και της Millennium Bank Ελλάδος, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος επιμερισμού του κόστους αγοράς -Purchase Price Allocation, εφαρμόζοντας τις προβλεπόμενες διατάξεις του ΔΠΧΑ3 «Συνενώσεις Επιχειρήσεων». Η συνολική αρνητική υπεραξία -negative goodwill- ανήλθε σε €3.810 εκατ.

Συμπεριλαμβανομένης της αρνητικής υπεραξίας, τα προ φόρων αποτελέσματα του 9μήνου 2013 διαμορφώθηκαν σε €2.618 εκατ.

Τα μετά από φόρους αποτελέσματα του Ομίλου για το 9μηνο 2013 τα αναλογούνται στους μετόχους από τις συνεχιζόμενες δραστηριότητες, διαμορφώθηκαν σε €3.232 εκατ., με τις μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες να εμφανίζουν κέρδη €19 εκατ.

Σημειώνεται ότι τα μετά από φόρους αποτελέσματα περιλαμβάνουν θετικό αναβαλλόμενο φόρο €621 εκατ., που προέρχεται κυρίως από την αύξηση του εταιρικού φορολογικού συντελεστή στην Ελλάδα από 20% στο 26% από την 01.01.13.

4.3.6 Πρόσφατες Εξελίξεις

- Στις 28 Οκτωβρίου 2013 η Τράπεζα Πειραιώς ολοκλήρωσε με επιτυχία την πλήρη ενσωμάτωση στα συστήματά της των ελληνικών δραστηριοτήτων της Τράπεζας Κύπρου.
- Σε συνέχεια της συμμετοχής της Banco Comercial Portugues SA ("BCP") στην πρόσφατη αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας Πειραιώς τον Ιούνιο 2013, η BCP ανακοίνωσε στις 30 Οκτωβρίου 2013 ότι διέθεσε, μέσω ταχείας διαδικασίας βιβλίου προσφορών, το σύνολο των μετοχών και warrants της Τράπεζας Πειραιώς που κατείχε (235.294.117 αντιστοίχως). Το βιβλίο προσφορών έκλεισε μέσα σε λίγες ώρες με πάνω από 2 φορές υπερκάλυψη.
- Την 1 Νοεμβρίου 2013 η Τράπεζα Πειραιώς ολοκλήρωσε, σε συνεργασία με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και τον ΟΠΕΚΕΠΕ, τη διαδικασία προκαταβολής των ποσών ενιαίας ενίσχυσης του 2013, συνολικού ποσού €960 εκατ. με δικαιούχους 660 χιλιάδες αγρότες της χώρας.
- Στις 17 Νοεμβρίου 2013 η Τράπεζα Πειραιώς ολοκλήρωσε με επιτυχία την πλήρη ενσωμάτωση στα συστήματά της των ελληνικών δραστηριοτήτων της CPB.
- Στις 28 Νοεμβρίου 2013 η Τράπεζα Πειραιώς έλαβε τη διάκριση 'Bank of the Year 2013' για την Ελλάδα από το περιοδικό The Banker.

4.4. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα των εξαγορών για την Τράπεζα Πειραιώς

Σύμφωνα με τις προβλέψεις που παρουσίασε η Τράπεζα, θεωρεί ότι θα προκύψουν σημαντικές συνέργειες από τις εξαγορές, οι οποίες αναμένεται να ανέλθουν σε περίπου €547 εκατ. ετησίως προ φόρων μετά την πάροδο τριετίας από την ημερομηνία απόκτησης τους. Αυτές οι συνεργίες αναμένεται να προέλθουν σε μεγάλο βαθμό από την εξοικονόμηση κόστους που θα προέλθει από την ενοποίηση-συγχώνευση καταστημάτων και προσωπικού, η οποία σύμφωνα με την Τράπεζα, θα πραγματοποιηθεί κατά έναν ορθολογικό και κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο. Αναμένεται επίσης να προκύψουν συνέργειες από το χαμηλότερο κόστος χρηματοδότησης, κυρίως μέσω της βελτίωσης της τιμολόγησης προθεσμιακών καταθέσεων, καθώς και συνέργειες εσόδων από την πώληση νέων προϊόντων και αύξηση των σταυροειδών πωλήσεων των αποκτηθεισών τραπεζικών δραστηριοτήτων. Σημειώνεται ότι για τον υπολογισμό των συνεργιών ελήφθησαν υπόψη παραδοχές και εκτιμήσεις που βασίζονται σε δημοσιευμένα στοιχεία που

αφορούν την τραπεζική αγορά στην Ελλάδα (Τράπεζα Ελλάδος για ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης και μεγέθη τραπεζικής αγοράς, εκθέσεις Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, Ευρωπαϊκής Επιτροπής και Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για αναμενόμενη πορεία μεγεθών της τραπεζικής αγοράς, εκτιμήσεις πορείας επιτοκίων, δείκτες τραπεζικής διείσδυσης, πυκνότητας δικτύου καταστημάτων κλπ)

Αυτές οι συνεργίες, εφόσον πραγματοποιηθούν, αναμένεται να ενισχύσουν την δυνατότητα της Τράπεζας για δημιουργία εσόδων, παραγωγή κεφαλαίων και απορρόφηση δυνητικών μελλοντικών ζημιών. Θεωρείται ότι οι συνεργίες αυτές είναι εφικτές υπό το πρίσμα της εμπειρίας της Τράπεζας στις στρατηγικές ενσωματώσεις στοιχείων μετά από εξαγορές, δεδομένου ότι έχει εκτελέσει με επιτυχία περίπου 20 εξαγορές και συγχωνεύσεις τα τελευταία 15 χρόνια.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται ορισμένες πληροφορίες σχετικά με την πηγή και το είδος των συνεργειών που η Τράπεζα αναμένει να επιτύχει σε ετήσια βάση, μετά την πάροδο τριετίας από την ημερομηνία απόκτησης τους, μέσω της ενσωμάτωσης των στοιχείων των ανωτέρω εξαγορών:

Πίνακας 4.8					
Συνέργειες προ φόρων αποκτηθεισών τραπεζικών δραστηριοτήτων (ποσά σε εκατ. €)					
	ΚΟΣΤΟΥΣ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΕΣΟΔΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΑΤΕbank	118	47	29	194	35%
Γενική	43	2	5	50	9%
Ελληνικές δραστ. Κυπριακών Τρ.	150	100	0	250	46%
MBG	30	13	10	53	10%
Σύνολο	341	162	44	547	100%
<i>Πηγή: Στοιχεία από την Τράπεζα μη ελεγμένα από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή</i>					

Για την ενσωμάτωση των στοιχείων των Εξαγορών, η Τράπεζα αναμένει να επωμιστεί κόστος ύψους περίπου €423 εκατ. Το κόστος αυτό αναμένεται να προκύψει σε βάθος τριετίας, με το 38% να δημιουργείται εντός του 2013, το 45% το 2014 και το υπόλοιπο 17% εντός του 2015. Από το παραπάνω κόστος αναμένεται ότι περίπου €159 εκατ. θα προκύψουν από την ενσωμάτωση των εξαγορασθέντων στοιχείων της ΑΤΕbank, περίπου €60 εκατ. από την εξαγορά της Γενικής Τράπεζας, περίπου €170 εκατ. από την ενσωμάτωση των εξαγορασθέντων στοιχείων των κυπριακών τραπεζών και περίπου €34 εκατ. από την εξαγορά της MBG.

Κατά τη διαδικασία της ενσωμάτωσης των δραστηριοτήτων, οι πιστοδοτικές πολιτικές, οι πολιτικές κανονιστικής συμμόρφωσης και οι πολιτικές διαχείρισης κινδύνων εφαρμόζονται στις τραπεζικές εργασίες των αποκτηθεισών δραστηριοτήτων, όπως και οι πολιτικές και διαδικασίες για την αναδιάρθρωση απαιτήσεων, τη διαδικασία είσπραξης οφειλών και εμπλοκών επιχειρηματικών δανείων αλλά και απαιτήσεων έναντι ιδιωτών. Σύμφωνα με το report Blackrock Diagnostic Assessment, το οποίο συντάχθηκε το Δεκέμβριο του 2011, η Τράπεζα Πειραιώς διαθέτει μεταξύ των καλύτερων υποδομών στην Ελλάδα, τόσο επιχειρηματικά όσο και τεχνικά, και προτίθεται να χρησιμοποιήσει τις υποδομές αυτές και στις δραστηριότητες που απέκτησε μέσω των εξαγορών με άμεσα και απτά αποτελέσματα.

Πίνακας 4.9

Κεφαλαιακή Βάση –Οι αναμορφωμένοι pro forma εποπτικοί δείκτες την 31.03.2013, σε επίπεδο Ομίλου, αν ληφθεί υπόψη η εξαγορά της MBG

Equity Tier I	EBA Core Tier I	Tier I	Συνολικός
13,3%	14,5%	14,6%	14,8%

Πηγή: Στοιχεία από την Τράπεζα μη ελεγμένα από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή

4.4.1. Το αποτέλεσμα της εξαγοράς για της Κυπριακές Τράπεζες

Όπως ήδη αναφέραμε, στα τέλη Μαρτίου υπεγράφη η συμφωνία για την μεταβίβαση των υποκαταστημάτων της υπό αναδιάρθρωση Τράπεζας Κύπρου, της υπό εκκαθάριση Λαϊκής Τράπεζας, και της Ελληνικής που βρίσκονται στη Ελλάδα στην Τράπεζα Πειραιώς.

Ζημίες της τάξης των 8,7 δισεκατομμυρίων ευρώ καταγράφηκαν από την πώληση των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε στη επιτροπή Οικονομικών της κυπριακής Βουλής ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας, Πανίκος Δημητριάδης.

Τα 7,7 δισεκατομμύρια προήλθαν από την πώληση των δανείων που αντιστοιχούσαν στα υποκαταστήματα των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα, ενώ το υπόλοιπο 1 δις. προκύπτει από την διαφορά του απαιτούμενου κεφαλαίου που είχε συμφωνηθεί με την Τράπεζα Πειραιώς.

Όπως σημείωσε ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου, τα δάνεια των τραπεζών στην Ελλάδα, ύψους 23,9 δις. ευρώ, πωλήθηκαν για 16,2 δισεκατομμύρια. Προέκυψε δηλαδή

ζημιά 7,7 δισεκατομμυρίων ευρώ. Παράλληλα, ο κ. Δημητριάδης επεσήμανε ότι ενώ το ποσό του απαιτούμενου κεφαλαίου υπολογίστηκε στο 1,5 δισεκατομμύρια ευρώ, η Τράπεζα Πειραιώς κατέβαλε μόνο 0,5 δισεκατομμύρια ευρώ.

Κεφάλαιο 5

Τα αποτελέσματα των εξαγορών και συγχωνεύσεων

Οι μελέτες που εξετάζουν τις συνέπειες των εξαγορών και συγχωνεύσεων είναι μάλλον αντιφατικές. Οι Shermanand και Rupert χρησιμοποιώντας την μέθοδο DEA για τέσσερις μεγάλες τράπεζες έδειξαν ότι οι σχετικά πρόσφατες συγχωνεύσεις είχαν σαν αποτέλεσμα απογοητευτικές αποδόσεις για τους μετόχους, επειδή οι αναβολές στις ωφέλειες από την μείωση του κόστους στα καταστήματα ήταν καθοριστικές (Shermanand και Rupert, 2006). Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και ο Champerlain που εξέτασε τα αποτελέσματα των εξαγορών και συγχωνεύσεων την περίοδο 1981-1987 (Champerlain, 1992)

Σύμφωνα με μελέτη της εταιρίας Business Insights Ltd (2004), “Mergers and Acquisitions in Financial Services: Best practice, future forecasts and strategies for success”, παράγοντες της αγοράς με εξειδίκευση σε εξαγορές και συγχωνεύσεις αναφέρουν ότι το 60% αυτών αποτυγχάνουν να επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Επιπλέον, μελέτη του London Business School αναφέρει ότι το 75% των εξαγορών και συγχωνεύσεων αποτυγχάνουν να επιτύχουν τους χρηματοοικονομικούς τους στόχους και το 40% να μειώσει το λειτουργικό κόστος. (John Mangan). Επιπρόσθετα, τα αποτελέσματα ακαδημαϊκών μελετών, κυρίως στις ΗΠΑ αλλά και στην Ευρώπη, συχνά δείχνουν ότι δεν επιτυγχάνονται οι αναμενόμενες περικοπές κόστους και οι βελτιώσεις στην αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των εξόδων. (Amel D., Baner C., Panetta F., & Salleo C.)

Όμως, οι Cornett και Tehranian, όπως και ο Pilof, έδειξαν ότι υπάρχει θετική αντίδραση των αποδόσεων των μετοχών όταν γίνονται ανακοινώσεις για εξαγορές, η οποία έχει σχέση και με την πραγματική μελλοντική αύξηση της αποδοτικότητας. Οι Ripper και Weiss διαπίστωσαν ότι σε 102 εξαγορές που έγιναν την περίοδο 1946-1964 το 53% ήταν στην πραγματικότητα μη κερδοφόρες λόγω των μεγάλων τιμών εξαγοράς και της αποτυχίας των εξαγοράζουσων να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των νέων κεφαλαίων τους. Αντίθετα, ο Varvel σε δείγμα 17 εξαγορών παρατήρησε ότι υπάρχει βελτίωση των κερδών, χωρίς αυτά να είναι σημαντικά.

Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις μπορούν να οδηγήσουν σε μείωση του αριθμού των εργαζομένων, στη συρρίκνωση του δικτύου των καταστημάτων, στη συγχώνευση των κεντρικών υπηρεσιών κλπ, που συνεπάγονται μείωση του κόστους. Όμως, είναι πιθανόν να προξενήσουν μείωση των εργασιών και του μεγέθους, οπότε το αποτέλεσμα θα είναι αδιάφορο έως αρνητικό. Οι Altunbas, Molyneux και Thorton συμπέραναν πως όταν η μείωση του κόστους είναι μεγαλύτερη από την μείωση των εργασιών και των εσόδων, τότε η αποτελεσματικότητα βελτιώνεται. Η βελτιστοποίηση της τεχνολογικής αποτελεσματικότητας οφείλεται στο γεγονός

ότι βελτιώνεται επειδή όταν επιτυγχάνεται ένα μεγάλο μέγεθος τότε είναι δυνατή η προμήθεια των πλέον σύγχρονων τεχνολογικών εφαρμογών, η οποία οδηγεί σε οικονομίες κλίμακας.

Σύμφωνα με τη μελέτη των Berger και Humphrey για τις εξαγορές και συγχωνεύσεις για την δεκαετία του '80 και μέχρι τα μέσα του '90 στις ΗΠΑ, υποστηρίζουν πως δεν αποδείχθηκε ότι αυτές οδήγησαν στη μείωση του λειτουργικού κόστους. Αντίθετα, ο Roades, εξετάζοντας την επόμενη περίοδο, διαπίστωσε μείωση του κόστους για τις μικρές τράπεζες και σε ορισμένες περιπτώσεις και για τις μεγάλες.

Σύμφωνα με μελέτη των Boyd και Graham της Federal Reserve Bank of Minneapolis, μετά από την πραγματοποίηση ενός μεγάλου αριθμού ερευνών σχετικά με το ζήτημα των επιπτώσεων των εξαγορών και συγχωνεύσεων των τραπεζών, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι οι συγχωνεύσεις δεν αυξάνουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων - τουλάχιστον όχι κατά μέσο όρο. Αυτό οφείλεται βασικά στο γεγονός ότι οι συγχωνεύσεις στις ΗΠΑ πραγματοποιήθηκαν πολύ συχνά μεταξύ ήδη μεγάλων τραπεζών, οι οποίες διαθέτουν τις μικρότερες δυνατότητες να αυξήσουν την αποτελεσματικότητά τους χάρη στις οικονομίες κλίμακας. Αντίθετα, σύμφωνα με την ίδια μελέτη, τα εμπειρικά δεδομένα δείχνουν ότι οι συγχωνεύσεις μεταξύ μικρών τραπεζών μειώνουν σημαντικά το κόστος και αυξάνουν την κερδοφορία. Ωστόσο, οι συγχωνεύσεις μικρών τραπεζών στις ΗΠΑ είναι ένα μάλλον ασυνήθιστο φαινόμενο, και συνεπώς δεν μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τον μέσο όρο των επιδόσεων του τραπεζικού κλάδου.

Οι Berger και Mester απέδειξαν ότι όσον αφορά στην βελτίωση των όρων κερδοφορίας σε σχέση με το μέγεθος αυτή είναι μεγαλύτερη για τις μικρές τράπεζες από ότι στις μεγάλες. Οι Altunbas και Molyneux διαπίστωσαν ότι σε αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία και Ιταλία, το κόστος μειώνεται στις περισσότερες περιπτώσεις, όχι μόνο στις μικρές τράπεζες αλλά και σε μεγάλες. Όμως, ο Huizinga συμπέρανε ότι από ένα μέγεθος και πάνω, το οποίο δεν είναι πάντα προσδιορισμένο, μπορεί να προκύψουν αντικοινομίες κλίμακας.

Στην περίπτωση των διασυνοριακών συγχωνεύσεων, οι Lepetit, Patry και Rous μελετώντας περιπτώσεις για τον ευρωπαϊκό χώρο την περίοδο 1991-2001, έδειξαν ότι η αντίδραση της αγοράς είναι μεγαλύτερη και θετική, λόγω της μείωσης του κόστους και της αύξησης της δύναμης τους. Αντίθετα με ανάλογη μελέτη για τις ΗΠΑ για την περίοδο 1988-1995, ο Delong δεν επιβεβαιώνει τα θετικά αποτελέσματα.

Όσον αφορά την ανακατανομή της αγοράς και τα αποτελέσματα της, οι Weston, Chung και Hoag, έδειξαν ότι η συγκέντρωση επιχειρηματικής δύναμης στα κέρδη της επιχείρησης δεν είναι σημαντική, επειδή υπάρχουν πολλοί ακόμα παράγοντες διαμόρφωσης των κερδών. Επιπλέον, ο Mueller, διαπίστωσε ότι οι εξαγορές και συγχωνεύσεις οδηγούν γενικά σε μικρές μεν αλλά ορατές απώλειες στα μερίδια αγοράς. Επιπρόσθετα, δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι η επιτυχία είναι δεδομένη. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε για παράδειγμα τη συγχώνευση της

Royal Bank of Scotland με την National Westminster που δημιούργησαν μεγαλύτερη αξία, ενώ στην περίπτωση της Credit Suisse με την DLJ διαπιστώθηκε μείωση της αξίας.

Σύμφωνα με έρευνα της PWC, η μείωση που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στις εξαγορές και συγχωνεύσεις στον τραπεζικό τομέα δεν οφείλεται απλά σε καθοδική φάση του οικονομικού κύκλου, αλλά αντανακλά τις ριζικές αλλαγές του οικονομικού και ρυθμιστικού περιβάλλοντος. Η κρίση του δημόσιου χρέους στην Ευρώπη θα συνεχίσει, καθ' όλη τη διάρκειά της, να επηρεάζει τις συγχωνεύσεις και εξαγορές στον τραπεζικό τομέα. Η πολιτική και οικονομική αβεβαιότητα που απορρέει από την Ευρωζώνη δυσχεραίνει την πρόβλεψη μελλοντικών απομειώσεων, τη συμφωνία για τις αποτιμήσεις, τη διευθέτηση χρηματοδότησης και την εξασφάλιση της έγκρισης των μετόχων. Η κρίση επηρεάζει επίσης σημαντικά την εμπιστοσύνη στις συναλλαγές, οδηγώντας σε ματαίωση τις εξαγορές και συγχωνεύσεις. (PWC, Μάιος 2013)

Στις ΗΠΑ η εικόνα δεν είναι τόσο ζοφερή, ωστόσο ορισμένα τραπεζικά ιδρύματα παραμένουν αντιμέτωπα με σημαντικές αναδιαρθρώσεις. Όσα βρίσκονται σε ισχυρότερη χρηματοοικονομική θέση μπορούν να επεκταθούν στο εξωτερικό. Η περιοχή Ασίας-Ειρηνικού και η Λατινική Αμερική θα είναι οι ελκυστικότερες περιοχές για εξερχόμενες εξαγορές και συγχωνεύσεις, καθώς η αύξηση των καταναλωτών μεσαίων εισοδημάτων και ο ραγδαία επεκτεινόμενος εταιρικός τομέας δημιουργούν ζήτηση για περισσότερες υπηρεσίες.

Οι οικονομίες υψηλής ανάπτυξης φιλοξενούν τώρα ορισμένες από τις μεγαλύτερες και πιο ισχυρές τράπεζες του κόσμου. Τα ιδρύματα που ξεκίνησαν να συναλλάσσονται ενεργά αυτήν την περίοδο είναι πολύ περισσότερα από αυτά στα χρόνια που προηγήθηκαν της κρίσης. Όλο και περισσότερες τράπεζες από οικονομίες υψηλής ανάπτυξης γίνονται πιο δραστήριες εξαγοράζοντας επιχειρήσεις, τόσο στις εγχώριες αγορές όσο και στο εξωτερικό, και εδραιώνοντας τις δικές τους προσεγγίσεις συμπεριλαμβανομένων συνεταιρισμών και συμφωνιών κατανομής.

Η αναδιάρθρωση στην Δυτική Ευρώπη θα παραμείνει ο σημαντικότερος οδηγός εξαγορών και συγχωνεύσεων στον τραπεζικό τομέα για τα αμέσως επόμενα χρόνια, καθώς οι τράπεζες επιδιώκουν να επικεντρωθούν στις βασικές εργασίες και να εγκαταλείψουν τις περιφερειακές δραστηριότητες. Παρά τη συσσώρευση ενδεχόμενων εκποιήσεων, η αστάθεια της αγοράς και η αβεβαιότητα για ενδεχόμενες πιστωτικές απώλειες των τραπεζών συνεχίζουν να αποτελούν προσκόμματα σε μια συμφωνία μεταξύ αγοραστών και πωλητών για τις αποτιμήσεις.

Πρόκληση θα είναι εξάλλου και η ανεύρεση αγοραστών για μη βασικές εργασίες. Πολλές ευρωπαϊκές τράπεζες ουσιαστικά αποκλείονται από τις εξαγορές λόγω των περιορισμών κεφαλαίου και του σκεπτικισμού των επενδυτών. Με τον ίδιο τρόπο, δεν είναι πολλές οι τράπεζες εκτός Δυτικής Ευρώπης που ελκύονται να επενδύσουν στην περιοχή. Εντούτοις, μπορεί να υπάρξει ενδιαφέρον από Ασιάτες επενδυτές για ευρωπαϊκούς στόχους, που

προσφέρουν την ευκαιρία για πρόσβαση σε εξειδικευμένες αγορές ή για εξασφάλιση χρήσιμων δεξιοτήτων και τεχνογνωσίας.

Βιβλιογραφία

Ελληνική:

- Αγγελόπουλος Χρ. Π., 2010, «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα», Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλη ΑΕ
- Αθανάσογλου Π.Π., «Ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα και κεφαλαιαγορά: ο ρόλος τους στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Τράπεζα της Ελλάδος, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών
- Καραίνδρου Ν., 1997, «Συγχωνεύσεις και εξαγορές στον τραπεζικό κλάδο. Διεθνής και Ελληνική πραγματικότητα», Δ ΕΕΤ
- Κορλίρα Π., 2006, «Νομισματική Θεωρία & Πολιτική», Αθήνα, Εκδόσεις Γ. Μπένου
- Μαριόλης Κ., «Γιατί το 2012 θα είναι έτος τραπεζικών συγχωνεύσεων –Σημαντικές εξελίξεις αναμένονται στην Ελλάδα. Πανευρωπαϊκή η ανάγκη συνεργασιών για την επίτευξη του στόχου της κεφαλαιακής επάρκειας», Δεκέμβριος 2011
- Νανόπουλος Ν., «Οι διεθνείς τάσεις στις τραπεζικές συγχωνεύσεις και εξαγορές και οι πιθανές επενέργειες στον τραπεζικό κλάδο των χωρών της ΝΑ Ευρώπης», Δ ΕΕΤ. 3^ο τρ. 2005
- Παπαδάκης Β., καθηγητής και διευθυντής του εργαστηρίου Επιχειρησιακής Στρατηγικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, www.lbs.aueb.gr
- Παττάκος Γ., «Τραπεζικός εκσυγχρονισμός μέσω διεθνοποίησης και συγχωνεύσεων», Δ ΕΕΤ, δεύτερο τρίμηνο 1996
- Πετράκης Παναγιώτης- Καθηγητής ΕΚΠΑ, Σημειώσεις από την εισήγηση με θέμα "European Banking Union" που οργανώθηκε στα γραφεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Ελλάδα από τους Οικολόγους Πράσινους, Ιούνιος 2013, Πηγή: <http://www.indepanalysis.gr/>
- Σαντίξης Δ., «ΟΝΕ, τράπεζες και χρηματοοικονομικά προϊόντα», Δ ΕΕΤ, 2^ο τρ. 1988
- Σαπουντζόγλου Γ., Πεντότης Χ., 2009, «Τραπεζική Οικονομική», Τόμος Α και Β, Αθήνα, Εκδόσεις Γ. Μπένου
- Τζωρτζή Ε., «Νέα δεδομένα στο τραπεζικό σύστημα μετά τις εξαγορές και τις συγχωνεύσεις -Σε ποια σημεία εμφανίζεται ενισχυμένος ο κάθε ένας εκ των τεσσάρων μεγάλων παικτών.», Καθημερινή, 5 Σεπτεμβρίου 2013
- Τραυλός Ν., «Συγχωνεύσεις και Εξαγορές επιχειρήσεων», Οικονομικό Δελτίο Εμπορικής Τράπεζας, τεύχος 148/91
- Τραυλός Ν., «Κερδοφόρες τραπεζικές στρατηγικές», Δ ΕΕΤ 9/07
- Φύλιος Β., «Τα τραπεζικά holding σε σχέση με τις απορροφήσεις ή τις εξαγορές τραπεζών», Δ ΕΕΤ, 4^ο τρ. 1989

Ξενόγλωσση:

- Altunbas A., Molyneux P., Thornton J., “Big bank mergers in Europe. An analysis of the cost implications”, *Economica* 1997, no 34, p.317-329
- Altunbas Y., Molyneux P., “Economies of scale and scope in European banking”, *Applied financial Economics*, 1996, No.6, p.367-375
- Amel D., Banerjee C., Panetta F., & Salleo C., “Consolidation and efficiency in the financial sector: A review of the international evidence”, *Journal of Banking and Finance*, Volume 28, Issue 10, 2004
- Asdrubali P., Sorensen B., Yosha P., (1996) “Channels of Interstate Risk-sharing: United States 1963-1990”, *Quarterly Journal of Economics*, p.1081-1110
- Begg D. Fischer S. Dornbusch R., «Εισαγωγή στην Οικονομική» Τόμος Β, μετάφραση Πανταζίδης Σ., επιστημονική επιμέλεια Μίνογλου Θ., Εκδόσεις Κριτική
- Berkovitch E., Narayanan M., “Competition and the medium of exchange in takeovers”, *the Review of Financial Studies*, 3 1990, p.153-174
- Berger A., Humphrey D., “Megamergers in banking and the use of cost efficiency as an antitrust defense”, *The Antitrust Bulletin* 1992, No.37, p.541-600
- Berger A., Mester L., “inside the blackbox. What explains differences in the efficiencies of financial institutions”, *Journal of Banking and Finance* 1997, No.21, p.895-947
- Beranard Boringe, 1973, «Πότε εμφανίστηκαν οι πρώτες τράπεζες», τχ.61, σελ.63-64
- Besketti S., May 1986, “Corporate mergers and the Business Cycle”, *Economic Review* 71, Federal Reserve Bank of Kansas, p.13-26
- Boyd και Graham, Federal Reserve Bank of Minneapolis, www.federalreserve.gov
- Brigham E. and Houston J., 1998, “Fundamentals of Financial Management”, 8th edition, Dryden Press, Orlando, Florida, U.S.
- Champerlain S., “The effect of bank ownership changes on subsidiary-level earnings”, Working papers, University of Pennsylvania, 1992
- Cornett M., Tehranian H., “Changes on corporate performance associated with bank acquisitions”, *Journal of Financial Economics*, Volume 31, p.211-234
- Delong G., “Stockholder gains from focusing diversifying bank mergers”, *Journal of Financial Economics*, 1993, Vol.59, p.221-252
- Gardener E.P.M. and Molyneux P., 1990, “Changes in Western European Banking”, London: Unwin Hyman
- Henderson R., 1993, “European Finance”, London, Mc Graw-Hill
- Hitt M.A., Ireland D.R., Hoskisson R.E., “Strategic Management: Competitiveness and Globalization”, South-Western College Publishing, 2001, 4th edition
- Horvitz P.M., “Economies of scale in Banking”, Commission on Money and Credit, Private Financial Institutions Englewood Cliffs, 1963
- Huizinga H., “EMU and financial market structure”, 2003, p.303-333
- Kitching J., 1967, “Why do Mergers Miscarry?”, *Harvard Business Review*, 45, p.84-101

- Lepetit L., Patry S., Rous P., “Diversification versus specialization: an event study of Mergers and Acquisitions in the European Banking industry”, *Applied Financial Economics*, 2004, Vol.14, No.9
- Lubatkin M., 1983, “Merger and the Performance of the Acquiring Firm”, *Academic of Management Review*, 8, p.218-225
- Mangan J., “Customers: The flywheel for Successful Business reorganization”, *CINCOM* 2004
- Marinheiro C., 2002, “Output smoothing and EMU: a view from the international risk sharing literature with a focus on the stabilization achieved via the financial markets”, University of Leuven
- Marks and Mirvis, 1998, “Managing mergers, acquisitions and alliances: Creating an effective transition structure *Organizational Dynamics*, p. 35-47.
- Moore and Siems, “Bank mergers: creating value of destroying competition?” *Federal Reserve Bank of Dallas Financial Industry Issues*, 1998
- Mueller D.C., 1989, “Mergers and Market Share” *Review of economics and Statistics*, 67, p.259-267
- Mueller D., “Mergers and market share”, *The review of economics and statistics*, 1985, Vol.64, No.2, p.259-267
- Nelson R., 1959, “Merger Movements in American Industry, 1895-1956”, Princeton University Press/NBER
- Paul De Grauwe, «Τα οικονομικά της νομισματικής ένωσης» / Paul de Grauwe; επιστημονική επιμέλεια-πρόλογος ελληνικής έκδοσης Θεodorής Κ. Πελαγίδης, Γεώργιος Ευ. Χορταρέας; μετάφραση Γιώργος Νέζης, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2008
- Pilof S., “Performance changes and shareholder wealth creation associated with merger of publicly traded banking institutions”, *Journal of money, credit and banking*, 1996, vol 28 No 3, p.294-310
- Pippenger T., Weiss S., “The profitability of bank acquisitions by multibank holding companies”, *New England Economic Review*, Federal Reserve bank of Boston, Sept.-Oct 1971, p.1-12
- Roades S., “The efficiency of bank mergers. An overview of case studies of nine mergers”, *Journal of banking and finance* 10998, No.22, p.273-291
- Roll, 1986, “The hubris hypothesis of corporate takeovers”, *Journal of business*, 59 (2), p.197-216
- Shermanand D., Rupert T., “Do bank mergers have hidden of foregone value? Realized and unrealized operating synergies in one bank merger”, *European Journal of Operating Research*, Volume 168, 2006, p.253-268
- Sinkey J., «Χρηματοοικονομική Διοίκηση εμπορικών τραπεζών», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999, σελ 1316-1317
- Varvel W., “A valuation approach to bank holding company acquisition”, *Economic review*. Reserve bank of Richmond, July-August 1975, p.9-15

- Walter I., Smith R., “Investment banking in Europe: Restructuring for the 1990s”, Basil Blackwell Inc., Cambridge, 1989
- Weston J., Chung S., Hoag S., “mergers, Restructuring and Control”, Prentice-Hall, Endlewood Cliffs, NY, 1990

Δικτυακοί τόποι – Δημοσιεύσεις:

- www.ecb.europa.eu
- www.piraeusbankgroup.com
- Τράπεζα Πειραιώς, Δελτίο Τύπου «Έγγραφο αναφοράς για μετοχές», 2013
- “Possible effects of EMU on the EU banking systems” (1999), EKT, www.ecb.europa.eu
- “Mergers and Acquisitions involving the EU banking industry-Facts and Implications”, December 2000, EKT, www.ecb.europa.eu.
- International Monetary Fund, “International capital markets. Development, prospects and key policy issues”, November 1997
- Price Waterhouse Coopers, «Οι ευρωπαϊκές τράπεζες θα είναι οι πωλητές του 2012», Δεκέμβρης 2011
- Price Waterhouse Coopers, «Η κρίση εμπιστοσύνης σταματά εξαγορές και συγχωνεύσεις», Μάιος 2013
- Deloitte, «Η ευρωπαϊκή κρίση δημιουργεί ευκαιρίες για τις αμερικάνικες τράπεζες», Δεκέμβριος 2011

Παράρτημα

1. Πώληση των εργασιών των υποκαταστημάτων των τριών Κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα (02 Απριλίου 2013), Ανακοίνωση Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ) ανακοινώνει ότι η πώληση των υποκαταστημάτων των τριών κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα είχε τεθεί από την τρόικα ως προϋπόθεση για να εγκριθεί το πρόγραμμα οικονομικής στήριξης της Κύπρου. Σε περίπτωση που η Κυπριακή Κυβέρνηση δεν συναινούσε σε αυτή τη πώληση, οι διαπραγματεύσεις με την τρόικα για το καταρτισμό του τελικού Μνημονίου Συναντίληψης για οικονομική στήριξη της Κύπρου θα διακόπτονταν με συνεπακόλουθο την άτακτη χρεοκοπία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της ίδιας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Στο κυρίως κείμενο της απόφασης του Eurogroup στις 25 Μαρτίου, 2013 αναφέρεται το ακόλουθο:

‘The Eurogroup urges the immediate implementation of the agreement between Cyprus and Greece on the Greek branches of the Cypriot banks, which protects the stability of both the Greek and Cypriot banking systems.’

Ως αποτέλεσμα της πιο πάνω πολιτικής εντολής του Eurogroup, με την οποία συμφώνησε η Κυπριακή Κυβέρνηση, στις 26 Μαρτίου 2013 επήλθε σχετική συμφωνία. Στη συνέχεια, αφού η ΚΤΚ ενεργώντας ως Αρχή Εξυγίανσης έλαβε υπόψη της τη γνώμη του Υπουργού Οικονομικών, εξέδωσε διάταγμα την ίδια ημέρα με το οποίο οι εργασίες των υποκαταστημάτων της Λαϊκής Τράπεζας και της Τράπεζας Κύπρου στην Ελλάδα πωλήθηκαν στην Τράπεζα Πειραιώς Ελλάδος. Σημειώνεται ότι στη σύμβαση συμμετείχε και η Ελληνική Τράπεζα και, ως εκ τούτου, οι εργασίες των υποκαταστημάτων της εν λόγω τράπεζας στην Ελλάδα επίσης πωλήθηκαν στην Τράπεζα Πειραιώς. Η συνολική αξία των περιουσιακών στοιχείων που μεταβιβάστηκαν ανέρχονται σε € 16,4 δις και οι συνολικές υποχρεώσεις σε €15 δις. Το συνολικό τίμημα της πώλησης που εισπράχθηκε και το οποίο υπολογίστηκε με βάση τη μεθοδολογία που συμφωνήθηκε στο Eurogroup της 25ης Μαρτίου, 2013, ανέρχεται σε €0,5 δις.

Με την ολοκλήρωση της πιο πάνω πώλησης έχει επιτευχθεί σημαντική απομόχλευση και σμίκρυνση του τραπεζικού συστήματος της Κύπρου και εξαλείφθηκαν παντελώς οι κίνδυνοι που προέρχονται από τα δανειακά χαρτοφυλάκια των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα. Υπενθυμίζεται ότι, με βάση την πολιτική απόφαση του Eurogroup της 25ης Μαρτίου, 2013, ο εγχώριος τραπεζικός τομέας θα πρέπει να σμικρυνθεί και να φθάσει, μέχρι το 2018, το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο οποίος με τα σημερινά δεδομένα υπολογίζεται σε 300% του ΑΕΠ. Επίσης, με τη μεταβίβαση των €15 δις καταθέσεων των Ελληνικών υποκαταστημάτων των

Κυπριακών τραπεζών, το Κυπριακό Σχέδιο Προστασίας Καταθέσεων έχει απαλλαγεί από την υποχρέωση κάλυψης τους μειώνοντας έτσι το ύψος της δυνητικής υποχρέωσης της Κυπριακής Κυβέρνησης. Λαμβάνοντας υπόψη όλους τους πιο πάνω παράγοντες, η συμφωνία πώλησης κρίνεται, υπό τις περιστάσεις, ικανοποιητική και προς το όφελος της διατήρησης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.

2. Πώληση των δραστηριοτήτων των Κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα, Ανακοίνωση Υπουργείου Οικονομικών και Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

Η πώληση των Ελληνικών υποκαταστημάτων των Κυπριακών τραπεζών τέθηκε από τους διεθνείς δανειστές της Κύπρου ως προϋπόθεση για την έγκριση του πακέτου βοήθειας προς την Κύπρο. Εντός του πλαισίου αυτού, μεταξύ της 11ης και της 13ης Μαρτίου 2013, έγιναν επαφές της Κεντρικής Τράπεζας και του Υπουργείου Οικονομικών με την Τράπεζα της Ελλάδος και το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας στην παρουσία εκπροσώπων της Τρόικας της Κύπρου και της Ελλάδας. Από τις επαφές αυτές προέκυψε χάσμα μεταξύ των δύο μερών και τότε το θέμα ανέλαβε η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθορίζοντας το πλαίσιο όρων πώλησης το οποίο περιλάμβανε το τίμημα πώλησης και την αξία αποτίμησης των δανείων. Τα δάνεια αποτιμήθηκαν λαμβάνοντας υπόψη τις αναμενόμενες ζημιές που υπολόγισε η PIMCO κάτω από το ακραίο σενάριο. Η αποτίμηση των δανείων κάτω από το ακραίο σενάριο είχε χρησιμοποιηθεί και σε άλλες πρόσφατες εξαγορές τραπεζών στην Ελλάδα.

Με τους όρους πώλησης συμφώνησε και η Κεντρική Τράπεζα αφού, υπό τις περιστάσεις, ήταν το καλύτερο που μπορούσε να επιτευχθεί. Το τίμημα και οι όροι πώλησης επικυρώθηκαν σε πολιτικό επίπεδο μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας στα πλαίσια των δύο Eurogroup του Μαρτίου, ως μέρος της τελικής συμφωνίας. Μετά από πολιτική παρέμβαση, επιτεύχθηκε βελτίωση στο τίμημα πώλησης σε σχέση με το τι συμφωνήθηκε στο πρώτο Eurogroup. Επίσης, διευκρινίζεται ότι οι πραγματοποιηθείσες ζημιές που αφορούν το δανειακό χαρτοφυλάκιο που πωλήθηκε δεν επηρεάζουν το κεφαλαιακό έλλειμμα των τραπεζών αφού αυτές περιλαμβάνονταν στους υπολογισμούς της PIMCO. Δηλαδή, οι τράπεζες θα έπρεπε ούτως ή άλλως να εξεύρουν τα αντίστοιχα κεφάλαια για να καλύψουν τις ζημιές αυτές.

Η επιλογή της Πειραιώς ως ο αγοραστής έγινε από το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας το οποίο κατέβαλε στον αγοραστή τα απαιτούμενα κεφάλαια που προέκυψαν από την εξαγορά αυτή. Η Κύπρος δεν είχε καμία ανάμιξη στην επιλογή του αγοραστή. Για την Κυπριακή πλευρά δεν υπήρχε καμία διαφορά μεταξύ των διαφόρων υποψηφίων αγοραστών αφού οι όροι πώλησης ήταν συμφωνημένοι και δεν διαφοροποιούνταν ανάλογα με τον αγοραστή. Μεταξύ της 23ης και 26ης Μαρτίου, 2013 έγιναν διαπραγματεύσεις από την Κεντρική Τράπεζα με εκπροσώπους της Τράπεζας Πειραιώς οι οποίες αφορούσαν την συνομολόγηση του νομικού εγγράφου για τη συμφωνία πώλησης των ελληνικών υποκαταστημάτων των Κυπριακών τραπεζών και όχι το τίμημα και τους όρους της πώλησης οι

οποίοι ήταν δεδομένοι και για τον αγοραστή και για τον πωλητή. Τα δύο συμβόλαια για την Τράπεζα Κύπρου και την Λαϊκή Τράπεζα υπογράφηκαν από τον Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας υπό την ιδιότητά του ως επικεφαλής της Αρχής Εξυγίανσης. Εκ μέρους της Ελληνικής Τράπεζας, υπόγραψαν εξουσιοδοτημένοι αξιωματούχοι μετά από απόφαση του Διοικητικού της Συμβουλίου. Η Κεντρική Τράπεζα συμφώνησε με την πώληση αυτή αφού, κάτω από τις συνθήκες τις οποίες αυτή επιβλήθηκε, δεν υπήρχε άλλη εναλλακτική λύση. Εκτός του ότι το θέμα της πώλησης των Ελληνικών υποκαταστημάτων είχε τεθεί ως προϋπόθεση για την έγκριση του πακέτου στήριξης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ανακοίνωσε στις 21 Μαρτίου, 2013 την απόφασή της για παγοποίηση, μέχρι τις 25 Μαρτίου, 2013, του ELA στο επίπεδο που ήταν τότε και ότι η συνέχιση παροχής ELA θα εξεταζόταν μόνον αν υπήρχε πρόγραμμα στήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο το οποίο θα παρείχε διαβεβαιώσεις για τη φερεγγυότητα των τραπεζών. Αυτό σήμαινε ότι οι τράπεζες που στηρίζονταν στο ELA δεν θα μπορούσαν να πάρουν επιπρόσθετη ρευστότητα και σε περίπτωση απόσυρσης καταθέσεων τις οποίες δεν θα μπορούσαν να πληρώσουν, θα κατέρρεαν και θα ενεργοποιείτο το Ταμείο Προστασίας Καταθέσεων για να πληρώσει τους ασφαλισμένους καταθέτες με ολέθριες συνέπειες σε όλο το τραπεζικό σύστημα και στην ίδια τη Κυβέρνηση.

Επιπρόσθετα, από τη στιγμή που προχωρούσαμε με συνεισφορά των ανασφάλιστων καταθετών στην ανακεφαλαιοποίηση των δύο τραπεζών, τα υποκαταστήματα στην Ελλάδα δεν θα μπορούσαν να ξαναοίξουν. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου δεν θα είχε τη δυνατότητα να επιβάλει σε αυτά περιορισμούς στη διακίνηση κεφαλαίων, θα υπήρχαν μαζικές αποσύρσεις καταθέσεων με αποτέλεσμα την κατάρρευση των τραπεζών και την ενεργοποίηση του Ταμείου Προστασίας Καταθέσεων της Κύπρου. Σημειώνεται ότι οι ασφαλισμένες καταθέσεις στα Ελληνικά υποκαταστήματα των Κυπριακών τραπεζών υπολογίζονται σε περίπου €9 δις..

Με την πώληση των Ελληνικών υποκαταστημάτων των Κυπριακών Τραπεζών τερματίστηκε η αρνητική αλληλεπίδραση που υπήρχε μεταξύ των οικονομιών των δύο χωρών και επιτεύχθηκε η άμεση σμίκρυνση του κυπριακού τραπεζικού συστήματος κατά περίπου 130% του ΑΕΠ της Κύπρου.